

Štev. 11
Leto I

Ljubljana, 31. decembra 1953

TT

tedenska tribuna

14 STRANI
CLANKOV IN SLIK
Z VSEH PODROCIJ
POLITIKE, ZNANOSTI,
UMETNOSTI IN
RAZVEDRILA

TEDNIK
»SLOVENSKEGA
POROČEVALCA«

Cena 15 din

SREČNO NOVO LETO 1954

želita vsem bralcem,
sodelavcem in
prijateljem

Uredništvo in uprava

SREČE,
ZDRAVJA,
VESELJA
IN LJUBEZNI...

Leto je pri kraju. Novo leto je na pragu. Se nekaj ur in nasmehnilo se nam bo. Iz domačij prihaja čudoviti vonj po pravkar spečenih pogačah. Prekmurska pokrajina se ovija v prvi mrak. Kolarnice so oživele, tam se zbira mladina, največ je deklet, fantje se tudi noči ne ustrašijo. Pesmarji delajo načrte, katere hiše bodo prej obredli.

»Pri Frančku začnemo letos!«

V veži zapoje svojo pesem. Na pragu kuhinje se pojavita gospodinja ter nasmejnani gospodar. Gospodinja jim strese iz predpasnika v usnjene torbe tople koruzne pogače, orehe, rdeča jabolka, suho sadje, in če so lepo zapeli, tudi denar. Denar pa dela med mladino veselje. Take hiše so najbolj obiskane. Ena skupina pesmarjev odide pri zadnjih vratih, a druga je že v veži. Tako ves večer je odmeva pesem o srečnem Novem letu, o zdravju in veselju. Za slovo pa še navadno zapoje:

»Zdaj pa zbogom, oče, mati,
mi odidemo od vas.
Sreča, radostno veselje
naj ostanejo pri vas!«

Zvečer je v družini svečano razpoloženje. Vse je zbrano okrog dobrot na mizi. Pod okno pa prihajajo sedaj starejši »pesmarji«. Pesem za pesmijo se spet vrsti. Veseli in poskočne, vmes pade še kakšen vrisk, za konec pa:

»Zdaj pa oča, se obijete,
pa nam neste pintek vó,
vi pa, mati, klobasico,
kaj s' jo denem v torbico!«

Gospodar povabi fante v sobo. Pintki (zelenke) se hitro prazniijo, fantom se mudi — vas je že velika.

V Bobinjski dolini je na skrivnostno Silvestrovo noč navadno že sneg in mraz. Po zasneženi cesti se vleče kot zimska megla počasi vrsta novoletnih šem. Pojo, vriskajo, zvonijo z zvonci, harmonika nateguje glasno poskočnico in šeme skačejo ter se valjajo po snegu. Tako se pomikajo iz vasi v vas. Otroci bežijo pred njimi, dekleta se zapirajo v kamnice, saj tile ponočnjaki izgledajo res kot prave šeme. Oblečeni so v kosmate kožuhe, na glavi pa imajo eni ostre kozje, drugi pa velike kravje rogove. V hiši zaplešejo, skačejo, otepajo s svojimi kožuhi na vse strani ter zbirajo darove. Vse, od potice, orehov, jabolk in cvenka, vse poberejo v svojo malho. Dekleta pa poleg tega zapisujejo še v »shudičeve bukve«. Šeme si vzamejo mnogo pravic in terjajo svoje. Gorje, če bi jih gospodinja odpravila praznih rok.

Silvestrova noč se hitro zavrti. Novo leto najde Belokranjke že navsezgodaj ob vodnjaku. Zala dekleta v svojih belih, lepo izvezenih narodnih nošah, se sklanjajo nad vodo. Pravkar so vrgla v vodnjak velik kos sladke novoletne potice ter nasule vanj rdeča jabolka, orehe in tudi denar — vse za srečo, za postavnega in pametnega ženina, za veliko ljubezen! Tiho pri srcu pa so obenem terjale od vode: »Voda, to darujem jaz tebi, tudi ti daruj meni!« in šepetaje so izrekale svoje skrivnostne želje: Toneta, Lojzeta, in šepetaje — same postavne in poštene fante... za ljubezen!

Novo leto prerokuje usodo. Zato dekleta povabijo na ta dan precej svinca, voska in če tega ni, jim celo jajca pridejo prav. Vse to lepo vlijejo v vodo. Če se naredi na primer kopito, bo ženin kovač, če se naredi roglič, bo pek — tako prerokujejo žene in še marsikaj drugega.

Novo leto najde družino zbrano. Zunaj pritiska mraz. Vse se tiči okrog peči. Nekdo potrka. Vsa družina se zdrzne. Saj je od tega, kdo bo prvi v letu prestopil hišni prag, mnogo odvisno — sreča vseh članov družine, zdravje živine in rodovitnost polja. Hišni gospodar gre odpirat duri. Skozi vrata se pokaže postavni sosedov sin. Dekleta od veselja zavrisnjajo: »Ub, srečno bo to novo leto! Prvi prišlec ali polazar, kot pravijo ponekod tistemu, ki na novo leto prvi prestopi hišni prag, krepko stisne vsem roko ter jim voščiti srečo v hiši, hlevu in na polju. Vesela dekleta mu postrežejo z žganjem. Nadose so srečna, da ni prestopil prvi prag kak starejši moški, kar prav nič ne obeta ženina, ali pa da ni prišla voščiti še celo ženska. Potem bi drugo leto še kokiši ne nesle. Vse drugače je, če pride v hišo zali fant in voščiti srečo, zdravje in veselje ter ljubezen!

B. K.

Kaj je videl blazni Kronos leta 1953

Risba: Melita Vovk

V TEJ ŠTEVILKI:

Obnova japonskega militarizma

Genij v džungli

Sarajevo včeraj in danes

Ljubezen je bila, ljubezen še bo...

Pod morjem se je vila zastava

TAHITI OTOK LEPTIC

MODRI MAVRICIUS

Arthur Koestler:

LJUDJE SO ŽEJNI

Neumna hobotnica

Skrivnost naravnega poroda

Našim sedanjim in bodočim naročnikom!

V DANAŠNJI ŠTEVILKI SMO VAM PRILOŽILI POLOŽNICE.
NAROČNINA OD 1. JANUARJA 1954 NAPREJ ZNAŠ:

mesečno	din 60.-
četrtletno	din 180.-
polletno	din 360.-
celoletno	din 720.-

Naročnina do konca leta 1953 je znašala din 40.- mesečno. Da se izognete večkratnemu plačilu, prosimo vse naročnike, ki so v zaostanku, naj poravnajo naročnino do konca leta 1953 in še vsaj za 3 mesece v I. 1954. Na hrbtni strani položnice napišite: Za »TT« Tedenska tribuna!

UPRAVA »TT«

Reševalci ugank!

40.000 dinarjev za

„Kolikor znaš — toliko veljaš“

na dvanajsti strani

Obnova militarizma

Pogled nazaj

Listi vseh dežel in jezikov ter veliki in mali komentatorji se bodo te dni trudili — bodi o nekaj besedah, bodi s kilometrskimi članki — zajeti na papir najvažnejše dogodke iz l. 1953, podati »bilanco« svetovnih dogajanj in iz njih napraviti zaključke, ki naj pokažejo, kaj lahko pričakujemo od prihodnjega leta.

V tej ali drugi obliki — naloga ni prijetna, kajti letošnji dogodki niso bili posebno razveseljivi, če izvememo zadnje novice, ki naposled le kažejo na nekolično vedrino...

L. 1953 se je začelo nekako v znamenju znamenjave oblasti v ZDA, kjer so prišli na oblast republikanci skupaj z Eisenhowerjem. Ta sprememba je potem skozi vse leto kazala svoje posledice: Dulles in pokojni Taft, Nixon in Knowland, MacCarthy in njegovi ljudje so dajali ton ameriški politiki, ki ga je bilo občutiti po vsem svetu. Čeprav nekateri ponavljajo, da »je vojna nadaljevanje diplomacije z drugimi sredstvi«, vendar bi brez težav letošnji ameriško zunanjo politiko lahko označili kot »strategično diplomacijo«, se pravi za takšno politiko, kjer je nekaj oddaljenih strateških načrt dajal pečat političnemu delovanju. Amerika z generalom na vrhu uprave je pač pripravna za to igro...

Medtem ko so nastop republikancev v ZDA označili na splošno kot začetek »ostrejšega razdobja«, je Stalinova smrt v Sovjetski zvezi obljubljala »lažji kurz«. Koliko so ti »sprekrižnjanili«, je težko presoditi celo danes, ko je vendarle iz Moskve prišel naposled dokaz, da so vsaj v mednarodnih odnosih pripravljene na »spremembe«. Proti tak dokaz je prišel s Koreje, drugi se je pojavil v Indokini in tretji je privolitev na berlinsko konferenco... Čeprav pravi pogovor, da ena sama lastovka še ne pomeni pomladi, tako bi bilo tudi pri teh »znakovih puščanjih« preveč optimistično, če bi pričakovali hitrega in odločilnega obrata k boljšim razmeram v svetovni politiki. Kljub temu pa so pred nami vendarle znaki, ki nas brabrojo in ki jih mirujočim ljudjem spremljajo z vso pozornostjo: od tega začetka je namreč odvisno tudi nadaljevanje — in konec.

Churchillova Velika Britanija ljubosumno gleda, kako se »slava imperija« počasi krha in kako morajo Angleži — radi ali neradi — igrati šele drugo violino. Stari Churchill je nekajkrat poskušal svesti svet na svoje poglede, kar mu je nemara vsaj nekoliko tudi uspelo. Zagotovila, ki jih je pošiljal v Moskvo, so najbrž rodila svoj plod. Sedaj gre samo še za to, da bi nemadne »vremenske« spremembe ne uničile teh skromnih pogankov...

Francija si ne more več pomagati. Francija je kot človek z berglami; vsak nepredvidni korak jo lahko spravi na tla... Komedija, ki so nam jo Francozi uprizorili zadnje dni pri volitvah predsednika republike, je značilen dokument za »bolezen« moža ob Atlantiku...

Ob Franciji stoji Nemčija z vrsto nevezanih vprašanj in v središču »strategičnega področja«, kjer se z vso ostrino križajo interesi drugih. Ko gledamo na Evropo, ne moremo mimo Nemcev. Ali je temu narodu, ki je prizadejal že toliko gorja vsej Evropi, usojeno ponoviti samoljubno igro iz nekdanjih dni? Ali bo Nemčija je enkrat izvoh nesreče zase in za njene sosede? To je vprašanje, na katero l. 1953 ni odgovorilo...

In Azija v gibanju? Kitajska in Japonska, Indija in Pakistan, Koreja in Indokina, Burma in Indonezija, pa na tej strani je Perzija in arabske države Srednjega vzhoda ter Izrael... Tu prebivajo brezštevilne množice, ki so se predramile iz nekdanje otopelosti. Milijoni in milijoni ljudi se dvigajo, terjajo svoje pravice, bojejo hrane, hočejo zaslužka in dela, hočejo nekaj novega, najbolj pa drugačne odnose »velikih« do njih samih...

In Afrika z Egiptom in Sudanom, z nemiri v Maroku, Tuniziji in Alžiru, z upori v Keniji, z neredi v Nigeriji, z napetostjo v Južni Afriki? Mar se ni tudi na tem obširnem področju vnela iskra, ki »rozi, da se spremeni v požar, ki bo dokončno pokopal pod sabo kolonialne sisteme prejšnjega stoletja? Pustimo ob strani oddaljen konglomerat latinskoameriških držav, težnja okrog Panamskega prekopu, klopič tujih interesov ob nafiti in bakru, ob diamantih in fosfatih, ob prevratih in kontrarevolucijah, ob sporu med domačini in belci ter počakajmo, da Bolivarev kontinent začne življenje, za katerega ima vse pogoje...

Ozirnno se je na naš dom. Pritiske v Vzhoda se je ob naši kremenitosti počasi sberbal. Balkanski pakt je storil svoje... Toda zavist je zrasla na drugi strani Jadrana. Od političnih in socialnih tiharjev razprava Italija je naša »izhod« v izlivu imperialističnega sovražstva proti Jugoslaviji. Trst, ki bi lahko bil kamen sprave med obema državama, je postal karta za izigravanje in sredstvo za »nagrajevanje«. Še enkrat je bila naša država izpostavljena pritisku. Vendar tudi to ni rodilo preplaha in grožnje z orožjem nas niso spravilo ob živce. Letošnji zaplet okrog Trsta je bil hud, ostal pa je, žal, nerešen. Upajmo, da nam prihodnje leto glede tega prinese boljše rešitev...

Preteklo je dvanajst let, odkar se je l. decembra 1941 sestal japonski tajni svet v cesarjevi prisotnosti in poslušal, kako je tedanji ministrski predsednik general Tojo razglasil usodni sklep, češ da »je tako s stališča japonske nacionalne moči kot s stališča strategije nemogoče dopustiti, da bi se sedanje stanje Japonske še nadaljevalo... Japonska nima druge poti kot vojno.« Ko so bile te besede izrečene, so bile japonske vojne ladje že na odprtem morju, usmerjene proti Havajem, na otoku Hainan in v Južni Indokini so bile močne suhozemske sile pripravljene na akcijo. Teden pozneje so japonske oborožene sile napadle Pearl Harbour in Malajo.

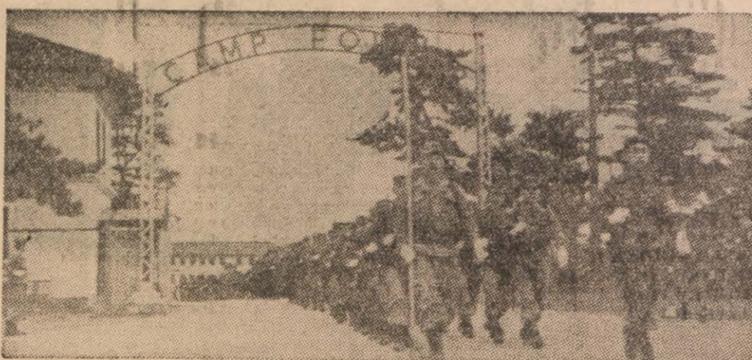
JAPONSKA HEGEMONIJA

Ta napad je bil posledica dobro pripravljene in skrbno preračunane načrta. Ko prebiramo knjigo dveh angleških profesorjev — Langerja in Gleasona, »Nenapovedana vojna« — zasledimo na koncu misel, da »tokijski voditelji niso nikoli opustili prepričanja, po katerem se mora Japonska razširiti tako, da bo postala veličina in da »so državni interesi povezani po japonski hegemoniji v Vzhodni Aziji...«

Preteklo pa je komaj nekaj dni, kar je podpredsednik ZDA Richard Nixon izjavil, da so ZDA l. 1946 napravile napako, ker niso hotele pomagati Japoncem, da se ponovno oborožijo...

Štiri leta težke vojne, velikih človeških in gmotnih izgub ter velikega trpljenja so končno strle japonsko moč in postavile osnovo za novo gledanje povojne Japonske, kar se je odrazilo v razglašeni razorožitvi in v ustavi z l. 1946, kjer piše, da se »japonski narod odslej naprej odreka vojni kot suverenosti pravici za določanje državnih ciljev in sili kot sredstvo za urejanje mednarodnih sporov.«

Danes pa vsi vidimo, kako stopa v ospredje ponovna oborožitev Japonske in da je postala vzpostavitev japonske vojske vprašanje, s katerim se z največjo resnostjo ukvarjajo politiki v Washingtonu.

Oddelki japonske »policije« v ameriških uniformah

Asijski problemj so nam daleč, toda če primerjamo sedanji razvoj na Japonskem, se ne moremo otresti vtisa, da gre za isto nevarno igro, ki jo prav sedaj srečujemo tudi v Zahodni Nemčiji...

TAJNO ZBIRANJE OFICIRJEV

Če so se privrženci nemškega militarizma začasno potuhnilli pod najrazličnejšimi društvi z bolj ali manj nedolžnimi naslovi, so isto — morda s še večjo spretnostjo napravili tudi na Japonskem.

Brž po predaji l. 1946 so se bivši oficirji japonske vojske začeli tajno zbirati v raznih organizacijah kot so na pr. »Društvo rezervnih oficirjev« (Yoshi Kai), »Društvo osmih« (Hochi Kai), »Klub štiriinosemdesetih« (Hochi-shi Club), »Sobojevnik iz Kage in Echizen«, »Društvo bojevnikov« (Senyu Kai) in podobno.

Med vsemi temi društvi in klubi sicer ni bilo vidne enotnosti, kakor so obstajale tudi razlike v težnjah posameznih vojaških osebnosti: večina — skoraj 90%

bivših oficirjev — je bila za ponovno oborožitev Japonske, toda le slaba polovica teh ljudi je privolila na tesno vojaško zvezo z ZDA. Samo desetina vseh bivših oficirjev se je strinjala z načrtom o »japonskih silah« in še te so njihovi kolegi gledali kot sumljive elemente »v službi tujih interesov«.

BLAGO ČIŠČENJE

Čiščenje v oficirskih vrstah, ki se je končalo l. 1952, je dalo naslednji rezultat: Za vojne zločince je bilo razglašeno 3.422 oficirjev, a od teh jih je bilo 1.012 spet rehabilitiranih; od armadnih oficirjev je padlo pod »čisto« 53.854 oseb, od katerih so jih 51.940 rehabilitirali, od pomorskih oficirjev (27.691) je spet dobilo vse pravice 27.357, od višjih armadnih oficirjev je bil samo eden spoznan za krivega, od 109 višjih pomorskih oficirjev pa le 4... Podobne številke govorejo o »blaginji« do žandarmerije, še bolj pa do obveščevalnih oficirjev v armadi in mornarici.

Večina teh oficirjev je svoje čase zagovarjala politiko sodelovanja s Hitlerjevo Nemčijo, vodila je politiko »mandžurskega incidenta« in pozneje spopada s Kitajsko, zagovarjala je os Tokio—Berlin—Rim in se zavzemala za vojno na Pacifiku...

Razbiti na posamezne skupine ti oficirji niso imeli posebnega vpliva na japonsko povojno politiko. Prav zato pa so se nekatera oficirska društva združila v večjo organizacijo — Kalko Kai, kateri predseduje generalni poročnik Takazo Numata.

Se hitreje so se znašli bivši pomorski oficirji, ki so se zbrali okrog admirala Kichisaburo Namura, ki je bil zadnji predvojni japonski veleposlanik v Washingtonu. Admirala Namura je sprejel v avdienti tudi John Forster Dulles, ko je bil leta 1951. na obisku v Tokiju. Namura je postal celo vojaški svetovalec Jošide...

REZERVOAR VOJASKE SILE

Japonska ima danes 87 milijonov ljudi, med njimi je več kot 7 milijonov mladeničev med 18 in 29 letom, če pa k njim prištejemo še moške do 44 let, dobimo 14 milijonov za vojsko sposobnih ljudi. To je nedvomno slavit in mogočen rezervoar vojaške sile, zlasti če še upoštevamo odlike (in tudi surovosti), ki so jih japonski vojski pokazali med drugo svetovno vojno.

Japonska je daleč najpomembnejša industrijska država vzhodno od Sueškega prekopu; samo ZDA, Velika Britanija, Zahodna Nemčija in morda Francija na tej strani »železne zavese« in Sovjetska zveza na drugi — se lahko merijo z japonsko industrijo. Proizvodnja jekla je

Vojaška prisega

»Frankfurter Zeitung« je objavil uvodnik, ki predlaga francosko-nemško konfederacijo. Njen temelj naj bi bila prisega vojakov obeh držav, kakršno sta nekdanj predlagala že nemški državnik Stressemann in njegov sodelavec dr. Redlhammer po konferenci v Locarnu. Po njunem predlogu in po članku, ki ga je objavil »Frankfurter Zeitung«, naj bi nemški vojaki s prisegami na zastavo svojih polkov združevali tudi prisego, da se ne bojejo vojskovati s Francozi. Prav tako naj bi prisegli francoski vojaki, da se ne bodo vojskovali z Nemci.

Uvodnik »Frankfurter Zeitung« predlaga, naj bi francoska vojska in oborožene sile Zahodne Nemčije že zdaj uvedle vsakoletno praznovanje nemško-francoske konfederacije. Po mnenju pisca uvodnika bi bil to prvi korak za »izhod iz labirinta, ki je nastal okrog evropske obrambne skupnosti.«

VSEM SVOJIM CENJENIM ODJEMALCEM ŽELIMO SREČNO NOVO LETO 1954 OB TEJ PRILIKI PRIPOROČAMO GOSPODINJAM NAJ KUPUJEJO V POSLOVALNICAH špec. r. skega podjetja „EMONA“ KJER BODO VEDNO Z VSO SKRBNOSTJO POSTREŽENE TRGOVSKO PODJETJE Z ŽIVILI „EMONA“ LJUBLJANA, Gosposvetska cesta 13

Mosadik ima srečo v nesreči

Po 23 mesecih navideznega sijaja, tragičnih zmot pa tudi velikopoteznih ambicij, da bi rešil perzijsko nacionalno bogastvo — petrolej — ter po treh mesecih samotne temnice v teheranskih zaporih, se Mohamed Mosadik še vedno trdovalno in trdoživ bori za svoje ime in za svojo čast. Ali se bo nemara še enkrat pojavil na nemirni pozornici Orienta, ali pa je njegova zvezda že definitivno zašla in mu nakazala, da je njegovo mesto le še v postelji, kjer je zadnje čase, ko je bil še minister Perzije, sprejemal vse diplomatske predstavnike?

Bilanca njegovega dela, njegovih uspehov, ni najbolj rožnata in zgodovina mu verjetno ne bo mogla oprostiti vseh njegovih grehov, vseh njegovih napak. Toda Mosadik se ima še vedno za edinega zakonitega predsednika perzijske vlade in meni, da vojaško sodišče, ki ga je nedavno obsojilo na triletno kazen, sploh ni pristojno. Morda mu bodo kazen še celo zvišali, vsaj tako menda zahteva perzijski državni pravnik. Zdaj to tudi ni važno.

Mosadik je sedaj le še senca tega, kar je bil nekdanj. Toda zakon o nacionalizaciji perzijske petrolejske industrije, s katerim se je zapisal v zlato knjigo perzijske zgodovine in s katerim se je za vedno oddaljil od panmunjomovanja.

Panmunjomovanje

Stalni filipinski delegat pri Organizaciji združenih narodov Romulo je obogatil diplomatski besednjak z novim pojmom in novo besedo. Ko so ga vprašali, kaj sodi o sovjetskem odgovoru na povabilo k sodelovanju pri berlinski konferenci in na Eisenhowerjev predlog o mednarodni kontroli atomske energije, je Romulo odgovoril: »Vse bo dobro in uspešno, če ne bodo »panmunjomovali«.

S to besedo je duhoviti delegat OZN označil laži, zvijače, podtikanja, neosnovane obtožbe in vse drugo, kar se dogaja v Pan Mun Jomu.

Ali Perziji in ki bo verjetno preživel njegovo smrt, bo ostal več en spomenik skromnemu, toda nekoliko svojevlastnemu državniku, ki je za trenutek dvignil to deželo iz stoletne zaspanosti. Državniku, ki je razgibal deželo Srednjega vzhoda, toda, ki je zapustil Perzijo brez Angležev pa tudi brez denarja.

Mislil je naivno, da bo lahko izkoristil antagonizem med angleškimi in ameriškiimi petrolejskimi družbami. Toda nazadnje je moral le ugotoviti, da je bil prevelik optimist in da je v borbi z mednarodnim kapitalom izgubil svojo življenjsko bitko. In če ni že rešil perzijskega petroleja, je pa gotovo, da je sijajno branil čast perzijskega ljudstva.

Uniforme namesto boljšega zaslužka

Vzhodnonemško ministrstvo za težko industrijo je odpravilo vse zahteve delavskih kolektivov za zvišanje mezd in za uvedbo boljših delovnih pogojev z razglasom, da bodo dobili delavci v vseh elektrarnah — uniforme. Kakor je rečeno v razglasu, so te uniforme dokaz prvenstva, ki ga imajo delavci elektrarn pred delavci drugih industrijskih panog. V razglasu so natančno opisane uniforme: bluze, hlače, plašči ter celo srajce in kravate za navadne in praznične dneve. Prav tako so na dolgo in široko opisani tudi najrazličnejši znaki: kokarde in našitki, ki bodo na novih uniformah označevali položajno in starostno stopnjo posameznih delavcev. — Če bodo delavci vzhodnonemške elektrarne industrije uniforme sprejeli kot nadomestilo za boljše mezde, je seveda veliko vprašanje.

Le naše kvalitetno ALBUS milo vam pri pranju varuje perilo!

ŽELIMO VSEM DELOVNIM LJUDEM USPEHA POLNO IN SREČNO NOVO LETO 1954 Slovenija AVTO

Advertisement for a car, showing a vintage car and the text 'Slovenija AVTO'.

Dr. Albert Schweitzer

Tam v zelenih pragozdovih Francoske ekvatorialne Afrike je izginila zadnja sled naše civilizacije. Ostala je le še obala mogočne reke Ogowe, ki je leno tekla med palmami in mangro drevesi. Nekaj koč, splav — zdi se mi, da ni bilo ničesar drugega.

Takšen je Lambaréné. Tu sredi Afrike, ob obali rjave reke je bolnišnica.

Ce hočete prodrati v sredo gozda, je pa tudi Lambaréné preblizu civilizacije. Dolgo je treba veslati v primitivnem domačinskem čolnu, da pridete v divjino. In zdravnik mora to storiti ob vsakem času in ob vsakem vremenu. Teško sem našel dr. Schweitzerja in ko sem ga našel, je bilo težko priti do njega.

Dr. Albert Schweitzer — GENIJ V DŽUNGLI

Ljudi, ki so se slisali za delo Alberta Schweitzerja gotovo ni presenetila vest, da so mu letos podelili Nobelovo nagrado za mir. To visoko priznanje je dobil, ker je vse svoje življenje nesebično posvetil pomoči domačinom v Francoski ekvatorialni Afriki. Obkrožen od pragozda, divjih zveri in predsodkov zaostalih domačinskih poglavarjev se je neustrašeno boril za dosego enega samega cilja — pomagati bližnjemu brez ozira na barvo kože, izobrazbo in značaj. Gotovo je nagrado zaslužil.

Novinar James Cameron je obiskal velikega borca za mir takoj po tem, ko je vest o podelitvi Nobelove nagrade prišla v Lambaréné. Poglejmo, kaj pripoveduje:

Sedaj sedim na stolu in ga gledam skozi mrežo za moskito. Hitro jo ubira proti vasici gobavec s svojim velikim dežnikom. Nikdar nima dovolj časa za to, kar dela. Voditi bolnišnico, skrbeti za ljudi, krmiti živali, pisati knjige. Ni zastoj dobil Nobelove nagrade.

Dolgo časa se je trudil, da bi ostal sam v Lambaréné. Toda danes je pričel svet prodirati vanj. Jaz sem del tega sveta.

Malokateri človek postane že v svojem življenju simbol humanizma. Takšen je bil Platon, takšen je bil Ghandi in takšen je danes Albert Schweitzer.

Zanj je vsakdo vedel, še preden je dobil Nobelovo nagrado. To je bil človek, ki se je z vsem svojimi talenti podal v Afriko — z enim samim namenom: pomagati domačinom.

To vas je zgradil Schweitzer na lastno željo in skoraj z lastnimi rokami. Skupina lesenih koč s pločevinastimi strehami stoji med mangro drevesi in ustvarja domače in brezskrbno vzdušje.

Kakšnih 200 pacientov ima, med njimi je precej Evropejcev in vsi so žrtve ene najstrašnejših boleznih — gobavosti. Topel dež pada na nas brez konca in povsem navpično. Le tu in tam prodre sonce za hip skozi oblake in udarja na nas kot kladivo. Vлага lepi liste v knjigi in polni obleko s plesnobo.

Za današnje tehnično stopnjo človeka je naša bolnišnica zelo primitivna. V njej bi našli samo lesene postelje in lesene vzglavnike in med kočami bi se vam zapletale pod noge kokoši in psi. Tekoče vode nimamo, le deževnico, nobene elektrike razen za gramofon.

Marsikatera džungelska bolnišnica ima več kot naša, veliko več. Vendar nima tega, kar imamo mi — dr. Schweitzerja. 78 let mu je. In 40 izmed njih — dobro polovico — je preživel v pragozdu in v vročini, v dežju in delu, v afriški samoti. Res, da se je tu in tam Afriki iznevil. Toda to je bilo le za kratek čas in z enim samim namenom. Vsa njegova potovanja v zahodni svet, kjer je imel nešteto predavanj in vsi njegovi članki so imeli ta namen — dobiti čim več denarja za bolnišnico.

Popolnoma z gotovostjo lahko rečem, da je danes ta bolnišnica tam zaradi njega, ne on zaradi nje. Če bi njega ne bilo, bi ne mogla obstajati.

Vendar ne dela kdovekaj veliko v bolniških sobah in operacijski dvorani. Vse to prepušča dvema zdravnikoma-asistentoma.

Danes ga zaposlujeta predvsem dve stvari: tehnično stanje zgradb, ki so neprestano potrebne popravil in obnavljanja ter pisanje.

Prav sedaj nastaja nov zvezek njegovega monumentalnega dela »Filozofija civilizacije«, ki ga piše v svoji mali študijski spalnici ob svitu svetilke. Papir visi na žebeljih na steni, da se ga ne morejo lotiti termiti.

Ob 6. zjutraj je že na nogah in piše, še preden se pridruži ostalemu štabu in go-

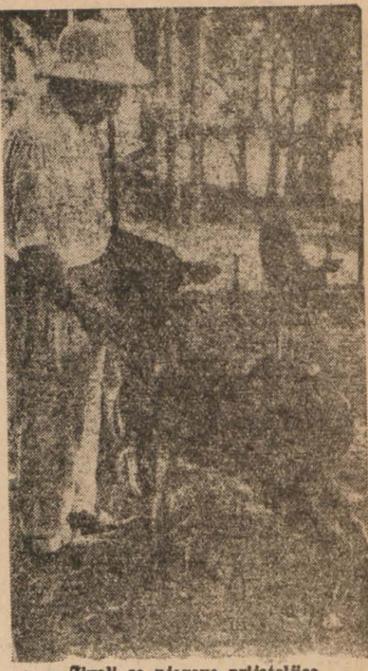
vori o vsakdanjem delu. Potem se poda okrog nasadov in vasice gobavec v svojih zakrpanih hlačah in velikih črnih škornjih.

Tako smo danes tukaj. Jemo vsi skupaj ob dolgi mizi pod streho, ki je postavljena prav na mestu, kjer so stari poglavarji plemena Galoa premišljevali o tem, kako bi se najlaže znebili svojih odvsih žena.

Ob svitu oljnatih svetilke sem videl, da je doktor samo sadje in zelenjavo, toda ogromne količine plodov mango drevesa, avocada, soje in predvsem cele zaloge kuhanih banan.

»Osem teh zadostuje krepkemu možu za ves dan«, je dejal, »toda danes domačini vse bolj propagirajo sardine in fižol v konzervah. Temu pravite menda napredek.«

Za ostale so prinesli ribe iz reke Ogowe, antilopine zrezke in celo vrsto skled s sadjem, tako da je vse skupaj podobno kitajski svatbi.

Zivali so njegove prijateljice

čestita VSEM SVOJIM ODJEMALCEM IN DELOVNIM KOLEKTIVOM K SE VEČJIM USPEHOM V NOVEM LETU 1954

Za mizo sedijo možje petih narodnosti; Francoz, Švicar, Nizozemec, Danec in Avstrijec in če vključimo še mene, nas je šest. Doktor ne govori angleško in zato se sliši za mizo večinoma le nemško in francosko.

Zanimivo je, kako se ta človek spreminja med dnevom. Zjutraj je živahen, poln duhovnih domislic in celo robatih šal. Zvečer pa je že videti utrujen, kar ni čudno, saj je še pokonci, ko vsa bolnišnica že davno spi.

Ko konča svoje dnevno delo 20 minut zatem, ko so ga končali vsi ostali, izgine v samotno svojo sobo, da bi se tam posvetil svojemu privatnemu delu. Do polnoči bo pisal in ob šestih bo vstal. Vsak dan, dan za dnem, skozi 40 let.

Le redko ga premami v topli afriški noči želja, da sede za svoj piano, ki mu ga je Bachovo društvo poklonilo v Parizu že leta 1913, in z neodločnimi prsti zaigra kakšno fugo.

Piano kmalu utihne, luč pa še ne ugasne. Njegova svetilka je vedno zadnja in za njo ne ostane ničesar razen dežja in oddaljene tam-tama domačinskih bobnov.

Zjutraj po moji prvi noči v Lambaréné mi je dejal: »Danes vas še sprašujem, če ste dobro spali, jutri vam bom želel samo še: »Dobro jutro!« in pojutrišnjem se bom že grdo držal.«

Pa se ni. Po zajtrku sem ga opazoval. Precej velik je, skoraj 1,80 m. Njegov najbolj značilni rekvizit so košati brki, čisto na poseben način striženi in vrhu tega še spremenljivi — podobni so prej sivim žicam kot brkom. Včasih so se mi zazdeli kot z elektriko nabite antene, včasih spet kot neprobajna zavesa. Tudi njegovi lasje, ki se mu znajo vsaj na 40 različnih načinov razmršiti na glavi, so nekaj posebnega. Vendar so mnogo bolj mehki kot brki.

Se nekaj izrednega ima. Če pove kakšno šalo, pri tem sijajno pomežikne. Mogoče je edini človek na svetu, ki zna tako pomežikniti — danes ljudje ne poznajo več te umetnosti.

Ko sem bil drugi dan v Lambaréné, se mi je šele posvetilo, da so tudi živali mnogo številnejše kot drugod. Povsod naokrog je skakljalo, se plazilo, kokodakalo, pihalo in sikalo — koze, prašiči, antilope, perutnina, papige, pelikan, trije zamišljeni šimpanzi, ki so venomer nekaj snovali, gos Lžesl, udomačena divja svilaja Tekla in ne vem kaj še vse.

Ko sem tu in tam opazoval Schweitzerja med njegovimi živalmi, se mi je zazdelo, da ni nikjer na svetu človeka, ki bi se znal tako živeti v svoje štirinožne prijateljice in prepričan sem, da v tem tudi nihče tako ne uživa.

Danes me je v nasadu nenadoma potegnili v stran. Z grozo sem se ozrl navzdol. Gotovo je kača. Ne. Le četa mravelj je prečkala pot. Moral sem paziti, da nisem stopil na katero izmed njih. Malo pozneje, ko je nabiral prgišče palmovih peres za Teklo, ni niti opazil, da je na njih vse polno mravelj, dokler ga niso pričele grizti. Nič kaj nežno jih ni stresal z roke. Takrat sem se spomnil njegovih besed v Francoski akademiji političnih ved:

»Neštokrat se nam pripeti, da se znajdemo v situacijah — ne po lastni krivdi — v katerih povzročimo drugim trpljenje. Če rešite življenje ptičku, ki je padel z drevesa, ste s tem ubili celo vrsto žuželk, ki bi jim bil ta ptiček hrana. Tako smo žrtvovali za eno samo življenje več življenj. In za to smo se odločili popolnoma po svoji volji.«

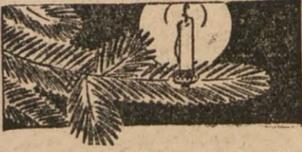
Trenutek za tem je zarenjal na psa, ki je preganjal kokoši: »Prenehaj že, kaj ne veš, da si v hiši, ki je dobila nagrado za mir. Obnašaj se kot Nobelov pes in to priprile!«

Tudi če ne bi bilo živali, bi bila njegova bolnišnica polna življenja. Schweitzer se

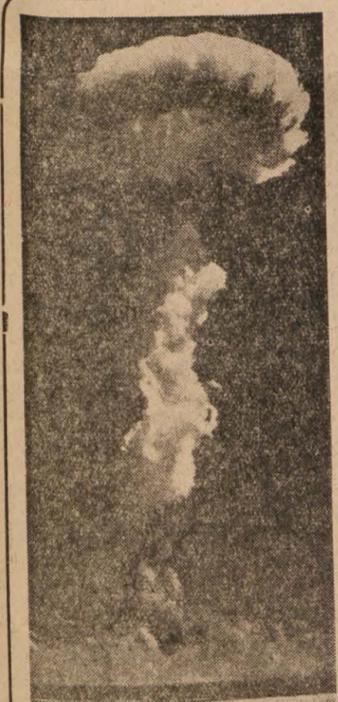
DELOVNI KOLEKTIV TRGOVSKEGA IZVOZNEGA PODJETJA

Prodajalne: Ljubljana, Mestni trg 24, Kardeljeva (Selenburgova) 4, Trg revolucije (Kongresni trg) 5, Cankarjeva 6

srečno in veselo NOVO LETO 1954 ZELI VSEM SVOJIM ODJEMALCEM IN DOBAVITELJEM

PARIZ — Vsako jutro sledi »šredica« koz svojemu gospodarju preko Avenue de Châtillon na trg Porte d'Orléans, kjer njihov lastnik z izvirno reklamo prodaja kozji sir.

ZDA — To je slika eksplozije vodikove bombe v ameriški puščavi. Američani so »potolažili svet, da je bila samo poskusna bomba s zelo majhno razstrelilno močjo.

FRANCIJA — Poslednji prizor morske tragedije: povejnik oceanske ladje »Equateur« (8653 ton) zapušča zadnji ladjo, ki je po 10-urni borbi s posebnim morjem naselila na čerl.

FOTOKRONIKA

SREČNO NOVO LETO;

Trgovsko podjetje »EGIDA« KOPER Zeli vsem svojim odjemalcem in dobaviteljem, kakor vsem delovnim ljudem SREČNO NOVO LETO 1954

ZADRUŽNO PODJETJE ZA UVOZ IN IZVOZ Fructus KOPER TOVARNARNA PARADIŽNIKOVE MEZGE, MARMELADE, VSEH VRST DŽEMOV, OLJARNA IN DESTILACIJA — TELEFON 74 IN 155 Podružnica v LJUBLJANI: Gosposka ulica 3 Zelim vsem našim odjemalcem in dobaviteljem ter vsem delovnim ljudem srečno Novo leto 1954

ČASOPIS Težkokategorik med svetovnimi časopisi je postavil nov rekord. »New York Times« — nedeljska izdaja 13. decembra — tehta namreč dve in pol kile in obsega 436 strani. 2300 ton časopisnega papirja je pripeljalo 110 tovornih vagonov v New York, 265 velikih kamionov pa je to težo dostavilo v tiskarno. »New York Times« se hvali, da mu že 103 leta ni izpadla niti ena izdaja. Zaradi tega so k tej nedeljski številki dodali tudi skrajšane, dve strani obsegajoče izdaje lista, ki ni izšel med stavko. Približno 275 strani rekordne izdaje je napolnjeno z oglasi, ki ponujajo vse mogoče, kar se dobi na svetu. Nekatere velike blagovne hiše so vzele zase v zakup kar po 12 strani. Sportni urednik je imel tokrat na razpolago 12 strani, gledališče, film, radio, televizija in umetnost pa so se širili na 48 straneh. Celo drugače zastavljene knjižne recenzije so dobile to pot 64 polovičnih strani. K vsemu temu pa je treba dodati še 72 strani ilustrirane priloge. Tisk takšne »časopisne knjige« stane dolar za posamezen izvod. Vendar pa je čitatelj dobil svoje dve in pol kile le za 20 centov. Kljub temu pa je vsa stvar bila za »New York Times« dobičkonosna, saj je vsaka stran oglasov stala »le« 5000 dolarjev.

SARAJEVO

včeraj in danes

Postaja iz marmorja in stekla - Pravičnica iz »Tisoč in ene noči« na baščaršiji - S šampanjcem polite mize - Žganje in tobačni prah - Nekdaj zaostalo mesto s šestimi fakultetami, opero in dramo ter filmsko industrijo

Bajno osvetljena blesteča nova železniška postaja Sarajeva me je spravila v zaganje. Ko sem stopal po gladkem zrcalnem marmorju, sem imel občutek, da mi bo zdaj zdaj spodrsnilo. Vseposod je svetlikajoč marmor, velikanski podzemeljski hodniki, moderen hotel, svetlo čakalnica z globokimi fotelji, restavracije, povsod vse moderno, vse v usnjah, steklu in marmorju. Kurjava pa je speljana prav skrivnostno, pod podom — to je nova železniška postaja v Sarajevu. S postaje te odpelje v mesto po širokem bulvarju enonadstropni londonski avtobus. Večer je. Povod neonka razsvetljava, veliki reklamni napis, svetle izločbe, ulice polne ljudstva. To bi naj bil naj Orient, srce jugoslovanskega Balkana? Ne, to je moderno mesto, toda tudi včerajšnje mesto še stoji.

V SRCU STAREGA MESTA

Dan v srcu starega Sarajeva. V pisani baščaršiji nam pokaže staro mesto, staro Bosno v vsej njeni pestrosti, a tudi zaostalost. Tuje se bo zdelo podobna pravilica iz »Tisoč in ene noči«. Majhne trgovčine in obrtne delavnice. Prodajalec je kar po tleh razstavljal svoje umetnine — čudovite preproge, filigranska dela, tobačne in nakit v zlatu in srebru. Dolgo so vrste teh trgovin in delavnic. Trgovci sedijo na tleh s prekrižanimi nogami. Pogajanja so dolgotrajna in navadno uspešna za kupca in posebej za trgovca, ki na vse pretege hvali svoje blago. Drugi spet glasno ponujajo najboljša narodna jedila: burek, čevapčice, jabolčno pilo — boljše ga ne boste jedli na svetu! Tretji spet vabijo na čašo sladke boze, čudovite pižlake iz orehov.

Tako živi baščaršija svoje bučno življenje, prav tako, kot ga je živela še pred osemdesetimi leti, ko je imelo mesto še 90.000 prebivalcev in 160 džamij ter 169 znamenitih vodnjakov, velika kopališča in bogate trgovčine. Danes džamij in vodnjakov ne bi več toliko našli, toda kljub temu jih je še mnogo. Tudi bogatih starih hiš in dvorcev je še precej med njimi. V teh so nekdanje uživali na račun nekega ljudstva turški paše in avstrijski generali. Tu se je zbiral Carigrad, Dunaj in Pariz. Prav te dni sem v Sarajevu naletel na zanimiv opis berlinskega novinarja Franza Maurerja. Ki je bil v Sarajevu v turških časih, leta 1859. Preberimo samo nekaj stavkov iz odlomka o bogatem banketu pri turškem valiju:

NAJPOMEMNEJŠI ČLOVEK V BOSNI

»Valija guverner pričakuje goste v bogato okrašeni dvorani. Sijejo zlati našivki na slavnostnih uniformah konzulov. Bleščijo se diamantri ter briljanti na odlikovanih in uniformah vojaških dostojanstvenikov. V tem blišču se mračno odbija oblika verskih predstavnikov. Na vrhu v prestolu sedi valija, na njegovi desnici in levtici pa po etiketi in činu pet konzulov. Jedila so iz franco-

ške kuhinje. Šef III. korpusa, Omer paša, tomači gostom v odlični francoščini, kako se pripravljajo »kemek kadaif«. Ze po njegovem debelem vratu in obilnem trebuhu si lahko opazilo, da je Omer paša strokovnjak gastronomije. V veselo razpoloženje pa pripravil goste madžarsko in mostarsko belo in črno vino, nato pa še šampanjec. Pri pitju nosita zastavo francoški konzul in metropolit Dionizij. Razgovori tečejo v francoščini, angleščini, italijanščini, nemščini, novogriščini, turščini in mešanici srbsko-ruskega jezika. V teh besedah so tudi izrečene napitnice, vse pa spremlja dolgi tuš godbe in salve topov, katerim dajejo znak kar skozi okno dvorane.

Atrakecija banketa pa je bil valijev dvorski norec »ček«. Vsi so ga klicali za »magarca«. Iznenada se je pojavil na čistokravnem belcu, se povzpelo z njim po bogatih preprogah v prvo nadstropje, prijelah v dvorano. Konj je z »magarcem« plesal med gosti, skakal čez džerve in nizke mize, toda ker je bil plemenit, dobro izolan in nepokovan ni napravil škode. »Magarca« je zbijal šale na vse strani, nihče mu ni zameril. Ruski konzul, ki ni bil ravno v najboljših odnosih s turškimi pašo, je v šali vprašal »čeka« — »magarca: »Dobro, vali-paša je silno pameten, toda povej ti meni, magarče, kdo je najpametnejši človek v Bosni?«

Magarče je malo pomislil, napravil resen obraz, toda ne oslovski: »Najpametnejši človek v Bosni — to sem jaz!«

Kontrast, kakršne srečujš v Sarajevu na vsakem koraku: Ali pašina stara džamija na eni strani ceste in moderna zgradba na drugi

MILIJONI GORIJO

Poslušajte, milijoni so v dimniku! Kako, milijoni? Kje so? Ugasnite ogenj! Azbestne obleke in v dimnik! Kdo je odkril denar? Kako je prišel v dimnik!

Ukrenite že vendar nekaj! To je bilo lansko leto v Sisku. Reševalci so sicer šli v tovarniški dimnik, pregledali vse dimovode, toda denarja nikakor niso mogli najti. Kje je torej bil denar? V dimniku! Kako? Enostavno, denar je v dimniku! Če je torej v dimniku, ga prinesite! Rešite, kar se rešiti da! In koliko vtegate pri tem? Kolikor bo potrebno, če se izplača. Seveda se izplača! Pa še kako! Poslušajte! Iz naših pljučev tečejo odpadni plini v ovseperje, tam pregrevajo zrak za plavže in nato tečejo po dimnovodih do glavnih dimnikov, kjer jih izpuštevajo na prosto. To je popolnoma jasno. Vi veste, da imajo odpadni plini, ko odidejo na pot v svobodo, torej, ko jih vržemo proč, še nekaj sto stopinj temperature. Temperaturo pa imajo od toplote, ki jo dovajamo, se pravi od kuriva, kurivo pa je denar, energija, draga energija, za katero se dandanes peha vse svet. Jasno? Nekaj sto stopinj vroči plini, velike množine nekaj sto stopinj vročih plinov je denar in ta denar mi pošljemo v dimnik, ga torej mežemo proč...

In kaj storiti? Izkoristiti! Kar najbolj izkoristiti to energijo, te milijone, ki jih težko dobimo. Dim

v železarskih dimnikih v Sisku so DEVIZE. Kako to, se sprašujete. Popolnoma enostavno, to je dim koka, koks pa je devize in mi torej mežemo proč devize, denar, milijone, narodni dohodek, skratka jemljemo ljudem denar.

Rešite?

Jasna, enostavna — toda genialna! Kot vidite, gradimo delavsko naselje, moderne bloke in moderna stanovanja, ki jih bo pozimi vsekar treba segreti. Mar mislite, da bi te energije, ki jo sicer mežemo v stran, ne mogli izkoristiti? Napeljati po cevah dim po stanovanjih, skozi radiatorje?

Nikakor! Rešitev mora biti tehnično boljša. Tako: v plinovode postavimo cevi, po katerih se bo pretakala voda, ki jo bodo zelo vroči odpadni plini — dim — grelj in s tem oddajali energije, se pravi vračali vložen denar. To vodo bomo napeljali kot centralno kurjavo po delavskem naselju in stanovanja bodo vedno enakomerno toplja in to — zastoj.

Genialno! All bomo to tudi storili!

Če žrtvujete nekaj denarja? Jasno! Saj to je popolnoma razumljivo!

In tako imamo v Sisku v delavskem naselju zastoj centralno kurjavo, ki črpa toploto iz odpadnih plinov železarne. To je prvi primer tako koristno izrabljene energije v Jugoslaviji, pa tudi drugod po svetu imajo takšne naprave le redko kje. Moderna država, z modernim izkoriščanjem energijskih virov...

Kemija - naš zaveznik!

TOVARNA »AERO« JE PRIPRAVILA EDINSTVEN, DOSLEJ SE NEPOZNAN IZDELEK

Celjska tovarna »Aero« je pri nas dobro poznana. S svojimi kvalitetskimi izdelki se ni uveljavila samo v Sloveniji, ampak tudi v drugih republikah. Ta tovarna daje našemu tržišču tri vrste izdelkov: živalsko-kemične proizvode (n. pr. vse vrste barvic, šolske kemije, tempera, oliniate, umetniške itd.), dalje pisarniško-kemični material (razne vrste črnih, karbon papir, trakove za pisalne stroje itd.) in končno kemične proizvode za gospodinjstvo (razne barve za oblačila in podobno). In prav te dni se je raznesla po Celju, pa tudi izven meja tega mesta novica, da je tovarna pripravila nov izdelek, nekaj edinstvenega, kar doslej naše gospodinjstvo še niso poznale, ne pred in ne po vojni.

Novinar seveda ne bi bil novinar, če ne bi hotel v vsako reč, ki je kolikor koli zanimiva, takoj vtakniti svoj radovedni nos in čimprej napolniti svojo novinarsko torbo s kopico zanimivih novic. Zato ni nič čudnega, če je moja malenkost, nepodpisani sodelavec našega tednika, na vrat na nos odhitela v Celje, da postreže vnetim bralkam TT z »najnovejšimi« informacijami.

Vstopil sem v direktorjevo sobo, se predstavil in razložil namen svojega obiska.

»Haj, se je hudomušno nasmehnil direktor, »kaj je že do Ljubljane prodrl glas o našem novem izdelku?«

»Seveda, tovariš direktorje, sem hitro prišel k glavi. Toda nihče ne ve nič točnega. Prosim vas, ne mučite predolgo moje radovednosti.«

Direktor se je sklonil in pričel nekaj brskati po predalih pisalne mize. Komaj je privlekel na dan dve belji knjižici blaga, vendar je bila belina ene tako očitna, da je kar bledela v oči.

»Poglejte ti krpicel. Prva je oprana z običajnimi pralnimi sredstvi, Druga — pri tem je dvignila tisto snežnobeλο — pa smo jo pranje se namočili v našem novem izdelku, ki smo mu dali ime »MICA«. No, to je vsa skrivnost.«

»Je to vse?, sem vprašal skoraj razočaran. »To pa res ni atomska senzacija. Najbrže kakšen klorov...«

»Skojle, me je presekal direktor, »Nikakršen klorov! Vidite, vsak, s katerim sem govoril o tem novem izdelku, začne govoriti o kloru. Pa se pošteno motite! Ravno v tem se »MICA« razlikuje od ostalih pralnih sredstev in običajnih pralil. »MICA« je kemična spojina, ki ne vsebuje niti grama klorina ali raznih peroksidov. Zato tudi perila ne razjedajo.«

»Kako pa naj še jaz, obdelavec nevedne, prepračim, če v tej »MICA« res ni klorov?«, sem nezaupljivo pogledal direktorja.

»Vzrite v raztopino »MICE« barvano perilo in videli boste, da ne bo prav nič izgubilo na barvi. V klorovih izdelkih vam barva takoj zbledi.«

»No, to je pa že nekaj«, je kopnelo moje razočaranje in spet naraščala radovednost. »Kako pa uporabljate to sredstvo?«

»Zelo enostavno. Po pranju namočite še mokro perilo v raztopino »MICE« za 10 do 15 minut, nato pa perilo očistite in posušite. S pogledom je ošnil snežnobeλο krpicel na pisalni mizi. »Gospodinjstvo se sedaj ne bo več treba toliko mučiti pri pranju in kuhanju, pa tudi precej denarja bodo prištedile, če bodo uporabljale »MICO.«

Vprašal sem, koliko je treba tega sredstva, da je raztopina primerna za uporabo.

»Vsebinsa ene vrečke zadostja za približno 50 do 70 litrov vode. Z dosežnimi praktičnimi poizkusi pa smo dognali, da ni treba perila namakati v raztopini »MICE« po vsa-

kem pranju, temveč približno bo vsakem tretjem. Če je raztopina premočna, dobi perilo rahlo modrikast sijo, ki pa po drugem ali tretjem pranju izgine.«

Direktor je spet začel nekaj šariti med papirji na mizi in mi pomolil nekaj popisanih listov in pisem. »Tote berite, to so izjave nekaterih celjskih gospodinj, katerim smo dalj »MICO«, da jo preizkusijo.«

Vzel sem v roke prvo pismo in bral:

»... Nisem verjela v učinek, zato sem bila tem bolj presenečena nad izredno belino perila. Brez »MICE« si težko zamisljam pranje...«

Vzel sem drugo pismo. »... Z očetom sam gospodinjiva. Osušeno perilo je smel sam in s ponosom pripovedoval, kako so ga sosede izpraševale, zakaj je naše perilo tako snežnobeλο. Seveda jim ni hotel povedati, da smo uporabili »MICO«...«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

»MICA«

Dvorana srečnih lic

Limuzina, zijala, maticarka, mestni oče prstani in še kaj

Še malo in zijala so prišla spet na svoj račun ter si naspala oči. Cakanje se je splašalo, vsaj tako so menili.

»Hudirja, ta je pa dobra. Kmečka obcet — te pa že dolgo nisem videl. Pa kar čedni so,« se je strokovnjaško oglašil tisti očalar, ki bi ga prej za nobeno ceno ne spravič po stopnicah z elegantno plavolaso nevesto. S tem rdečelim deketom, ki mu je bilo pred magistratom nevedno kot le kaj, bi bil morda žel... Če bi bila ona za to, seveda.

Maticarka je stopila v čakalnico in nekaj parov oči se je v vznemirjenem pričakovanju ozrlo vanjo. Kdo bo na vrsti? Imenovala je par in prič. Dvignili so se z mehkih udobnih foteljev — prič z nasmehom prijetnega pričakovanja, ženim vznemirjen, nevesta pa lahno zardela in v zadregi. Se zadnji na pol prikrit pogled v ogledalo, z roko poglajen s čela nazaj nagejajo koder in stopili so v dvorano, kjer se je imela zgoditi velika sprememba v življenju dveh. Lep, mlad delavski par, da ga je bilo veselo pogledati. Očitno sta se ženala iz ljubezni.

»Danes je za vaju velik in pomemben dan. Odločila sta se, da bosta odslej skupaj ravnala življenje, v dobrem in slabem...«

Tako jim je govoril mestni oče, ki ju je poročal. Besede so bile lepe, tople in spodbudne.

Skozi obložena vrata »sobe srečnih lic« je prišel meščanski par. Z njima meščanski prič. Da, to je bila tista lepa nevesta.

Mestni oče je govoril lepo in ganljivo. Nevesta je vsa temno zardela šela parketne ploščice po tleh, ženin se je zagledal s toplim pogledom v govornika, mislil pa kdo ve kaj. Pričana je šlo na smeh. Njena se je odkrito smehtala. Vse je bilo tako, dokler ni maticarka s pojočim glasom zadehtljivo poglavje o pravicah in dolžnostih zakoncev in zakona o zakonski zvezi.

»Zakonca si obljubita, da si bosta v zakonu zvesta...«, je pel maticarkin glas. Njene oči so prenehale šteti dečnice v parketu in prikrilo ošinito tovaršna na levici.

Je bil v teh modrih očeh res dvojni? Kdo ve, kaj so ugotavljale? Ženin tega vprašujočega pogleda ni opazil. Oči so se znova obrnile v tla.

»Zakonca imit« do otrov enake pravice in dolžnosti.« je dalje prepeval maticarkin glas. Zda je preobdel njegov pogled nežno postavico na desnici, mimogrede, a zgovorno.

Maticarka je utihnila. Vstali so in si segli v roke, ona dva sta si

izmenjala prstana. Poljub, za to priliko malce predolg, je zapečatil to zvezo.

»Janez, da ne boš privlekel na dan prstanov.« mu je ona zagrožila, še predno so se odprla vrata v sobo poročno obreda. »Bog ne daj. Niso še požegnani.« ga je še enkrat opozorila.

»Ja, ja, kakor želiš, Frančka. Če nočeš, pa ne bom.« in jo je rahlo pobožal po komolcu, potem so ju poklicali.

»Sezita si v roke in si izmenjata prstana.« ju je pozval mestni oče.

»Ne, p-p-p-rstanov pa nimava.« je komaj izdaval Janez, ki ga je Frančka preteče pogledala. Celo se mu je od muke orosilo in segel je v žep po robec. Še predno pa je z njim dosegel čelo, je po tleh nekaj zavezelo in se zatrkalo pred noge mestnega očeta. Z izdajalskim robcem je potegnil iz žepa tudi prstan... No, da, nevedna stvar. Dejal ni sicer nihče nobene, mislil pa si je vsak svoje...«

To je bila zadnja poroka tisto soboto. Še podpis v sosedni sobi in korak, zaradi katerega je bilo med njima toliko njenega napetega pričakovanja in njegovega činkanja, je bil storjen. Za koliko časa? Na kmete, pravijo, še ni prodla moda ločitev.

»Boste prevzeli možovo ime?« jo je vprašala uradnica.

»Da, saj to je tisto,« si je mislila Frančka. »Frančka Kozel, Frančka Kozel...« ji je zvenelo po ušesih. Prav nič prijetno. Pogledala je Janeza, pa v knjigo, za uradnico in spet so ji oči obvisle na Janezu. Opazoval jo je in menda vedel, kaj jo muči.

»Nič, veš Janez. Rada te imam. Tvoja sem, pa naj imam še tvoje ime. Kar zapišite: Frančka Kozel.«

Prič je glasno izgovorila svoje novo ime in čudno — zdaj je ni več motilo.

Odšla sta. Spodaj ju je čakal okrašen voz in sosedov Jože s harmoniko. Doma bo svatovanje.

V »dvorani srečnih lic« pa si je za oddih mestni oče prižgal cigareto. Sobota je zamj končana. Še nekaj sobot, pa bo tudi leto mimo. Naporno je bilo. V predpustu tudi do 70 porok na soboto. Prava tlača. Vsem govorniki on in isto, govoriti o zakonu kot o rožnatem, dišečem, vabljivem vrtno. O trnih in bodicah bodo mladi ugotavljali sami. Letos čez 1700 porok — da, mnogo poguma imajo ljudje. Le koliko jih bo ostalo skupaj? Morda se bo že v enem letu marsikje vse razdelo? Kdo ve? Kdo ve?

Mestni oče je ugasil ogorek in odšel. »Dvorana srečnih lic« je zamrla — do naslednje sobote, čakajoč novih žarečih in svetlih obrazov, ki bodo naslednje sobote vrgli svojo kočko v življenjski loteriji...»

Sobota. Čez Tromostje je zdrsnila elegantna črna limuzina, ne že toliko stara, da bi izgubila svoj bledično zmanjševanje. V lepem loku je zapeljala okrog vogla knjigarne in varno pristala pred glavni vrati magistrata.

»Obcet.« so dejali ljudje. Ta ugotovitev res da ni terjala prevleč bistrosti. Na vseh okencih avtomobila so namreč viseli snežnobeλο venčki. Komu v čast — nevesti ali ženini?

Nekaj zijal, ki se jih tako in tako v našem mestu ne zmanjka, je pobitelo okrog vogla za vozilom in paslo radovednost, med drugimi, ki so tamkaj že stala, kdo ve od kdaj.

Med tem je limuzina izločila svoj »tovar« — mlada dva in pri-

či. Nevesta kar moči elegantna, v črnem krznenem plašču, črnih sem-miš čevljevskih in kot spominčica modrem ljubkem klobuku. Več na biter pogled ni bilo opaziti, prebitro so zatili skozi velika vhodna vrata — slavnostni vohod rotovščike biše.

»Hm, čedna je... ni napačna, primojdnaja. Z njo bi se še jaz spustil tja gori,« je dejal možakar med zijali, ki so mu najlepša leta že zdavnaj odvetela.

»No, veš kaj, ne vem kakšna bi morala priti, da bi me spravila tja gori, podpisat domovno tlačko...« mu je zabrusil nazaj mlajši sobesednik. O ženini niti besede, pa tudi med ženinam občinistvom ne. Vajna je bila samo nevestina toaletta. In čudno! Radovednice niti mislo kritiziralo. To pot ne.

Od Sentijakoba sem se je zastljal zategel in prečeren grisk, pomečan z zvoki kmečke harmonike.

Vreme je bilo za tisti čas nenavadno.

Najprej so vremenska poročila preprosto omenila običajna opažanja o »najbolj vročem 11. septembru po l. 1848.«, »najslaviteljši atlantski vihar v sedemindvajsetih letih« in druge podobne stvari, oprte na podatke, ki so jih zbrali po pisarnah bratad gospodje z naslovom »vremenoslovskih pristavov« ali »pomočnikov-statistikov temperature«, katerih edini smoter želja je bil, da bi lahko naznanili 15. julij, za katerega so značilne najboljše snežne padavine, kar so jih dosihdob zabeležili, čeprav je bila kajpak med njimi tudi nasprotna stranka, ki je strasno blepala po »15. juliju, ki bi bil najbolj povprečen« ter po »najbolj normalnem poletju po l. 1848«. Prav tako moramo glede na duševni stroj predpubertetnega človeka sklepati, da sta se obe stranki, ki sta se pač imenovali: »Katastrofisti« in »Normalisti«, sovražili s prav tolikšnim idealizmom in strupom, kakor katere si bodi med seboj tekmujoče politične stranke, filozofske šole, ministri iste vlade ali literarne struje.

Kakor so se že stvari sukale, vendar so to pot »Katastrofisti« zabeležili nepretrgano vrsto zmag in so bučno slavili zmagovalce. Kazalo pa je, da drugi ljudje z njimi vendarle niso delili veselja. Vročina in suša (vzrok je bila po l. 1866 najmanjša količina v septembru zabeleženih padavin) sta uničevali pozno žetev, požgali nekatero izmed najslavnjejših angleških trat in izsušili precej hidroelektričnih postaj, kar je imelo običajne posledice: opozorila občin, da je treba varčevati z vodo in elektriko, za tem pa zmanjšana dobava toka itd. Evropsko občinstvo, ki je v teh zadnjih letih postalo strasno brezbržno do vsakršnih racioniranj, štednje in pozivov od državljanke zavest, je bilo iz dneva v dan bolj razburjeno in obsedeno od misli na dež. Roji helikopterjev in letal so bili mobilizirani, da bi pripravili k dežju, zalivajoč s srebrovim nitratom in s suhim ledenimi svečami komaj opazne cirkumulus tropomsfere, a so izzvali le kakšne kratke, krajnje omejene plohe, pa mnogo osebnih nezdod med samimi delavci dežja.

Časniki so objavljali že vnaprej pripravljene članke o sončnih pegah, o krogotoku enajstih let in magnetskih motnjah, medtem ko so v neskončnost krožili glasovi brez podlage o skrivnostnih odmevih zadnjih poskusov z bombo X in z radioaktivnimi obilki. Tem glasovom je dajalo hrano razburljivo prekanje, s katerim sta si glede najnovejših eksplozije bombe X na Uralu skakala v las ameriški tisk in tisk Konfederacije.

Eksplozija bombe

Bila je to neznansko močna detonacija, katere tresenje so zabeležili seizmografi na polovici sveta; bila je obdana s prav tako velikimi in gosto megljo, z uradnim molkom Konfederacije. Cel teden je potekal, preden je neka lakonska izjava Tiskovnega urada Konfederacije kar tako mimogrede omenila, da so v toku normalnih poskusov z »zadovoljivim izidom« eksplodirali največje znano X bomb. Toda ko ta izjava ni bila niti dobro objavljena, že je znanje ministrstvo Združenih držav razdeljevalo čimkamor zbirko fotografij. Te fotografije je bil poslan nekaj kapitan Bogarenko iz letalstva Konfederacije, ki so ga bili poslali na poizvedovalni polet; v veliki višini naj bi preletel pokrajino, kjer so se vršili poskusi, ko pa je videl, kar je bilo tam videti, ga je tako prizadelo, da se je pod pritiskom ginjenosti odločil »iti v Kapuov«. Obrnil se je proti jugu, se dvakrat »v Orlu in v Taškentu« oskrbel z gorivom in dospel v Perzijo, kjer je stopil v stik s poslanstvom Združenih držav.

Razrušeno mesto

Slike niso odkrивale posameznih grozot. Celoten pogled, posnet z visoke višine, je odkrival precej ljubko dolino sredi gorskih grebenov in srednje veliko žrelo sredi doline. Okoli žrela je bilo videti blede koncentrične kroge, ki so najbrž kazali opustošeno površino. Pod lečo pa so se na tej opustošeni površini pojavile majhne pege pravilne oblike; prav pogled na te pege je bil vznemiril kapitana Bogarenka in ga spodbudil, da je letel vedno nižje in nižje, ne glede na formalne ukaze in nevarnosti radioaktivnosti. Druge slike, posnete s srednje in nizke višine, so odkrивale presnetljivo dejstvo, ki je bilo izzvalo Bogarenkov beg v tujnino. Prostor, kjer je eksplodirala poskusna bomba, je zavzemal nekako središče velikega modernega, zelo obiljedenega industrijskega mesta. Sodeč po številu in velikosti njegovih zgradb je v tem mestu moralo živeti najmanj pet sto tisoč ljudi, da ne rečemo več.

Čeprav so ostala pokonci le nekatera poslopja, se je z lahka videlo, da gre tu za nekdaj v armiranem betonu zgrajeno mesto, v katerem so bile električne centrale, transformatorji in naprave za tok visoke napetosti; z drugimi besedami, ta poslopja so bila tovarne in laboratoriji. Mesto je privzelo polkrožno, povsem geometrično obliko, ki je kazala, da je bilo zgrajeno po načrtu, ki se je podredil ustaljenim navodilom.

Poročilo kapitana Bogarenka

Kapetan Bogarenko, odločen in prijazen, a ne posebno bistri človek je, letel v krogih nad mrtvim mestom, prišel do zaključka, da je bilo to mesto zgrajeno, obiljeden in opremljeno z vsem modernim udobjem le in samo zato, da bi bilo za poskušajo razrušeno. Seveda je bil mnenja, da je takšen postopek brez potrebe drag in krut, a to se ga ni tikalo, pa bi verjetno šel preko tega s skomigom ramen, kakor je ob drugih zagonetnih odločitvah svoje vlade že večkrat storil. Vendar pa je, ko se je spustil skoraj do višine streh, tu in tam opazil nekatero človeško obliko, ki so se pojavile iz ruševin in se plazile med popanelimi trupli. Te ljudi, ducar morda, je verjetno pritegnil ropot njegovega letala in so z znamenji skušali poklicati na pomoč, a njihove kretanje in njihovo gibanje so se mu zazdeli nenavadni, ker so se vsi plazili po vseh štirih; najbrž niso bili v stanju stati pokonci. Nemogoče je bilo razločiti, ali so bili blazni, slepi, plen pekočih bolečin ali vse hkrat; naj je bilo že kakor koli, ob pogledu nanje je z ona spreletela Bogarenka, da je kljun svojega letala naravnal proti Perziji, »v stanjučasne duševne nevarnosti«, kakor tako radi pravijo angleški sodniki, ko izrekoj sodbo o samomoru. Resnica je začela prihajati na dan šele tedaj, ko je bilo že prekasno in ko je že izročil svoje slike in sestavljal res da nekoliko neskladno poročilo.

Resnica je nedvomno bila, da mesto ni bilo porušeno namenoma, temveč da je šlo v zrak slučajno. To tudi ni bilo — kakor so fotografije razložile kazale — neko mesto v pravem pomenu besede, temveč velikanska tovarna bomba X, in vsekakor tudi drugih poskusnih orožij, načrtno zgrajena v eni najboljših nedostopnih pokrajin Uralskega pogorja. Bilo je docela nepojmljivo, da bi vlada Konfederacije premisljivo razdejala svoj najnovejši in največji napor v borbi za Mir. Nekatera posebno muhasta in nestalna jedra tritija so se jim najbrž izmuznila iz rok, razen če kdo izmed fizikov tiste tovarne ni sklenil, da je najpametneje, če se spusti v zrak z velikansko tovarno in z vsem, kar je v njej.

Arthur Koestler LJUDI SO ŽEJNI

Eksplozija druge bombe

Cel teden po objavi fotografij je v Konfederaciji spet vladal molk. Nato je eksplodirala druga bomba, to pot v prenesenem pomenu; šlo je namreč za diplomatsko bombo. Razpočila se je v obliki uradnega sporočila Konfederacije, naslovljenega vsemu svetu. Poročilo je izjavljalo

lo, da je »preiskovalna komisija, ki jo je določila vlada Konfederacije v zvezi z nedavno eksplozijo, do katere je prišlo na ozemlju Kazakstanske avtonomne republike«, nepreklono ugotovila, da je to eksplozijo povzročila jedrska bomba ameriškega izdelka, ki so jo vrgli iz nekega letala, ki je pripadalo obojema silam »sovrayne sile«. To zločinsko napadalo dejanje, ki nima primera, je povzročilo »smrt desetih tisočev mož, žena in otrok«, zapostavljen pri velikih in miroljubnih namakanih delih, katerih namen je bil, da bi spremenili to pokrajino puščavskih gor in vinograde in žitna polja. Vlada Konfederacije Svobodnih Ljudstev si pridržuje vse pravice v zvezi z zaščitnimi ukrepi in represaljami, ki bi jih bila pač prisiljena uporabiti proti sovražni sili, ki je odgovorna za ta strahopetni atentat, dejanje nenapovedane vojne. Kot varnostni ukrep je odredila tudi delno mobilizacijo svojih obojema sil in zapela meje svojega ozemlja vsemu prometu in vsem telegrafskim in telefonskim zvezam s tujino. Istega dne je bila v časnikih Konfederacije tudi kratka, drobno tiskana notica, ki je naznanjala, da je bil ravnatelj Tiskovne agencije, ki je bil sestavljal prvo sporočilo glede »zadovoljivega poskusa« aretiran, ker je objavil »napačne podatke o vzrokih eksplozije«, in da je že priznal svoj zločin.

Stavke v Franciji

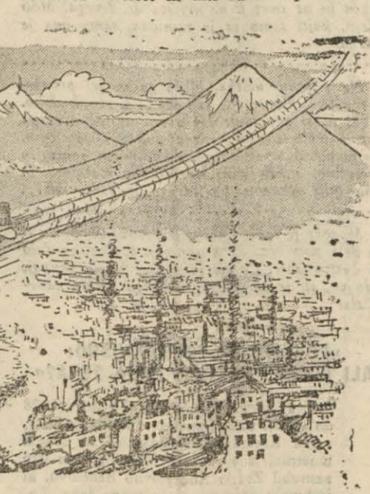
Nova odkritja vlade Konfederacije so kajpak izzvala živo ogorčenje, resno zaskrbljenost in nemire na obeh poloblah. Splošne stavke v Franciji in Italiji so spremljale velikanske manifestacije za Mir, med katerimi so razbili šipe več konzulatov. V Franciji je skrajna levica zahtevala, naj bo predsednik Združenih držav nemudoma sojen kakor vojni zločinec. Nekega nemudoma pacifištna organizacija je izdala poziv, v katerem je zahtevala kredite za pomoč opustošenemu mestu, kot dokaz dobre mednarodne volje. Ta poziv je naletel na nenavadno ugoden sprejem: darovi in naravi in v gotovini so pritekli iz vseh dežel sveta kakor upravne daritve, ki naj pomirijo bogove in odvrnejo njihovo jezo. In ker darove usmiljena vedno spremlja sočutje in simpatija, se je Konfederacija znašla bolj zasidrana v javni naklonjenosti, kakor je bila že vrsto let...

Vlada Združenih držav je sredi splošnega ogorčenja kajpak delala klavrn obraz. Čim bolj je ponavljala: »To nismo mi, ničesar nismo storili«, bolj je postajala sumljiva celo v očeh svojih prijateljev. Stvari je pokvarilo še dejstvo, da je neki klepetavci senator, vodja nekega parlamentarnega odbora, med televiziranim intervjujem svečano izjavil: »Zagotovo vem, da je v tej zadevi naša vest čista. To je moral storiti nekdo drugi.« Vse to je bilo docela v nasprotju z uradno ameriško verzijo, po kateri je bil vzrok eksplozije naključje — z verzijo, kateri seveda ni nihče verjel. »V načrti socialistični industriji ni naključij«, je izjavil novi Oče Ljudstev med velikim govorom, ki je trajal štiri ure, čigar dve sta bili posvečeni temu, da je z žgočo ironijo klical v spomin najznamenitejšega zgodovinskega dogodka, gledane in luči »teorije naključja« ameriškega zunanega ministrstva. »Odsihdob se bodo najbrž vsi učenci takoiemenovanih šol takoiemenovanih Združenih držav učili, da je Bure po naključju ubil Cezarja (smeh), da je cesar Neron po naključju zažgal Rim (smeh), da je Tit po naključju razdeljal Jeruzalem (smeh), da so Turki po naključju zasedli Carigrad (smeh) in tako dalje.« Ko je ob koncu prve ure prišel do Napoleonevega naključnega požiga Moskve in do njegovega slučajnega poraza od ruskih armad, so bili vsi poslušalci hripavi, so jokali in so bili bolj od smeha. Odslej noben človek naprednega duha ne bi mogel več omeniti teorije naključja, ne da bi zardel; celo besedi »naključje« ali »naključje« sta postali mednarodna burka.

Sarkazem v službi miru

Ta govor je bil slučajno prvi, ki ga je novi Oče Ljudstev v javnosti govoril in je slovesno odprl docela nov ton; občinstvo je z navdušenjem ugotovilo, da je nekoliko omenili šolmštarski slog njegovega prednika nadomestila humanistična duhovitost, ki so jo kmalu označili za »sarkazem v službi miru«. Skoraj istočasno je ta »realistični sarkazem« postal uradni slog Konfederacije, pa tudi umetnosti in znanosti. Vsi časniki Konfederacije so objavili portrete Sere-

fima Panferoviča Poljuškina; bil je udarnik sarkazma, ki je izdelal pet sto sedemindvajset sarkazmov v eni uri; medtem pa so določeno število novinarjev, slikarjev in romanopiscev razrešili njihovih dolžnosti in prepustili javnemu prezirju, ker niso posvetili »dovolj pazljivosti borbi na fronti realističnega sarkazma«. Toda vsa ta veselost ni niti za las spremenila

dejavstva, da bi vojna lahko zdaj zdaj izbruhnila. Ljudje so poslušali poplavo realističnih sarkazmov, sklepetajoč z zobmi. Nekoliko kasno je Državni urad prišel na dan s predlogom, naj bi Mednarodna komisija izvedencem raziskala vzroke te velike nesreče in predložila uspeh svojih preiskav vsemu svetu. Vlada Konfederacije je ob splošnem ojašanju predlog nemudoma sprejela. Varnostni svet, ki se že mnogo let ni sestajl, je bil v naglici zbrujen od mrtvih, da bi odločil, kakšen postopek naj bi uporabili. Razprave so se kajpak zavlekile, ker se obe glavni stranki nikakor nista mogli sporazumeti o dokončnem besedilu resolucije. Ameriško je zahtevalo, »naj bi bili objavljeni vsi podatki in da bi vladni organi Konfederacije nudili komisiji vsa podpora, da bi olajšali njena raziskavanja na kraju samem.« Resolucija Konfederacije pa je predlagala, »naj bi bili objavljeni vsi podatki in da bi vladni organi Konfederacije nudili komisiji vsa podpora, da bi olajšali njena raziskavanja.« Resolucija Konfederacije je prišla prva na glasovanje; čeprav je bila razlika med dvema spornima besediloma le v dveh besedah, so Združene države in njihovi sateliti glasovali proti, na kar so delegati Konfederacije užaljeni odšli. — Še eno pot več je vlada Združenih držav pred svetovnim javnim mnenjem delala vtis, kot da sabotira mir in nasprotuje mednarodnemu sodelovanju.

Arretacija in priznanje pilota

V trenutku pa, ko je napetost postala dejansko neznošana, je vlada Konfederacije objavila novo sporočilo, ki je izzvalo neznansko presenečenje in svetovni vzdih olajšanja. Izjavljalo je, da je preiskovalna komisija vlade Konfederacije zaključila svoja raziskovanja v zvezi z nedavno eksplozijo, do katere je prišlo na ozemlju Kazakstanske avtonomne republike, in je potrdila svoje prejšnje zaključke, namreč, »da je to eksplozijo povzročila jedrska bomba ameriškega izdelave, ki jo je odrglo letalo, ki je pripadalo obojema silam »sovrayne sile«. Vendar pa je komisija odkrila neizpodbitne dokaze, ki so z njih pomočjo lahko dognali, kdo je bila zavedna sovražna sila: šlo je za Zajočo republiko. Poglaviten dokaz je slonel na izsleditvi, arretaciji in priznanju pilota samega, ki je po nalogo svoje vlade zagrešil to strahopetno in zločinsko dejanje. Ko je namreč odvrgetl bombo, je zgrebil nadzorstvo nad svojim uralskemu pogorju; potem, ko je več dni taval po hribih, ga je opazila in prijel neka varnostna patrulja Konfederacije, ko je nosil pri sebi napisan ukaz, naj vrže bombo, in podroben zemljevid pokrajine. Pilot je ob arretaciji izjavil: »Priznam, da sem po ukazu svojih zločinskih predstojnikov zagrešil zločin proti človeštvu in bočem oprati svojo vest s popolnim priznanjem in z razkrinkanjem pekelnih spletke moje vlade proti Konfederaciji Svobodnih Ljudstev«. Njegov proces je bil napovedan za čez nekaj dni.

Kakor smo že povedali, je bil val olajšanja, ki je vzkipel po svetu, velikanski. Popolnoma je poropil šibke krike protesta, ki jih je spuščala vlada Zajoče republike, ki pa so jo kmalu vrgli in nadomestili s člani Združene stranke za Mir in Napredek. Ko je nova vlada zaprosila za pomoč in zaščito proti notranjim sovražnikom armado Konfederacije — tej prošnji so velikodumno ustregli, celo preden so jo izrazili — so bile Združene države in njene satelitske države presrečne, da so lahko izrodle le svoje običajne protestne note na tiskanih obrazcih.

Tiskani protestni obrazci

Ti tiskani protestni obrazci, ki so šele pred nedavnim prišli v diplomatsko rabo in so znatno poenostavljali naloge različnih pisarn, so bili sestavljeni po vzorcu poročil o nesrečah, ki so jih uvedle avtomobilske zavarovalne družbe. Posvečene formule, ki so jih ob teh priložnostih uporabljali, so bile tiskane z lepimi poševnimi črkami; samo datum, narava in kraj zavedne kršitve — kršitve pogodbe, mednarod-

nega zakona ali zakonitih koristi — so bile spisane z roko. Šteli so šest vrst protestnih obrazcev: »P« (prijateljski), »H« (hladen), »S« (strog), »R« (resen), »R²« (zelo resen) ter »RS« (resen in zelo strog). Običajno so diplomatski spori obstajali v zaporednem izmenjavanju teh protestnih obrazcev, bodisi da so se omejili na majhno prasko od P do S, bodisi, da so izrpali vso lestvico od P do RS; v trenutku ko je bila izročena nota R² ali RS², so kajpak ukrepi, proti katerim je bila spočetka naprejena, postavili izvršeno dejstvo in urejena zadeva...

Končno pa je 2. oktobra najbolj vroča jesenska doba, zabeležena v vremenoslovskih letopisih, minila. Na nesrečo pa ni preteklo niti dva tedna po prvi plohi, ki je dotlej neznaorna oblika gripe začela izživati novo zaskrbljenost pri občinstvu, ki je že itak imelo razrahljane živce. Običajen potek bolezni je bil rahel tri dni trajajoč napad, ki je kazal običajne znake navadnega prehlada, ki pa ga je spremljala vročina. Nato je sledilo obdobje navidezne ozdravitve — trajalo je od deset do petnajst dni — med katerim je bil bolnik pretirano ugodno razdražen kakor pod vplivom kakega mamila. Za tretje in zadnje obdobje je bil značilno bruhanje, silni glavoboli, motnje v očeh živčnega izvora: bolnikovo vizuelno polje je bilo videti prerezano na dvoje — bodisi vodoravno, bodisi pokončno — in medtem, ko je na eni polovici slika ostala normalna, je bila na drugi spačena, motna ali docela zabrisana. Tudi ti znaki so trajali od deset do petnajst dni, sledila pa jim je, vsaj kolikor so doslej mogli reči, popolna ozdravitev. Smrtni slučajji so bili redki; do njih je prišlo ali zaradi kakšnih drugonih komplikacij ali zaradi šibke konstitucije.

Bogarenkova bolezen

Na nesrečo je bil eden od prvih ljudi, ki se jih je lotila ta nova vrsta gripe, kapetan Bogarenko, ki je, kakor je dejal nek ameriški komentator, »požrl več radičeve kafe, kakor kateri koli drug živi človek.« To je sprožilo nov, val bavejernih čenč, ki so jih tako na široko in tako vztrajno razširjali, da je bila bolezen kmalu znana pod imenom »Bogarenkova bolezen«, kljub soglasnemu mnenju zdravniškega zbora, po katerem bi radioaktivna zastrupitev ne mogla povzročiti takih znakov. Virus »Bogarenkove bolezni« pa sta tudi kmalu zatem izoliral Kronenberg in Dietl iz bolnišnice John Hopkins v New Yorku; šlo je za virus, ki je zlahkal zaradi izumitve novih antibiotikov in zaradi naprov, ki so bili potrebni, če se je tem zdravilom hotel ustavljati, porajajoč nove vrste, ki so bile neranjlive za ta zdravila. Neumetelnost ljudskega prehlada je bila torej še enkrat nedvomno dokazana.

Senator George Mac Carthoon je ne glede na vse to sklical izredno sejo svojega protivolunškega odbora, pred katerim je v dolgem govoru izrekel vrsto sumničenj, ki so zlasti veljale kapitanu Bogarenku. Njega je namreč označil za »subverzivni element«, ki so ga namenoma infiltrirali v Združene države, kjer naj bi s svojim virusom sprožil bakteriološko vojno. Občinstvo je bilo zaradi tega sumničenja nekaj dni vznemirjeno, deloma pa se je potolažilo, ko je »Društvo za obrambo pred bakterijami« objavilo razglas, v katerem naznanja izterjajo stodostronega sredstva proti »Bogarenkovi bolezni«.

Škofje protestirajo

Vendar pa je občinstvo ostalo živčno in polno črnih slutnj, ki so se še povečale, ko je v začetku novembra angleška vlada v svoji vneti sklenila, da bo vsem domačim lastnikom osebnih izkaznic zastoj preskrbela Geigerjev žepni števec in antiradioaktivni dežnik. Ti, samo previdnostni ukrepi, kakor je razložil minister notranjih zadev v svojem prvem iz vrste razgovorov po radiu, so bili namenjeni za to, da so navadili občinstvo misliti v izrazih moderne oborožitve in mu dati občutek varnosti in gotovosti. »Vsi se spominjate«, tako je zaključil »kakšna prokleta tlaka je bila, ko smo v vsej zadnji vojni morali nositi svoje plinske maske, čeprav nismo nikoli imeli priložnosti, da bi jih uporabili. Upam, da se bodo ti novi aparati pokazali za prav tako odvisne, in prepračen sem, da jih boste hranili vsaj pri roki in v dobrem stanju, če že ne zaradi drugega, zaradi tega, ker stanejo mnogo denarja in ker gre tu denar končno iz žepa davkoplačevalcev, torej iz vašega.«

Ta nagovor je izzval številne in ogorčene proteste škofov in pastorjev, ker je minister v svojem govoru po radiu uporabil besedo »proklete«, kar se doslej še ni zgodilo. »Kam bomo prišli«, je pisal canterburyjski škof, »če člani vlade dajejo narodu zgled slabega govorjenja.« Vprašanje so ob koncu neke seje sprožili v spodnji zbornici, kjer so nekateri mladi laburistični poslanci skušali braniti ministra, pripominjajoč, da so se inkriminirani izraz in drugi iz iste družine tako trdno vkoreninili v ameriškem jeziku in od tam v književnosti, da jih prav nihče ni več mogel vzeti za žaljive. »Toda tukaj nismo v Ameriki«, so odgovorili različni glasovi v dvorani. Da bi zadevo zaključili, sta se notranji minister in BBC morala opravičiti; potem so bili vsi zadovoljni in vsebina govora je hitro padla v pozabljenje.

Geigerjev števci

Drugače pa je bilo s tem v Franciji, kjer so nekatero podjetne firme vrgle na trg serije Geigerjevih števcov in antiradioaktivnih dežnikov in s tem obogatele. Za razliko od trdnega in neelegantnega britanskega G-števec, ki je bil podeden dedovi uri in je napenjal žep, se je francoski model pojavil v obliki nalivnih peres za moške, oziroma paličiče rdečila ali pudrice za ženske. Neke tovarne jih je izdelovala celo v obliki zapestnic, ki bi začele v radioaktivnem okolju zveneti kakor škrgetci. Glede dežnikov in sončnikov pa, tako po obliki kakor po barvi in okraskih njihova fantazija ni poznala meja, učinek teh dežnikov pa je temeljil na šibkem električnem polju, ki naj bi vsrkal vase ali odbil radijsko izžarevanje.

Široki dvoredni zise bili nikoli bolj očarljivi, kakor v teh zadnjih sončnih novembrskih dneh, ko je množica sprehajalec pod dežniki z veselimi barvami, sredi lahkotnega glasbenega šepeta. Radičeva kafa je bil ljudski izraz, ki so ga tedaj uporabljali, precej jasnega izvora, a verjetno angleškega, in sestavljen po primeru »grahove kafe«, ki v narečju pomeni gosto in rumenkasto londonsko meglo. Preden je niso zares poskusili, evropski ljudje niso imeli jame predstave o atmosferski radioaktivnosti; zamisljali so si jo pod različnimi podobami oblaka, meglice ali goste megle. Otdot izraz »radičeva kafa«, ki se je kmalu spremenila v »radičivo kafa«.

ta, ki ga je oddajala državna radijska oddajna služba, hodila gor in dol, kakor očarljive osebe na stolpni uri. Kaj zato, če so se občutljivi G-števci pogosto pokvarili in označili smrt povzročujoče doze izžarevanja, brž ko je bil priključen sesalec prahu ali hladilnik. Na drugi strani so dežniki tiste, ki so jih nosili, kaj radi nabili s statično elektriko; let-a se je čisto sproščala v prasketajočih iskrah pri stiku roke, pri poljubi ali vsakršnem drugem telesnem dotiku. To je bila kajpak pridobitev za karikaturo in zlagatelj pevekv. »Moja radioaktivna ženka« je požela uspeh sezone.

Dežniški škandal

Toda že so vresčeti glasovi levice začeli protestirati. Ti poklonici kvazaržugoni, ki niso nikoli puščali ljudi, da bi se v miru veselili, so spomnili na to, da »množične« nimajo sredstev, s katerimi bi si privoščile te drage aparate, in so potentakem ostajale nezaščitene, medtem ko je možnost, da preživijo nesrečo, postala luksuz, prihranjen za privilegirano buržoazijo. To jih seveda ni oviralo, da ne bi razkričali, da so prostodušnemu občinstvu prodani aparati popolnoma neučinkoviti, če so bili namreč zares nekateri, so se reveži in bogataši znašli pod istim praporom in demokratična pravičnost je bila vzpostavljena. Zatem je izbruhnil slovi »dežniški škandal«, odkritje, da je bil eden glavnih delničarjev Družbe, ki je izdelovala zavedne dežnike (Anonima družba za izdelavo antiradioaktivnih dežnikov, skrajšano ADAP) radikalno-socialistični vojni minister. Vlada je morala odstopiti, povečalo se je število stavk in manifestacij; končno je nova vlada v svečani izjavi objavila, da bodo Geigerjev števci in antiradioaktivni dežniki najbolj preizkušene izdelave brezplačno razdeljeni vsem državljanom,

brž ko bodo na razpolago potrebne zaloge. Toda neodvisna in odvinska levica je spet začela vpiti; vladni izjavi je videla najjasnejši dokaz svoje vojne in napadalne politike v službi wallstreetških bankirjev. Medtem ko se je zmerena levica zadovoljila s tožbami, zakaj na tako neproduktivnem način razsipajo narodno bogastvo, namesto da bi vse sile posvetili dvigo življenjskega standarda, je skrajno krilo prigravljeno množicam, naj »odklopijo zloglasne aparate imperialističnih vojnih bujstakev, da ne bi postali sokrivci njihovih napadalnih naklepostov«. Razprava je vendar ostala v glavnem teoretična, prve zaloge števecv in dežnikov, namenjenih vladi za razdelitev, so že zginele na črni trg in so kotrabant že čez mejo in Belgijo, kjer so se prodajale za lepim zaslužkom.

Zlati jesenski dnevi so se torej pomikali mimo, kakor procesija romarjev, ki jih včasih preplavijo rokovanjaška plemena, včasih nemirna, včasih vesela, živčno razburjena zaradi pustolovščine in iz dneva v dan bolj utrjena od svojega potovanja proti neznanemu. Čim bolj se je sredvo podaljševal, bolj so se dnevi krajšali; redno podaljševanje noči pa je privzemalo zanimivo podobno končnost. Kajpak se bo po zimskem solsticiju gibanje obrnilo, toda kdo bi bil danes lahko še o tem prepričan. Najbolj vročemu septembru, kar ljudje pomnijo, je sledila najbolj nenavadna epidemija, ki so jo kdaj koli poznali; oktobra pa so bili na vrsti čudni pojavi pri radijskih sprejemih; v novembru so se na televizijskih platinah pojavile razlezele zvezde in bliški. Da bi bila mera polna, so odkrili, da vse te skrivnosti, razen v možganih praznovravnega občinstva, niso bile v nikakršni zvezi s spiralno meglo Uralskega pogorja.

Prevedel D. G.

IZVOZ
Delamaris
UVOZ
IZOLA - ISOLA
čestita vsem kolektivom
in delovnemu ljudstvu
k novemu letu

1954

z željo, da bi si pri graditvi socializma z novimi delovnimi zmagami ustvarili srečnejšo bodočnost!

SREČNO IN USPEHOV POLNO

Novo leto 1954

ZELI

VSEMU DELOVNEMU LJUDSTVU

„Vino“ - Rakek

Ljubezen je bila, ljubezen še bo...

André Maurois:

O prihodnosti ljubezni

Kakšna je prihodnost ljubezni? Vsakršno prerokovanje je težko. Vendar je opaziti nekatere činitele, ki gotovo ne bodo ostali brez vpliva. Očitno je, da čedalje bolj izginjajo vse razlike, ki jih ljudje delajo med obema spoloma. Fizična moč bo polagoma izgubila svojo vrednost. Mehanične sile bodo nadomestile povsod telesne moči. Ženske vodijo danes avtomobile in ženske morajo umirati kakor moški, lahko pa se tudi borijo kakor moški, kajti ženska z revolverjem v roki je močnejša od vsakega boksarja. Tudi njena duhovna moč je na poti do enakopravnosti. Ženske se bavijo z enakimi študijem kakor moški in si služijo svoj kruh v enakih poklih.

Kaj izhaja iz tega za ljubezen? Človeško družjenje je prvotno temeljilo na grobi polasitvi in suženstvu ženske. Da bi lahko vladala, si je ženska v stoletjih skovala orodje koketiranja in tako je polagoma s pomočjo pesnikov in umetnikov dosegla vihteško ljubezen in vdanost moškega. Dolgo se je posluževala tega orožja, da bi si osvojila močnega moškega za svoje varstvo.

Toda moderna žena ni v gospodarskem pogledu več odvisna od moškega. Postala je zmožna preživljati in braniti se sama ter bo iskala v ljubezni čedalje več enakopravnosti in proste izbire. Zavrgla bo stari nazor moških, ki vidijo — vsaj v Evropi — v ženski nezvestobi velik prestopak, v svoji lastni nezvestobi pa brezpomembnost.

Mnogi mladi duhovi želijo smrt romantični ljubezni. Ali imajo prav? Nezdvojnno bi človeštvo s tem prihranilo na času, osvobodilo duhovne moči v drug namen in si prihranilo na udobju, za katerega dela velik del moških. Toda s tem bi izgubilo neizračunljivo moč, ki jih je ustvarila romantična ljubezen. Naše najlepše umetnine, naša največja dejanja je posredno ali neposredno ustvarila romantična ljubezen. Skoraj vsa naša zahodna civilizacija temelji na spoštovanju ženske in na vrednosti ljubezni.

Ugotovimo sicer lahko, da so pri mnogih mladih ljudeh dekadencija in ljubezni, globoka žalost in naveličanost življenja v tesni zvezi. Nemogoče je iznajti življenjsko vsebino, ki bi lahko nadomestila blesteče srečanje telesne želje z duhovnim sporazumom. Bodoča generacija bo morala skrbeti, da kljub veliki čuti svobodi, ki je zavladala v moralnem življenju našega časa in ki ne bo tako hitro izgubila, ustvari ljubezensko prijateljstvo, vredno romantične ljubezni.

»NIKDAR NE BO IMELA DRUGA MOJEGA SRCA!«

Veliki glasbeni ustvarjalec Ludwig van Beethoven (1770—1827), častni član Ljubljanske filharmonije (1819), se je leta 1806 zaročil s Terezijo pl. Brunswieg, svojo »nesmrtno ljubeznijo«, kateri je napisal nekaj čudovitih pism. Zaroka s Terezijo se je razdrila iz razlogov, ki še do danes niso znani. Toda do zadnjega trenutka svojega življenja sta Beethoven in Terezija ljubila drug drugega. Terezija je umrla šele leta 1861, Beethoven pa je, tik preden je umrl, še poljubljaj njeno sliko.

Nesmrtni ljubici.

Moj angel, moje vse, moj jaz — samo nekaj besed danes, in sicer s svinčnikom (s Tvojimi), kajti šele jutri bo določeno moje bivaličje; kako ničeva potratita časa! Toda, zakaj bi se jezil, ko mora tako biti. Mar lahko obstaja najina ljubezen drugače kot z živimi, s tem, da ne zahtevata vsega? Ali lahko kaj spremenim? Ti ne moreš biti docela moja, jaz ne morem biti popolnoma Tvoj. Ah, moj bog; poglej v lepo privedo in pomiri svoje srce. Kar mora biti, mora — ljubezen zahteva tako, in sicer po pravici. Tako je torej s Tabo, tako je v menoj — samó, da ne pozabiš zlabati, da moram živeti zase in za Tebe. Če bi bila oba združena, ne bi občutila te bolesti tako kot sedaj. Moje potovanje je bilo strašno — prispel sem semkaj šele večer popoldne ob štirihi. ...

Za bipček od zunanosti v notranost: kmalu se bova zopet videla, toda danes Ti ne morem sporočiti opomb, ki sem jih bil v tebe dneh zapisal o svojem življenju. Če bi bili najini srca vedno čvrsto združeni, ne bi bilo treba takih reči. Srce je polno, hotel bi Ti marsikaj povedati — ah, so trenutki, ko spoznam, da je jezik preslab. Razvedri se, ostani moj zvesti, edini sklad, moje vse, kakor sem jaz Tvoj. Vse drugo, kar mora biti in kar naj bi bilo za naju, pa naj nama pošljejo bogovi. Ze v postelji so poletete moje misli k Tebi, moja nesmrtna ljubica, zdaj pa zdaj veselo, potem še žalostno, izgibajoče, ali bo usoda naju uslišala. Zivel bom lahko samo s Teboj, ali pa sploh ne bom živel; da, sklenil sem, da

Ludwig van Beethoven

bom toliko časa taval v daljavi, dokler ne bom mogel poleteti v Tvoje naročje in postati pri Tebi docela domač ter svojo dušo, ki jo boš Ti obdala, poslati v kraljestvo duhov. Saj me poznaš, kako sem Ti zvest: nikdar ne bo imela druga mojega srca. Nikdar, nikdar — o bog, zakaj se moramo ločiti od tistega, kar tolikanj ljubimo. ...

Tvoja ljubezen me je napravila naj srečnejšega in naj nesrečnejšega hkrati. V sedanjih svojih letih bi potreboval nekoliko urejenosti in življenjskega mira. Toda, kako je to mogoče spričo najinih razmeri? Angel, pravkar sem zvedel, da odbaja poita vsak dan; zato moram zaključiti, da dobiš to pismo. Bodi mirna, ljubi me, danes in večeraj! Kakšno koprnenje po Tebi, s solzami — k Tebi, moje življenje, moje vse, zdravstvuj! O, ljubi me, ne zavri nikoli najzvestejšega srca

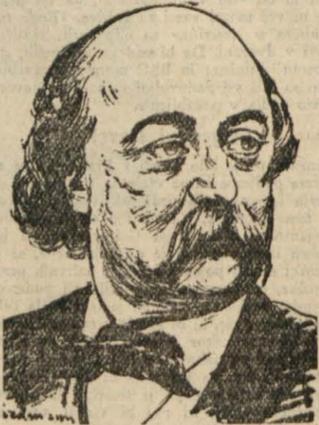
Tvojega ljubčka Ludovika.

»LJUBI RAJŠI UMETNOST KOT MENEI TA LJUBEZEN NE MORE NIKOLI PREVARATI IN ODPOVEDATI.«

Sloveci francoski romanopisec Gustave Flaubert (1821—1880), avtor znanih romanov »Gospa Bovaryjeva«, »Salambó«, »Vzgoja srca« itd., je nadvse ljubil umetnost in šele v drugi vrsti ženske. Njegova prva in edina prava ljubezen je bila Eliza Foucault, v katero se je zaljubil, ko mu je bilo štirinajst let, njej pa trideset. Tej ljubezni, ki jo je še v poznih letih imenoval »moja stara, večna ljubezen«, je v Mariji Arnoux postavil nesmrten spomenik v romanu »Vzgoja srca«.

Ko pa je Flaubertu bilo perindvajset let, se je spoznal za Luizo Coletovo,

pesnico in romanopisko, ki je imela v Parizu literarni salon. To je bila edina ženska, ki je globlje prodrla v Flaubertovo življenje in v njem pustila vidnjega sled, čeprav je bila enajst let starejša od pisatelja. Bila je lepa in nečimrna ženska, ki je razumela samo strast ljubezni in je zahtevala ljubimca le zase. Toda Flaubert je vsako ljubezen do ženske zavračal, ker se je bal, da bi mu fizična izčrpanost ne uničila duha. Zato si je pisatelj prizadeval, da bi Lui-

Gustave Flaubert

zo pridobil za svoje pojmovanje; med njunima življenjskima nazoroma je bil velikanski prepad. Leta 1862 sta se Flaubert in Coletova razšla (umrla je leta 1877). Luiza je ostala zvesta svoji ženski naravi, Flaubert pa svojemu delu, s katerim si je pridobil nesmrtno slavo.

Vprašuje me, ali Te ljubim? Da — kolikor morem. To se pravi: Ljubezen mi ni prva stvar na svetu, ampak druga. Ljubezen mi je postelja, v katero položim svoje srce, da si odpočije. Toda človek ne leži ves dan v postelji. Ti pa zahtevaš, da bodi moja ljubezen boben, ki naj bi pel od jutra do večera in po katerem naj bi

se ravnali vsi moji koraki. Ne, in tisočkrat ne — na to ne bom pristal nikoli!

Ljubi rajši umetnost kot mene! Ta ljubezen ne more nikoli prevarati in odpovedati. Ne bo-lezen in ne smrt ji ne moreta do živega. Mōli idejo, kajti samo ta je resnična, samo ona je večna!

Ne poznaj užitek, ki bi ga mogel primerjati s tem, kar so mi dali mrtvi v svojih delih. Vedi in si zapomni: Na svetu ni nič drugega razen lepih verzov, razen dobro sestavljenih, harmoničnih, pojčitih stavkov, razen sonca in mesečine, starih slik, starinskega marmora in značilnih obrazov. Vse drugo je zame nič...

Mogoče je takšen način povezovanja ljubezni in dela potreben, da si ohranim svežost za delo in čustvovanje. Če pa bi stalno živela skupaj, kdo ve, ali se ne bi drug drugega kmalu naveličala?

»POVEJTE MI PROSTODUŠNO: ALI HOČETE POSTATI MOJA ŽENA?«

Grof Lev Nikolajevič Tolstoj (1828 do 1910), pisec romanov »Vojna in mir«, »Ana Karenina«, »Vstajenje« in drugih umetnin, je v svojem trinidesetem letu zaslužbil Zofijo Andrejevno Behrsovo, ki je kmalu nato postala njegova žena. Toda ni se je upal zasnubiti z besedo, ko je k Behrsovim prišel na obisk. »Hotel sem govoriti z Vami,« je dejal Zofiji, ki jo je obiskal na njenem domu, »a nisem mogel. Tu imate pismo, ki ga nosim že več dni s seboj. Prečitajte gal Jaz bom počakal tu Vašega odgovora.«

Zofija Andrejevna

Moj položaj postaja neznošen! Ze tri tedne se vsak dan pripravljam, da Vam bom priznal — a vedno Vas zapuščam z enakim trepetom in enakim kesom, s strahom in srečo v srcu. In kakor nocoj, razmišljam vsako noč o svoji preteklosti. Mučim se z vprašanjem: Čemu Vam nisem priznal svoje ljubezni, kako naj bi bil to naprtil in kako naj bi Vam bil to povedal. To pismo jemljem s seboj za primer, da bi mi bilo to nemogoče, ali pa če ne bi imel poguma, da Vam vse povem. Vaša rodbina je v zmoti, če meni, da ljubim Vašo sestro Lizo. To ni res. Vaša povest se mi je globoko vtisnila v spomin. Ko sem jo bil prečital, sem bil prepričan, da ne smem kakor junak povesti Dublicki tudi jaz pričakovati odziva ljubezni — da pesniške zahteve, ki jih zahtevate od ljubezni... in sem se odločil, da ne bom nikoli ljubosumen na tistega, ki bi ga Vi kdaj ljubili. Mislim sem si, da bi mi moglo biti dovolj, če bi se mogel veseliti Vašega pogleda, kakor se človek veseli ljubkih pogledov otrok.

Nekoč sem Vam že pisal: »Vaša navzočnost me preveč spominja na mojo starost.« Ampak takrat nisem bil, kakor tudi sedaj nisem, odkritosrčen s samim seboj. Ze takrat bi bili moral prelomiti, se skriti v klavuzo, posvečeno svojem samotnemu delu in se mu popolnoma posvetiti... Trenutno ne morem delati prav nič...

Vi ste premočno misleli človek. Položite roko na srce in recite mi od srca in brez prevarjanja: Kaj naj storim? Če bi mi bil le do

Lev N. Tolstoj v dobi, ko je pisal roman »Vojna in mir«

dejal pred mesecem, da je mogoče tako trpeti, kakor trpi sedaj — in sem pri tem srečen — bi se mu bil smejal naravnost v obraz. Povejte mi prostodušno: Ali hočete postati moja žena? Odgovorite pritrilno samo tedaj, če morete to storiti odkritosrčno in iz najgloblje dna Vašega srca. Pri najzblejšem dvomu je bolje, da rečete »ne«. Rotim Vas, premislite stvar temeljito! Slišati iz Vaših ust besedo »ne«, bi bilo strašno, ampak na to sem pripravljen. Nadejam se, da bom imel dovolj moči, da to prenesem.

Če bi pa postal mož, ki ne bi bil tako ljub-ljen, kakor ljubim sam — bi bilo to zame še strašnejše.

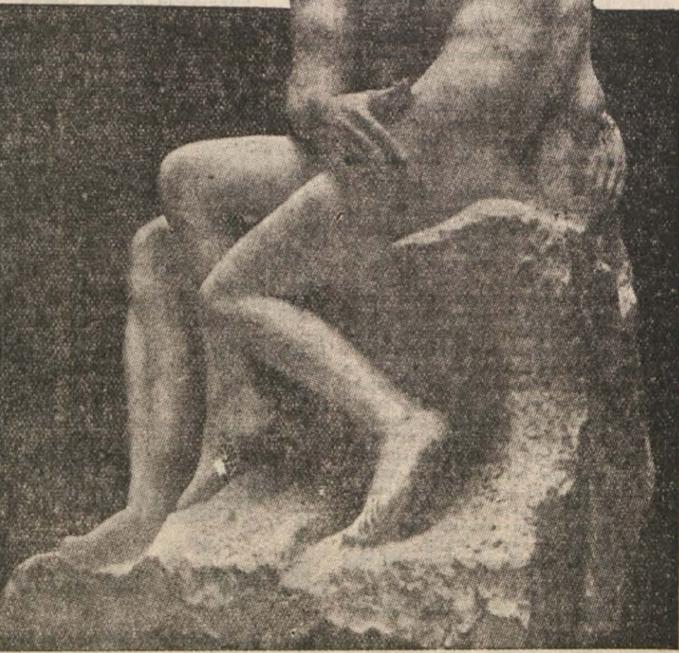
»ANGEL MOJ, NE KOKETIRAJ, PROSIM TE!«

Največji ruski pesnik Aleksander Sergejevič Puškin (1799—1837), ki je bil tragično ubit v dvoboju s francoskim izzivaškim plemičem D'Anthèsonom, je svoji ženi Nataliji, rojeni Gončarovi, pisal strastna pisma, ki odpirajo vpogled v srečo in nesrečo njegovega družinskega življenja, pa tudi v boje s cenzuro in carskimi oblastmi. Tu priobčenji odlomki so vzeti iz pism, ki jih je Puškin pisal svoji ženi oktobra 1833 iz Boldina. Puškinova »Pisma« je poleg drugih njegovih del preli v slovensko pesnik Mile Klopčič (DZS, 1951).

Angel moj,

kako je s Teboj? — Včeraj sem prejel dve Tvoji pismi, draga moja; hvale. A rad bi Te nekoliko ozmerjal. Zdi se, da le preveč koketiraj. Paži se: koketiranje ni več v modi in velja za znamenje slabega vedenja. Iz tega ni nič prida. Tebe veseli, če letajo pi za Tabo ko za...; ves veselja vredno!... Da je le korito, svinje se brž najdejo. Zakaj sprejemaš

ODLOMKI IZ LJUBEZENSKIH PISEM VELIKIH MOJSTROV
Priredil Rado Bordon

Auguste Rodin: Poljub

moške, ki Ti dvorijo? Nič ne veš, na koga naletiš.

Preberi basen A. Izmajlova o Fomi in Kuzmi. Foma je pogostil Kuzmo s kaviarom in slankom. Kuzma ga je naprosil, naj mu da piti, toda Foma mu ni dal. Tedaj je Kuzma pretepel Fomo ko kanaljo. Iz tega povzame pesnik tale nauk: »Lepotice! Ne strezite s slankom, če ne marate dati tudi piti; kaj lahko naletite na Kuzmo.«

A. S. Puškin: Lastna podoba

Vidiš? Prosim, da ne priverjaš pri meni nikakrinih akademskih zajtrkov. In zdaj, angel Ti moj, Te poljubim, kakor da ni bilo nič, in se Ti zabavljam, da si mi podrobno in odlerito opisala svoje malopridno življenje. Zabatvaj se, ženica moja, a ne tiraj stvari predaleč in mene ne pozablaj. Ne vzdržim pa ne

vzdržim, tako rad bi Te videl počesano à la Ninon; gotovo Ti čudovito pristoji...

Pi mi o svojih nastopih na plesih, ki so se sodeč po pisnu verjemo že začeli. In, angel moj, ne koketiraj, prosim Te. Nisem ljubosumen in vem, da ne pojdeš do škerajnosti, toda Ti veš, kako zoprno mi je vse, kar diši po moskovskih gospodičnicah... Če bom ob svoji urnitvi ugotovil, da se je tvoj mil, preprosti, aristokratski ton spremenil, se dam ločiti od Tebe — Kristus mi je pričal — ter pojdem iz obupa k vojakom.

Draga moja, ne vem natanko, kaj sem Ti pisal z zadnjo pošto. Zdi se mi, da sem bil nekoliko hud in da je bilo pismo malce trdo. Ponavljam Ti v milejšem tonu, da koketiranje ne rodi nič dobrega. Dasi ima svoje prijetnosti, vendar nič drugega tako naglo ne oropa mlade žene tistega, brez česar ni ne zadovoljstva v družini, ne miru v odnosih do družbe: ugleda. Nobenega razloga ni, da bi se veselila svojih obupov... Ali si potemtakem še lahko ponosna na osvojena moška srca? Premišli to stvar natanko in ne vznemirjaj me po nepotrebnem.

Kmalu odpotujem, a nekaj časa ostanem še v Moskvi zaradi poslovnih zadev. Ženica moja, ženica! Vzdarim se po veliki cesti, tičim tri mesece v pusti stepi, ustavi se v amazonski Moskvi, ki jo sovražim — in zakaj? Zaradi Tebe, draga ženica; da imaj mir in lahko blestiš po mili volji, kakor pritiče Tvojim letom in Tvoji lepoti. Prizanesi tudi Ti meni. Ne dodaj skrbem, ki pač spadajo k življenju izda, še družinskih razprav, ljubosumnosti itd. itd.

Čakam Tvojega pisma... A bodi previdna... verjetno odpirajo tudi Tvoja pisma: vse zaradi varnosti države. — Zbogom!

»TO JE MOJA LJUBEZEN, POLNA HREPENENJA, OTOŽNOSTI IN SREČE.«

Nedosežni mojster slovenske besede Ivan Cankar (1876—1918) se je maja 1898 seznanil v Ljubljani z Ano Luštinovo, poznejšo učiteljico, ki ji je tedaj bilo sedemnajst let. Cankar je iz ljubljanske bede kmalu odšel v Pulj, od koder ji je pisal pisma, kakršno je tudi to, ki ga tu objavljamo (vzeto je iz prve knjige »Pisem Ivana Cankarja«, ki jih je uredil njegov bratranec Izidor Cankar; DZS, 1948). Cankarjevo dopisovanje z Ano je trajalo vse do konca novembra 1904; leta 1905 pa se je Ana v Slovenskih goricah poročila s svojim poklicnim tovarišem Hinkom Bregantom.

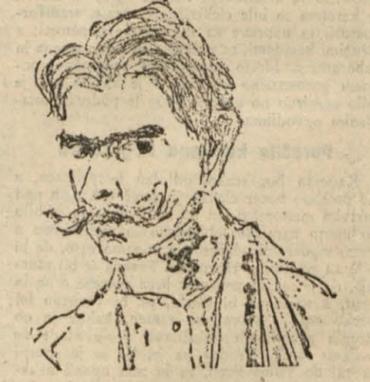
Ljubljena Anica!

Nocoj Ti pišem pozno; zunaj je prekrasna noč, nebo je temno sinje in tisoč bledeh zvezd trepeče visoko gori in odseva v morju, kakor bi se leketalo na dnu nečutevno svetlih kristalov. Moje okno je odprto in v obraz mi diha hladni nočni zrak; a jaz, — jaz sem pozabil, da Te ne morem več objeti in ne poljubiti, da ne vidim Tvojih oči, ne Tvojih smehljajočih ustnic, in zdi se mi, da stojiš poleg mene in da govorim s Teboj, — opojne besede, polne ljubezni in jasnega razkošja...

Anica, kako se je odprlo meni nebo od tistega čudovitega dne, ko sem se prvokrat dotaknil s svojimi trepetajočimi usti Tvojega obraza... Vse, kar je bilo v moji duši lega in plemenitega, ozvetelo je bipoma, kakor vzcvete roža, kadar posijejo nanjo topli jutranji žarki. Nikdar poprej nisem tako gorko čutil vso lepoto in poezijo krog sebe in v svojem srcu, kakor jo čutim zdaj v spominih nate in omamljen od ljubezni. V vonju polovenele rože, v glasu oddaljene strune, v šepetanju morja in v dihu večernega vetra, — zdi se mi, da čutim isto, kar ustaja tiho in nejasno v moji duši... To so tiste zamolčane besede, ki jih nisem govoril, ko sem Te objemal okrog pasu, to je moja ljubezen, polna hrepnenja, ožnost in sreče, to je poezija, ki plava krog Tvojega krasnega obraza kot svetla glorioja...

Nikar ne bodi huda, dušica moja, da govorim tako sanjarsko. Jaz si namenim vselej tisto trdno in resno, da Ti pišem popolnoma enostavno in vsakdanje; a glej, kakor bi hotel plavati proti valovom; ne morem se ubraniti svoji ljubezni do Tebe, ki me prevladata tako

mogočno, da sem ves v njeni oblasti, da čujem, kar je drugim nemogoče, in da vidim stvari, ki jih morejo videti samo moji pogledi... Ah, jaz sem prepričan, da se Ti zdi vse to nejasno in morda smešno. A oprasti mi, Anica, in povej mi, da me ljubiš kljub temu, povej mi, da me ljubiš gorko in zvesto, kakor

Ivan Cankar: Lastna podoba

Te ljubim jaz!... Ti veš, da je vsa moja sreča samo v Tvoji ljubezni in da se mi vse ostali svet ne zdi vreden enega samega poljuba Tvojih ust...
Bodi zdrava in odgovori mi kolikor moreš kmalu...

Najlepše pozdrave in tisoč vročih poljubov na ustna in lica Ti pošilja
Tvoj Ivan.

NEKAJ MISLI O LJUBEZNI

Bolečina je prva hrana ljubezni in vsaka ljubezen, ki se ni hranila vsaj malce z bolečino, umira kakor novorojenček, ki ga branijo kot odraslega človeka.

Vse mine; spomin na besedo, na poljub, na strastne objeme; toda nepozabno je srečanje duš, ki so se kdaj srečale in se spoznale med množico minljivih.

Novo knjige

Izšla je zelo koristna knjiga: DOMAČI SVETOVALEC

Brez te knjige naj bi ne bila nobena slovenska družina. V nji najdeš stotine dobrih nasvetov za vsakdanje življenje, za dom in stanovanje, za vrt in delavnico, za obleko in hrano. Ze en sam koristen nasvet lahko prihrani toliko kot daš za knjigo.

Knjiga obsega 344 strani in stane broširana 235 din, vezana 300 din.

Janez Matjašič:

NEVIDNO ŽIVLJENJE

Pogled v svet neznanih drobnih bitij. 48 strani s slikami, broširano 75 dinarjev.

Knjigi dobite v vseh knjigarnah.

SLOVENSKI KNJIŽNI ZAVOD v LJUBLJANI, poštini predal 163.

LE DVAKRAT DNEVNO V HRANI GA DOBIM-A GLEJTÉ ČUDO-KAR VIDNO SE REDIM!

Zahtevajte »Redina« v vseh drogerijah in trgovinah na deželi.

FLORES

Srečno 1954 s FLORES specialitetami

SPECIAL FLORES COCKTAIL

sestavi:
1 kozarček znamenitega YUGOSELECTA
1 kozarček exportnega CACAO GRANDE
1 kozarček belega FLORES VERMOUTH
brizg sifona
rezina oranže ali brizg soka
serviraj hladno!

Za Silvestrovo IMPERIAL PUNCH

kupl steklenico original FLORES IMPERIAL PUNČA

Iz katerega izdelate lahko 25 do 30 IMPERIAL PUNČEV

zelo enostavno tako:

v punč kozarec ali v punč skodelico čajno skodelico nalijete 1/4-1/2 dcl IMPERIAL PUNČA

ter dodate do roba vrele vode. Za oko dodate rezino pomaranče, kajti punč je že sladek in prijetno aromatičen.

Pripravljajte se pri mizi!

SADNO-ALKOHOLNI KOMBINAT

DESTILERIJA AJDOVŠČINA

Še pred Kolumbom v Ameriki

Ljudje so živeli na Aljaski že pred Eskimi, ko je bilo podnebeje te dežele še zelo blago. Strokovnjaki pravijo, da so prvi ljudje prišli na Aljasko že 2500 do 6500 let pred našim štetjem. Ti ljudje so pustili za seboj mnogo sledov. To so konice pušic, orodje in orožje, noži, primitivni lesorezi, podobni tistim, ki jih je uporabljal znani Folsomski človek, ki ga imajo za prvega prebivalca južnozgodnje Amerike.

Prvi Amerikanci, ki so živeli na Aljaski, so imeli obdobje blagega podnebnja, ki je trajalo nekaj sto let — potem pa je postajalo vedno bolj in bolj mrzlo, kar so ugotovili s proučevanjem zemeljske skorje in skal. Po »topljen času« je nastopil mraz, ki je uničil prav vse prebivalce Aljaskje. Pozneje, približno 50 stoletij pred našim štetjem, pa so prišli na Aljasko Eskimi, katerih ročna dela so odkopali pred kratkim. Za to skupino se je priselila nova skupina, ki pa se ni niti najmanj ločila od sedanjih prebivalcev visokega severa. Zasedanjih prebivalcev visokega severa nismo niti videli, da pri izkopavanju niso našli človeških kosti, kajti te je uničilo vreme in geološke spremembe, toda znanstveniki so zasledili ostanke ognjišč in celo pepela ali oglja, ki so ga kurili prvi Amerikanci in katerih starost cenijo na nekako 8000 let. Nemogoče pa je ugotoviti, ali so bila to stalna bivališča ali samo prehodna taborišča.

NAŠIM CENJENIM ODJEMALCEM, POSLOVNIH PRIJATELJEM IN VSEM DELOVNIM LJUDEM SOCIALISTIČNE JUGOSLAVIJE ŽELI USPEHOV POLNO

NOVO LETO 1954

KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA „VOLAN“

LJUBLJANA

(prej »Avtozbira« Ljubljana)

S PRODAJALNAMA V FRANKOPANSKI ULICI 21 IN

TAVČARJEVI ULICI 7

MARIBORSKA TEKSTILNA TOVARNA

PREDILNICE — TKALNICE — OPLEMENILNICE — SUKANČARNA

MARIBOR, Kraljeviča Marka 19

Delovni kolektiv MTT želi vsem svojim odjemalcem USPEŠNO LETO 1954!

Pod morjem se je vila zastava

Mate Ljubić: Iz življenja naših potapljačev

Strahovita eksplozija je stresla ladjo. Beganje, stoki, klici na pomoč. V smrtni strahu je potnike in posadko prevzela ena sama misel — rešiti golo življenje. Toda po nekaj minutah je modrina morja odprla svoje nenasično žrelo in pogoltnila žrtev. In še preden so pričeli slediti bele penaste brazde za kljunom ladje, je ležal »Srbina« s posadko in potniki na morskem dnu več kot 20 metrov globoko.

To je bilo julija 1947. »Srbina« je plul iz Egipta v naše vode in z njim so se vračali v domovino mnogi izseljenci. Na srečo jih je večina zapustila ladjo že v Splitu in tako ubežala strašni usodi.

Iz Splita je krenil »Srbina« proti Reki, toda niti slutiti ni, da so mu dnevi šteti. Čeprav je sekal modre valove na poti, ki so jo očistili, se vendar ni mogel izogniti strašni smrti, ki so jo posejali še v zadnji vojni. Ena izmed preostalih min, ki so jo valovi zanesli do obal otoka Krka, je presekala niti življenja ladji in dvajsetorici mož...

Minevali so dnevi, nove in nove ladje so plule po isti poti. Toda »Srbina« je bil pod morjem in samo njegov zadnji jambor je gledal iznad morske gladine kakšnih 100 metrov od rta Glavotoka. Trije metri njegovega jambora so spominjali pomorščake in potnike na nesrečo.

Zivljenje je teklo dalje. Solze na objokanih licih mater in očetov, žená in mož, bratov in sester, so se polagoma sušile, čeprav jim je nekje v srcu še vedno ostala topa bolečina. Takrat pa se je nenadoma pokazalo nekaj, kar jih je spet spomnilo na tisto krčevito borbo žrtev za golo življenje.

Potapljač, inženir Karl Bauman, je dobil nalogo podjetja »Brodospas«, naj si ogleda lego in poškodbe potopljene ladje, da bi jo

Ing. Karlo Bauman

lahko dvignili na površino. Kmalu nato je bil na morskem dnu poleg »Srbina«. Ogle- doval si je ladjo. Na prvi pogled nič posebnega. Ni bilo prvih in gotovo ne zadnjih, da se je takole sprehaljo po potopljenih plovnih objektih v Jadranu. Kmalu je imel prve rezultate: parnik »Srbina« leži s pramcem 25 in s krmo 21 metrov glo- boko.

Močan podvodni tok je otežkoval giba- nje potapljača. Toda k sreči je bila voda kristalno čista in vidljivost odlična. Inže- nir Karlo Bauman se je že vzpel na ladjino

palubo. Skozi vrata je vstopil v salon. Za njim se je vlekla gumijasta cev za dova- janje zraka. Predvsem opreznost! Če bi se cev za dovajanje zraka zapletla ali se pre- sekala ob ostrem predmetu, bi bila smrt neizbežna! Toda na to potapljač nikoli ne pozabi.

Iz salona je odšel v shrambo. Razmetani in raztreseni zaboji raznih konserv, stekle- nice piva, vina in likerjev po tleh. Dobra malica za celo ekipo! Po telefonu je spo- ročil tovarišem na morskí gladini o bogati zalogi. In ko je inž. Bauman v glavi že se- stavil bogat menu, so tudi na barki živo razpravljali o tem.

Kmalu je napolnil zaboj s hrano in pi- jačo, da bi ga odvlekli z vrvo na barko. Toda nenadoma ropot... Nekaj zabojev se je zrušilo pred izhodnimi vrati. Prvi hip se ni zdelo nič nevarnega. Inž. Bauman je ho- tel vrata odpreti. Toda niti premakniti jih ni mogel. Poskušal je z obema rokama. Zastonj. Hladen znoj je oblił njegov obraz pod potapljaško čelado. Pogledal je na dovodno cev za zrak — k sreči je vrata niso stisnila. Tovariši na barki so takoj spoznali nevarnost, v kateri je bil njihov tovariš na dnu morja. V hipu je utihnil smeh. Nemi in zaskrbljeni so se spogledali.

Od napora in strahu je bil potapljač ves v znoju. Z nogami se je opiral na zidove shrambe, z rokama pa poskušal odriti vrata. Ampak brez uspeha. Še enkrat, dvakrat... Ko so ga že začele zapuščati telesne in duševne moči, so vrata popustila. Samo malo, toda vendar toliko, da je olaj- šan vzdihnil — osvobojen sem!

S težavo se je zvelkel skozi ozko odpr- tino in šel na palubo potopljene ladje, da bi nadaljeval z ogledovanjem. Nekje na

pramcu je našel človeško truplo. Stisnjeno z lesenimi in železnimi deli ladje je ležalo na hrstu z iztegnjenimi rokami. Ko se je potapljač mučil, da bi truplo oprstilo, so ju obkrožile radovedne ribe in opazovale nepovabljenega gosta.

Kmalu je bilo truplo na gladini. Bil bi že čas, da bi se tudi potapljač dvignil. Toda odlašal je še, hotel si je ogledati še krmo ladje.

Predvidno je korakal po nepoškodovani ladjini palubi. Tedaj pa mu je zastalo srce, kri mu je zledenela in lasje so se mu na- ježili pod potapljaško čelado. Na zadnjem drugu ladje je plapolala jugoslovanska za- stava s petokrako zvezdo, poleg nje pa je stal človek s široko odprtimi očmi. Bil je gologlav. Morski tok se je igral z nje- govimi lasmi, saj se je krčevito držal ladjine ograje.

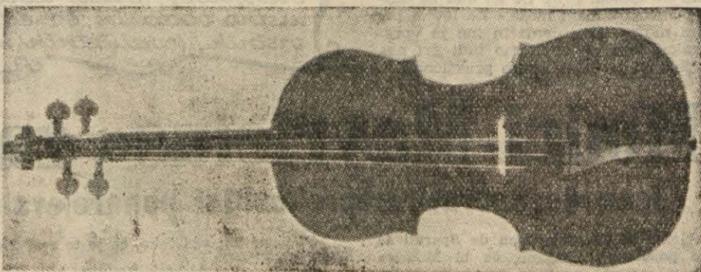
So sanje ali prikazen? — Enolično šume- nje zraka v čeladi in kloktanje vode ob izdihavanju je potapljača prepričalo, da ne sanja. Zbral se je in se počasi približal mrtvemu človeku. Bil je mož srednjih let. Najbrž ni znal plavati in se je zato krčevi- vito oprjel ladjine ograje, ko se je ladja potapljala.

Koliko podobnih primerov je bilo ob eksploziji mine, ko se je ladja potapljala! Koliko jih je takoj doletela smrt in koliko jih je šele utonilo in jih je podvodni tok

Mojster Stradivarius

neprekosljiv že 200 let

Ena od redkih ohranjenih Stradivarijevih violin — last našega rojaka, ameriškega virtuozca Zlatka Balokovića.

Vselej, kadar je bil najavljn solistični violinski koncert, je bilo v družini pri Tro- beževih veliko razburjenje.

»Paganinija bo igral?«

»Da, Paganinija in to na stradivarki!«

Ko so se vsi doobra seznanili s progra- mom, se je prva oglasila Lenčka: »Fedja, ali nam ne bi povedal nekaj o Stradivariju in njegovih goslih?« »TT« je poročal, da so v Ljubljani.

Fedja, ki se je že leta ukvarjal z glasbo in se še posebej zanimal za dobre violine, je neverjetno zmajal z glavo: »Ne verjamem. Že večkrat sem si ogledal violine, ki imajo v notranjosti dna etiketo z označbo »Anto- nius Stradivarius Cremonenses, Faciebat anno 17...« in sem na tihem upal, da bo original. (Tako označbo imajo namreč tudi mnoge kopije šolske violine, tovarniškega izdelka). Toda vselej sem bil razočaran. Stradivarkje v Sloveniji ne dobiš. Zaman jo iščeš pa tudi po vsej Jugoslaviji!»

»To se mi zdi pa vendar malo čudno. Nekje sem brala, da je izdelal Stradivari 1000 godal.« se je odzvala Lenčka.

Fedja: »Res je, izdeloval je violine, viole, violončela itd. Vendar jih je bilo precej uni-

čenih, nekaj pa pokvarjenih. Violin je ohran- jenih kakih 300. Od teh jih je v Ameriki 200, ostale pa so raztresene po vsem svetu.»

»Koliko pa stane danes stradivarka?«

»Gotovo tisočkrat ali pa še več kot tisoč- krat, toliko, kot je izkupil zanjo sam njen izdelovalec. Stradivari je prejel za en instru- ment 4 zlatnike. Čez 100 let je narasla cena istega instrumenta na 100 zlatnikov, čez 200 let na 20.000 mark. Danes stane 6.000 an- gleških funtov, ali okoli 5.760.000 dinarjev (po prostem kurzu izmenjave pa 22 milijon- nov). Zdaj lahko razumemo, zakaj si naš Ozim ne more kupiti tega sijajnega instru- menta.«

»Menda bo res, da so stare violine boljše

Mojster Stradivarius v svoji delavnici

kot nove? Klavirji vem, da izgubljajo zvoč- nost že po desetih letih.«

»V primerjavi s klavirjem in nekaterimi drugimi instrumenti so violine boljše, čim starejšo so. Gre pa za nekaj povsem drugega. Stari mojstri so bili tihi, ki so vse življenje žrtvovali, da bi izdelali čim boljši instru- ment. Nenehno so raziskovali, preizkušali in izpopolnjevali princip gradnje instrumentov. Zato so ostali njihovi izdelki do danes naj- boljši. V Italiji (Cremona) so bile cele dru- žine, ki so se ukvarjale z izdelovanjem vio- lin. Tako se je Nicola Amati, pri katerem se je Stradivari učil, okoriščal z 200-letnimi izkušnjami svojih družinskih prednikov. Vendar ga je njegov učencek še prekosil.

»V čem se razlikuje po tvojem navadna violina od Stradivarkje?«

»Po zunanosti skoraj v ničemer. So go- tovo finese v lesu in laku. Vendar zunanja lepota ne vpliva na lepoto tona. Čim smotr- nejša je gradnja instrumenta, v čim več- jem sorazmerju je en sestavni del do druge- ga, vsak del do celote, čim harmoničnejše je izdelan trup violine, tem lepši je njen ton. — Stradivarijeve gosli so nešteti nasledniki natančno analizirali, preiskali in izmerili. Upali so, da bodo znanstveno ugotovili skriv- nost njegovega ustvarjanja. Menili so, da bodo njegove instrumente lahko kopirali. Toda prirojeneja in preizkušeneja čuta za lepoto, razmerje in harmonijo ni moči kopi- rati...«

»Koliko časa je Stradivari akseptimen- tiral?«

»Da se je dokopal do lastnega stila — najmanj 30 let.«

»Kakšen les je uporabljal?«

»Smrekovino in javor. Najboljši les je našel pri nas na Jelovici. To je tako imeno- vani rezonančni les, z gostimi letnicami in je redkost v višinskih predelih. Uporabljaljo

ga tudi za šolska letala, ker je trpežen in lahak.«

»Povej nam še nekaj o tonu, prosim.«

»Ton bomo slišali na koncertu. Tega ni moč opisati. Pripomnim naj, da so zaslo- vili Stradivarijeve gosli šele takrat, ko so začeli graditi velike koncertne dvorane. Bi- stvena lastnost stradivarkje je ta, da ton izredno dobro »nese«, njegov zvok mahoma napolni vso dvorano in je zdaj globok, poln, plemenit, drugič spet sopransko bleščec, smejljačoce sladak ali žametno božajoč. Skratka treba ga je slišati.«

Lenčka bi rada zvedela še nekaj o nje- govem privatnem življenju.

»O njegovi mladosti vemo malo. Prvici se je oženil z mlado vdovo, ki mu je rodila 6 otrok, med njimi dva izdelovalca violin. Po smrti prve žene se je, ko mu je bilo 55 let, vnovič oženil in je umrl star 93 let. Veli- ki goslar je delal do zadnjega diha. Nje- govci izdelki so ostale sanje, za marsikoga neure- sničljive sanje, saj ga še do danes, 216 let po njegovi smrti, ni nihče prekosil...

Vsem gojiteljem športa — našim poslovnim prijateljem, kupcem in doba- viteljem ter vsem delovnim ljudem naše lepe socialistične domovine želimo

SREČNO IN VESELO NOVO LETO 1954

„Slovenijašpori“

Ljubljana, Titova c. 18 — Mestni trg 10

Najbogatejša izbira lepih daril za Novoletno jelko po najnižjih cenah ter na obročno odplačevanje!

KRUPP-FENIKS

Morda je ta naslov nekoliko neroden. Toda, če je lahko koga od današnjih ma- gnatov evropske industrije primerjamo s čudežnim pitčim feniksom, potem je Alfrid Krupp vom Bohlen und Halbach prvi na vrsti. Ni še tako dolgo od tega, ko je kazalo, da se bo za vedno umaknil iz življenja, svoje precej komplicirano ime pa prepustil z obu časa, da ga izpere iz našega spomina. Toda minulo je komaj osem let, odkar je na evropskih poljanah utihnil smrtonosni boj, ko je Krupp spet postal najbogatejši in najvplivnejši člo- vek v Nemčiji. Kakšna ironija usode je vendar to!

Komu vse ni služila ta firma. Bismarck se je v prusko-francoski vojni bojeval z

DA, ODLIČNA JE
DIVKA
ZA BELO KAVO!

njenimi topovi, Kaiser je streljal z debelo Bertho na Pariz, vznemirjal angleške kon- voje s Kruppovimi podmornicami in Hil- ler je dobival iz Kruppovih tovarn svoje najboljše oklopnike. Toda leta 1931, ko je Krupp odslužil polovico svoje kazni in prišel po šestih letih spet na dan, je tedar- nji ameriški visoki komisar McCloy raz- veljavil dekret, zaradi katerega je Krupp izgubil vse svoje premoženje, češ da je v nasprotju z ameriško pravno miselnostjo.

Danes cenijo Kruppovo premoženje že na 90 milijonov dolarjev. Toda, če prište- jemo zraven še rezerve železa, jekla in premoga, s katerimi razpolaga v tej ali oni obliki, pa lahko dodamo še 30 mili- jonov. V Pakistanu, Indiji, Turčiji, Grčiji, Južni Afriki in še marsikje druge je Krupp pridno na delu. In morda zdaj ne bi bilo napačno, če bi zaradi kuriozitet ne- vedeli še skromno, toda nič preveč pre- pričljivo izjavo direktorja tega orjaške- ga podjetja: »Nikoli ne bomo izdelovali orožja!«

Novoletno darilo Japonski

Japonska vlada je razglasila, da je bila od vlade ZDA obveščena o vrnitvi otokov sku- pine Amami — Ošima. Te otoke bodo Ame- rikanci te dni, gotovo pa še pred novim le- tom, izročili Japonski, ko so jih imeli pod svojo upravo že od leta 1945. Razglas tega sklepa je izzval med otočani, ki jih je okoli 200.000, veliko navdušenje. Prebivalci teh malih otokov so že tri leta z demonstracija- mi in tudi z gladovnimi stavkami zahtevali, naj se skupina otokov čimprej spet združi z japonsko državo.

TAHITI OTOK LEPOTIC

Naš parnik je stal v bližini zaspanega trgovskega pomola, kjer je navadno neštetu jaht in čudovitih jadrnic. Lep otočan nama je pomagal spraviti kovčke v bližnji hotel.

Malo pozneje, ko sva z ženo hodila po ulicah, je nenadoma pritekel mimo naju neznanec in zataknil moji ženi v lase čudovit cvet. Potem sem videl, da gre za poznano. Bil je fant, ki nama je pomagal prenašati prtljago in to dejanje je pomenilo po njihovem dobrodošlico. Takšna presenečenja doživite povsod na Tahitiju. Pravijo, da ni na svetu bolj mirne kolonije kot otočje Tahiti, ki ga že od leta 1887 upravljajo Francozi.

»So pa tu doma tudi najbolj ljubezni ljudje na svetu,« mi je pojasnil francoski uradnik. »Nobene napake ni na njih. In naš edini posel je, da pazimo na njihovo zdravje in da jih varujemo pred nezazelenimi tujci.«

Oster zakon prepoveduje vsem pustolovcem naselitve na otoku. Celo vsak turist mora pokazati pri izkrcanju povratni vozi listek, ali pa vsaj dokazati, da ga lahko plača. To je za primer, če bi guverner ugotovil, da mož ni vreden bivanja na Tahitiju. Hoteli v mestu Papeete in njegovi okolici so sicer dobili pečat zahodne civilizacije, toda ves ostank Tahitija je takšen kot nekoč. Kakšnih 15 kilometrov južno od tega mesta sva si z ženo najela majhno tahitijsko hišico na belem peščenem traku ob modrem Pacifiku. Bila je iz bambusa in pandanus (palme s sabljastimi listi).

»Hiša je vajina,« se je prijazno nasmehnila lastnica, ko sva prišla. »Tam je kanu — ki ga ne sme na Tahitiju nikdar manjkati — »laguna je prijetna. Želim vama, da bi zares vzljubila našo deželo. Mi vsi bomo zato srečni.«

Te želje ni bilo težko izpolniti. Laguna je vabila in s podvodno masko sva se zapodila naravnost med koralne labirinte, ki so obrobili obalo s širokim grebenom čudovitih barv.

Najina hiša je gledala na velike koralne čeri, kjer se je nenehno razbijal Tihi ocean. Zadalj, kakšnih 20 kilometrov daleč, sva videla nazobčani profil sosednjega otoka Moorea. In daleč tam za Mooreo se je zvečer potapljalo sonce v neverjetnih barvnih odtenkih, ki so navdihnila Gauguina, da jih je zapustil na platinu vsemu človeštvu. Celo domačini obstojijo brez besed ob zatonu sonca. »Bogovi se igrajo z ognjem,« je edino, kar lahko povedo.

Drugo okno je gledalo na skrivnostno zeleno barvo lagune z zelenim vrhom otoka v ozadju, ki se je dvigal naravnost v belino oblakov.

Skoraj v vsaki mesečni noči so plesali na naši obali. Takrat so zadeneli bobni in je priretil ocean s svojo spremljavo na čerih. Pred nami so plesali starodavno hulo, ki se je od tod raznesla po vseh pacifiških

»Naravi smo dolžni največ,« mi je nekoč rekel najin spremljevalec.

Visoko v gori nam je pokazal tolmuna, kjer lahko lovite rake, in nama skozil goščavo sekal pot do starih tahitijskih božanstev in grobov. »Ali je bilo lepo?« je vprašal, ko sva se z ženo po končanih sprehodih vrnili domov. Dosegel je, kar je hotel.

Ko se zmrachi, zaplečejo tahitijski domačini svoj starodavni ples »hula-hula«

Vedno znova naju je začudila neverjetna darežljivost domačinov. Nekega dne sva se z ženo zamaknila v dekle, ki je pletlo ob cesti velik klobuk iz pandanusovega listja. Ko je bil gotov, nama ga je z občudnim pogledom pokazala. »Vama uga-ja-ja?« Pokimala sva. »No, pa ga vzemita. Za vaju sem ga napravila.« Ko sva hotela plačati, je bila skoraj užaljena.

Ravno to, da nimajo smisla za kupčijo, je tudi glavni vzrok, da je vsa trgovina na otoku prišla v roke Kitajcem in Francozov. Tega jim tudi ne zamerijo, nasprotno, zdi se jim, da so jih nečesa oiajšali. Na otoku je danes kakšnih 6000 kitajskih obrtnikov in kmetovalcev in okrog 800 Francozov. Razen teh živi še kakšnih 350 Angležev in Američanov.

Domačini prinašajo na trg edinole ribe, ki jih nalove v naravnost neverjetnih količinah. V mesto se pripeljejo s starim, nadušnim avtobusom, v katerega se stlačijo trikrat več ljudi kot je mogoče. Vmes so tudi pujski, perutnina in vse ostalo in smeju ni ne konca ne kraja. Pri eni naših voženj s to skatilo sta se dva mladeniča lotila ritmične tahitijske pesmi in ves avtobus je pritegnil z njima. »Kot otroci. Noro, brez skrbi in srečno!« je menil Francoz, ki se je vozil z nama. »Ko bi tudi mi imeli vsaj delček tega.«

Najina edina vrata so bila mreža proti moskitom. Na Tahitiju nihče ne krade. Razen moskitov ni nobenega mrčesa. Dežja je precej, toda predvsem v štirih zaporednih mesecih, temperatura pa niha med 18 in 32 stopinjami Celzija.

Toda potovanje na ta čudoviti otok je tudi danes skoraj prav tako težavno, kot je bilo pred 100 leti. 5800 kilometrov jugozahodno od San Franciscala leži, nobenega letališča nima in tovrstni parniki le malo kdaj pripeljejo s seboj potnike. Le iz Francije pride tu in tam kakšen potniški parnik.

O svetu onkraj morja imajo domačini prav malo pojma. In to je mogoče zanje tudi sreča. Tudi zunanji svet ne pušča nanje nobenega vtisa. Poizkušali so že z evropskimi oblačili, pa so ženske odločno izjavile: »Preveč obleke na telesu ni nikdar zdravo. In tudi mnogo lepše smo brez nje.«

Fanatično čisti so in ogromno časa porabijo za to, da se nakitijo. V družbi nosijo ženske za usedom cvet. Če ga ima za desnim, pomeni: »Imam moža.« Za levim pa: »Zelim moža.« Nek domačin me je vprašal, zakaj tega ne vpeljemo tudi pri nas. »Saj je,« mi je dejal, »tako praktično.«

Verjetno bi bilo ime Jean de Sperati še vedno popolnoma neznan, če bi Maurice Boucher, carski uradnik na obmejni postaji Hendaye na špansko-francoski meji, ne bil posvetil vsega svojega prostega časa zbiranju znakov.

Tega zimskega dne, leta 1947 je Maurice Boucher opravil svojo službo kot zmeraj. Neki starejši mož v oddelku prvega razreda je uslužno odprl svoj kovček. Bil je elegantno oblečen in temu primerna je bila tudi njegova prtljaga. Svlene srage, dve brezhibni obleki, nekaj zavojkov švicarskih cigaret, to je bilo vse. Toda nenadoma je utrujen Maurice Boucher oživil. Na dnu kovčka je ležalo nekaj črnih knjžic — albumov za znakov.

Maurice Boucher jih je avtomatično preštel. Vsega skupaj jih je bilo šest. »Izvoz znakov je prepovedan. Ne veste tega?«

Elegantni mož se je samo nasmešnil. »Saj niso prav nič vredne. Cenene znakov za znamenjav.« Maurice Boucher je stopil k oknu, da bi si jih bolje ogledal, kajti v oddelku je bilo temno.

»Brezvredne?« je vprašal bolj zase, pri tem pa se mu je glas komaj opazno tresel. »Tale znakov tu je rdeči Merkur, gospod. Avstrija. In celo v dveh primerih. Res ne veste, koliko je rdeči Merkur vreden?«

Mož je molčal. Toda njegov obraz je bil za spoznanje bolj blede.

»Potem vem jaz, gospod. 200.000 frankov. In tu — modri Mavricius. Modri Mavricius — modri Mavricius. Gospod, nameravate še vedno trdit, da so te znakov brez vrednosti?«

»Sperati.«

»Gospod Sperati, prosim, pojdite s mano.«

Komandant carske postaje v Hendayu sicer nima najmanjšega pojma o znakovah, toda pozna svojega uradnika Mauricea Bouchera.

»Koliko pravite, gospod Sperati, da so znakov vredne?«

»Nekaj tisoč frankov.«

Boucher ne ve ali naj se smeje ali naj bo obgrten. Nekaj tisoč frankov za najlepšo zbirko znakov na svetu. »Znakov v teh šestih albumih so vredne najmanj milijardo frankov.«

Komandant skoči pokonci in strmi z izbuljenimi očmi v svojega uradnika.

»Vi prav gotovo niste pri zdravi pameti, Boucher — eno milijardo frankov — to je vendar nemogoče! In skoraj je pripravljen verjeti Speratiju. Toda služba je služba. Zato se obrne k njemu.«

»Veste kaj vas čaka, če je to res? Kaj pravite?«

Sperati sedi mirno s prekrizanimi nogami in se smehlja. Končno pravi:

»Vi delate krivico svojemu prijatelju, komandant. Znakov so v resnici vredne milijardo frankov, oziroma bolje povedano, bile bi vredne, če...«

»Ne razumem vas, gospod.«

... če bi bile prave! Toda znakov so ponarejene!«

Ves svet se smeje Speratiju, ki nosi zbirko znakov, vredno eno milijardo frankov, v svojem kovčku na sprehod in ki trdi, da so ponarejene. Preiskovalni sodnik v Parizu je dal poklicati pol ducata najbolj znanih trgovcev z znakovami in strokovnjakov

»Vi veste kaj vas čaka, če je to res? Kaj pravite?«

Sperati sedi mirno s prekrizanimi nogami in se smehlja. Končno pravi:

»Vi delate krivico svojemu prijatelju, komandant. Znakov so v resnici vredne milijardo frankov, oziroma bolje povedano, bile bi vredne, če...«

»Ne razumem vas, gospod.«

... če bi bile prave! Toda znakov so ponarejene!«

Ves svet se smeje Speratiju, ki nosi zbirko znakov, vredno eno milijardo frankov, v svojem kovčku na sprehod in ki trdi, da so ponarejene. Preiskovalni sodnik v Parizu je dal poklicati pol ducata najbolj znanih trgovcev z znakovami in strokovnjakov

»Vi veste kaj vas čaka, če je to res? Kaj pravite?«

Sperati sedi mirno s prekrizanimi nogami in se smehlja. Končno pravi:

»Vi delate krivico svojemu prijatelju, komandant. Znakov so v resnici vredne milijardo frankov, oziroma bolje povedano, bile bi vredne, če...«

»Ne razumem vas, gospod.«

... če bi bile prave! Toda znakov so ponarejene!«

Ves svet se smeje Speratiju, ki nosi zbirko znakov, vredno eno milijardo frankov, v svojem kovčku na sprehod in ki trdi, da so ponarejene. Preiskovalni sodnik v Parizu je dal poklicati pol ducata najbolj znanih trgovcev z znakovami in strokovnjakov

»Vi veste kaj vas čaka, če je to res? Kaj pravite?«

Sperati sedi mirno s prekrizanimi nogami in se smehlja. Končno pravi:

»Vi delate krivico svojemu prijatelju, komandant. Znakov so v resnici vredne milijardo frankov, oziroma bolje povedano, bile bi vredne, če...«

»Ne razumem vas, gospod.«

... če bi bile prave! Toda znakov so ponarejene!«

Ves svet se smeje Speratiju, ki nosi zbirko znakov, vredno eno milijardo frankov, v svojem kovčku na sprehod in ki trdi, da so ponarejene. Preiskovalni sodnik v Parizu je dal poklicati pol ducata najbolj znanih trgovcev z znakovami in strokovnjakov

»Vi veste kaj vas čaka, če je to res? Kaj pravite?«

Sperati sedi mirno s prekrizanimi nogami in se smehlja. Končno pravi:

»Vi delate krivico svojemu prijatelju, komandant. Znakov so v resnici vredne milijardo frankov, oziroma bolje povedano, bile bi vredne, če...«

»Ne razumem vas, gospod.«

... če bi bile prave! Toda znakov so ponarejene!«

Ves svet se smeje Speratiju, ki nosi zbirko znakov, vredno eno milijardo frankov, v svojem kovčku na sprehod in ki trdi, da so ponarejene. Preiskovalni sodnik v Parizu je dal poklicati pol ducata najbolj znanih trgovcev z znakovami in strokovnjakov

»Vi veste kaj vas čaka, če je to res? Kaj pravite?«

Sperati sedi mirno s prekrizanimi nogami in se smehlja. Končno pravi:

»Vi delate krivico svojemu prijatelju, komandant. Znakov so v resnici vredne milijardo frankov, oziroma bolje povedano, bile bi vredne, če...«

»Ne razumem vas, gospod.«

... če bi bile prave! Toda znakov so ponarejene!«

Ves svet se smeje Speratiju, ki nosi zbirko znakov, vredno eno milijardo frankov, v svojem kovčku na sprehod in ki trdi, da so ponarejene. Preiskovalni sodnik v Parizu je dal poklicati pol ducata najbolj znanih trgovcev z znakovami in strokovnjakov

»Vi veste kaj vas čaka, če je to res? Kaj pravite?«

Sperati sedi mirno s prekrizanimi nogami in se smehlja. Končno pravi:

»Vi delate krivico svojemu prijatelju, komandant. Znakov so v resnici vredne milijardo frankov, oziroma bolje povedano, bile bi vredne, če...«

Za nego svoje lepote uporabljam izključno le kozmetiko

SOLEA

proizvod lovarn Zlatorog MARIBOR

Če potrebujete posod le naše suhe in masne kreme, kolonjske vode vseh vrst - Chat noir, Rève d' or, 1801, Chypre, Fouger, Triglavske rože, l.t.d. Poskusite tudi naše Solea kreme, Solea Emulgit, Solea ultra olje, uporabljajte Solea rouge, Klissproof, Solea lake za nohte, zobno pasto, ustno vodo in še celo množico naših prvovrstnih, kvalitetnih kozmetičnih izdelkov.

»Modri Mavricius« za 80 frankov

Jean de Sperati, neprekosljivi ponarejevalec dragocenih znakov

»Vi veste kaj vas čaka, če je to res? Kaj pravite?«

Sperati sedi mirno s prekrizanimi nogami in se smehlja. Končno pravi:

»Vi delate krivico svojemu prijatelju, komandant. Znakov so v resnici vredne milijardo frankov, oziroma bolje povedano, bile bi vredne, če...«

»Ne razumem vas, gospod.«

... če bi bile prave! Toda znakov so ponarejene!«

Ves svet se smeje Speratiju, ki nosi zbirko znakov, vredno eno milijardo frankov, v svojem kovčku na sprehod in ki trdi, da so ponarejene. Preiskovalni sodnik v Parizu je dal poklicati pol ducata najbolj znanih trgovcev z znakovami in strokovnjakov

»Toda kako naj vam drugače verjame-mo?«

»To je vaša stvar, gospod. Vi vsi menite, da ste nezmojljivi. Odločate o življenju in smrti vsake znakov in o njeni vrednosti. Sedaj pokažite, kaj znate. Za te znakov bi brez pomisleka plačali milijone, toda vse so ponarejene. Nihče od vas mi ne bi mogel dokazati, da so ponarejene. Ni znakov, ki bi je Jean de Sperati ne mogel ponaredditi.«

Malce utrujen je Sperati umolknil. Toda nasmeš na njegovem obrazu je ostal. Tako dolgo, da so Brun in ostali pospravili svoje leče, kvarčne svetilke, kataloge in ostalo ropotijo in so ponovno izjavili, da so znakov prave.

Toda sedaj jim ne verjame nihče več. Sa preiskovalni sodnik ne.

Srečno in veselo Novo leto 1954!

„ELEKTROTEHNA“

Ljubljana, Parmova 33

otokih — niti misionarji niso mogli izkoriniti tega »pohujšilnega« plesa.

Prav tako praznujejo domačini še danes svoje velike praznike iz davnine, pri katerih pa seveda ne sme manjkati veličastne pojedine. Čudovite ribe v omaki iz kokosovih oreh, različne pečene koreninice rdečih kuhane banane, kruh s sadeži kruhovnega drevesa, pujski na raznju. Jedli smo sicer vse to s prsti in se navadili celo na glasno cmokanje, s katerim tu izražajo dopadnje.

Kot je že na Tahitiju običaj, sva kmalu dobila vodnika in svetlovalo. Nekega jutra je prišel Timi, prijeten Polinezijski s celim vencom pravkar nalovljenih rib. V svoji polomljeni, toda zelo slikoviti angleščini nama je povedal, da nama misli razkazati laguno in naju povesti na prelepe okoliške griče. Ni važno, če mu bo plačala — žel samo, da bi nama razkazal otok in to je tudi storil.

Vodil naju je po poteh, od koder sva znova in znova strmel na nad prelepe panorame Tahitija. Skoraj točno v sredini otoka se dviga vulkanska skala Orohene, 2237 metrov v nebo. Po njenih pobočjih pada na desetine kristalno čistih vodopadov, ki se stekajo v globoka korita in odtekajo proti obali. Povsod naokrog so čudovite rože, ki jih tu in tam prekine sveža zelena barva dreves in grmovja.

Zdravniki in bolniki

O vsakem poklicu krožijo razne anekdote in šale, toda zdravniški poklic je morda najbolj izpostavljen budomušnim pripombam in satiram. S tem seveda ni rečeno, da bi vse take pripombe držale, res pa je, da nam zgodovina nudi mnogo bogatih podatkov take vrste. Ze oče medicine Esculap in njegovi pristaši o antiki so bili žrtve posmeha zdravih in bolnih, izobraženih in nevednih. Med klasiki svetovne literature je najbolj »vzel na piko« zdravnik in zdravniško vedo slavni komediograf Moliere.

Bolehal je za tedaj neozdravljivo boleznijo in da bi se maščeval, je porabil vsako prilikost, da se je ponorečeval iz zdravnikov. Spominimo se samo njegovega »Namišljenega bolnika«, kjer se ne norčuje samo iz hipohondrije, marveč parodira tudi jezo zdravnikov, ki nočejo nič slišati o njem in njegovih komedijah. Za stalni cilj svojih napadov si je izbral blišnega zdravnika Mavriciusa in ko ga je nekega dne Ludvik XIV. vprašal, čemu neki ima tega zdravnika, je Moliere odgovoril: »Norce bratjeva drug iz drugega. On mi predpisuje zdravila, jaz pa jih ne jemljem. Tako postanem zdrav.« Toda kakor vemo, je Moliere umrl nekaj vr za tem, ko je prav med igranjem svojega »Namišljenega bolnika« začel brubati kvi.

Mnogo ljudi »zbolijo« že iz samega strahu pred boleznijo. Znana je ruska pripovedka, ki je lahko še danes počuna za marsikoga: Nekeč je nek ruski muzik koracil skozil gozd. Srečal je raztrgano neznanco, ki ga je poprosila, da bi ji dovolil zajahati konja. »Toda kdo si?« je vprašal muzik. »Kolera sem,« se je glasil odgovor. »Saj nisem nor,« je odvrnil muzik. »Če bi te pripeljal v vas, bi mi umorila vse sorodnike in prijatelje.« »Ustrez mi vseeno in obljubim ti, da bom prizanesla osem prebivalcem tvoje vasi,« pravi kolera. »Mar res,« podvoim muzik, toda ko mu da kolera častno besedo, ji dovolil zajahati konja in jo odpelje v vas. Čez nekaj tednov muzik znova sreča kolero in jo nahvuli: »Sleparka, smedla si besedo. Obljubila si mi, da ne boš prizadela ničesar hudega, prebivalcem vasi, pa...« »Ampak jaz sem držala besedo,« odvrne kolera. »Toda kdo jih je potem umoril?« »Strah,« odvrne kolera in gre dalje svojo pot.

Mnogo je zdravnikov naših in prejšnjih časov, ki so si pridobili ne samo zaupanje in spoštovanje, marveč naravnost občudovanje svojih sodobnikov. Pa vendar so si včasih tudi sami privoščili pikre šale na svoj račun. Slaven je odgovor, ki ga je na vprašanje svojega kolege, kako naj si obrani zdravje, dal Pausanias: »Ne obračaj se name po pomoč! Stari Kato, ki je bil znan po svojem sovraštvu do Gykov in prodiranja helenizma v Rim, pa je dejal: »Ker ne morejo Grki premagati Rimljanov na bojnih poljih, jim pošiljajo zdravnikove, da jih ubijajo v posteljah.« Morda je med vsemi zdravniki bil najbolj skeptičen do medicine slavni fiziolog Magendie, ki je v terapiji uvedel sribnim, morfij in jod. V enem svojih predavanj je dejal: »Medicina je nezmotljiva, toda zdravnik se vselej motijo.«

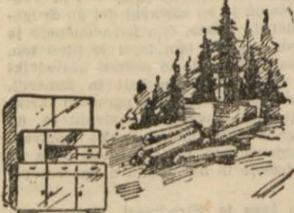
Mnogi bolniki so tudi na smrtni postelji obranili humor.

Slavni Rabelais se je takole poslovil od sveta: »Spustite zastor, farsa je končana!«

Lesno industrijsko podjetje Ajdovščina

Vam nudi po dnevni cenah:

Rezan les iglavcev in listavcev
Bukov in hrastov parket
Kuhinjsko pohištvo po naročilu
Zaboje vseh vrst in dimenzij
Tesane trame

Vsem našim odjemalcem, kakor tudi vsem delovnim ljudem naše domovine želimo srečno in uspeha polno NOVO LETO 1954

DO POLOVICE nastanka življenja

Večina današnjih znanstvenikov misli, da je nastalo življenje na zemlji takrat, ko zemlja še ni imela svoje današnje atmosfere sestavljene iz mešanice kisika, dušika in ogljikovega dioksida, ampak mešanico metana, amoniaka in vodika. Takšno atmosfero imata še danes Jupiter in Saturn, kjer se plini počasi mešajo in spajajo v večje organske molekule (ki vsebujejo ogljik), vsaj tako trdi hipoteza. Posebna vrsta teh molekul, zelo zapleten protein, pa kaže zanimivo sposobnost, da absorbira druge molekule in ustvarja iz njihove snovi sebi enakole molekule. Ta »Adamova molekula« je bila prvo življenje. Lahko raste in ustvarja samo sebe.

To teorijo je leta 1952 razvil Nobelov nagradenec Harold Urey. Istočasno je povedal, da je eden njegovih študentov stvar preizkusil tudi v laboratoriju. Poročilo o tem, kaj se je v tistem laboratoriju zgodilo, pa smo dobili šele letos. 23-letni študent Miller je povedal, kako je ustvaril pogoje, kakršni so bili na prvotni zemlji in dobil iz atmosferskih plinov tedanje zemlje razne organske sestavine, ki so že zelo blizu proteina.

Miller je izdelal zaključeni aparat, ki je vseboval vodo, metan, amoniak in vodik. Ko je segrel vodo, je para prehajala med ostale pline ob istočasnem močnem elek-

tričnem prazenju, ki je ustvarjalo kemične reakcije med njihovimi molekulami. To se je godilo pred davnim časom tudi na zemlji. Za električno prazenje so tedaj skrbele strele, ki so bile po mnenju znanstvenikov zelo pogoste.

Ko je njegov aparat tekel 24 ur, je postajala voda rožnate barve, počasi pa je bila popolnoma rdeča. Teden dni pozneje je Miller analiziral mešanico. Ugotovil je, da so v njej sledovi glicina, alfa-alamina in beta-alamina. Zgodilo se je to, kar so pričakovali. Te spojine namreč tvorijo glavne sestavine, iz katerih se vežejo potem proteini.

Profesor Urey in študent Miller seveda ne verjameta, da sta s tem ustvarila življenje. Dokazala pa sta, da ima teorija v sebi jedro resnice. Gotovo je, da bi iz njunega aparata — če bi bil velik kot ocean in če bi delal milijon let namesto teden dni, ustvarila kakšno živo molekulo.

ISKALEC SONCA

Ze dolgo so vedeli, da pošilja sonce proti zemlji mogočne ultravijolične žarke, ki pa nikdar ne dosežejo v vsej svoji intenzivnosti zemeljske površine. Potrdilo za to svoje domnevo so našli ljudje v plasteh ioniziranega zraka visoko v atmosferi, ki jih ustvarjajo električna neravnotežja, posledica ultravijoličnih valov. Toda do letos ni mogel še nihče fotografirati teh nevidnih valov.

Sele pred nedavnim so prvič ustvarili napravo, ki jo je danes svet imenoval za iskalca sonca. 21 fototelic v nosu raket krmari raketo tako, da je njena kamera obrnjena stalno proti soncu, to se pravi v smeri najmočnejšega učinkovanja na fototelice. Tako je možno usmeriti kamero za 28 sekund, kolikor je potrebno, v smer sonca. Seveda to ni navadna kamera, ampak spektrografska, ki nam daje sliko celotnega sončnega spektra. Prve tri rakete niso uspele, toda uspeha je četrta, kar je v raketni praksi precej splošen pojav (v začetku nikdar ne uspejo). Iz razbitih rakete so dobili film, ki je po razvitju pokazal zelo oster spekter sončne svetlobe, posnet v višini 80 kilometrov višine, kjer ni skoraj nobenega zraka. Pokazalo se je, da je spekter res posebno močan tam v ultravijoličnem delu, kjer so znanstveniki tudi pričakovali: to je pri 1.216 angströmih (1 angström je 100 milijonski del centimetra).

To spoznanje bodo meteorološki obširno uporabili. Višina ultravijolične energije ima namreč velik vpliv na razmere v zemeljski atmosferi, ker povzroča gibanje zraka in v zvezi s tem razvija vremena po vsem svetu. Na drugi strani pa bo pomagalo raziskovanju ioniziranih plasti zraka, ki odbijajo radiovalove.

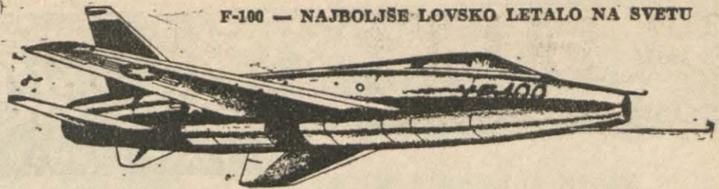
Ti ultravijolični valovi bodo predstavljali resno oviro vesmirskim raketam. Cloveško kožo in tkivo sploh bo potrebno čim bolj zaščititi pred uničujočim vplivom ultravijoličnih žarkov, ker drugače ljudem

To je nos »iskalca sonca«. Kamera je postavljena povprečje in gleda na obeh straneh iz nosa rakete.

ne bo mogoče prodreti v vesolje. Tam gori pa bo zelo neprijetno tudi zaradi drugih razlogov. Ze v višini 20 kilometrov, to je v višini, ki so jo ljudje z letali že danes dosegli, imajo kozmični žarki takšno energijo, da lahko prodirajo skozi kovinsko oblogo letala in skozi človeško telo. Če je človek izpostavljen le eno uro tem žarkom, mu sta stalno poškodujejo kostni mozeg in druge organe.

F-100 — NAJBOLJŠE LOVSKO LETALO NA SVETU

V letošnjem poletju je prvič letelo »čuđežno letalo« North American F-100 »Super Sabre«. To letalo je danes že ves svet priznal za najboljšo lovsko letalo, ki se v velikih serijah uvaja v eskadrilje severnoameriškega letalstva, v prihodnjih letih pa bodo oborožili z njim tudi letalstva držav Atlantskega pakta. Leti z največjo hitrostjo okrog 1280 kilometrov na uro.

Novi anestetik

Letos so prvič poskusili na človeku trifluoroethyl vinyl — novo, mnogo obetajoče anestetično sredstvo. Po petnajstih letih trdega dela se je posrečilo farmakologom ustvariti sredstvo, ki uspava pacienta v 27 sekundah (običajni eter potrebuje za to pet minut), ima prijeten vonj in visoko vrelišče, kar omogoča uporabo novega anestetika tudi v tropskih krajih. Važno je tudi to, da se zelo težko vžiga in s tem znatno zmanjšuje nevarnost nevarnih eksplozij.

Edinole
ZLATOROG
TERPENTINOVNO MILO
VAM ODSTRANI VSE MADEŽE IZ PERILA IN TKANIN

Ali bo res mogoče premagati raka

Dve boleznj povzročata zdravnikom v zapadnih deželah največ skrbi: rak in otroška paraliza. V zadnjem letu so sicer objavili več »zanesljivih« zdravlil proti obema, vendar se zdi, da ni nobeno tako zanesljivo, kot pravijo reklame. Marsikateri zdravnik pa se je skušal boriti proti temu boleznju na drug način: čim bolj točno ugotoviti vzroke nastanka in razširjanja. Kot eden glavnih borec proti raku je ustvaril posebno zanimivo zaključke dr. Huggins iz Chicaga.

Ze dajl časa je znano, da je možno z zmanjšanjem števila hormonov v telesu omejiti razširjenje raka. Dr. Huggins je pri tem našel, da predvsem rak na možki prosta zavi v veliki meri od naraščanja števila možkih hormonov in od njihove prisotnosti sploh. Če torej odstranimo ustvarjalca hormonov, se omeji rak na 95 odstotkov (vendar se v 75 odstotkih

poznaje spet razbohoti). »Seveda ne mislimo pri tem uporabiti besede kastracija. Ta bi povzročila preveč nerodne posledice. Prav tako je, kot če bi doktor dejal pred operacijo slepiča: »Sedaj vas bomo pa razrešarili!«

Kirurg Huggins mora sicer večkrat poseči pri teh svojih zdravljenjih po nožu. Vendar lahko včasih stori tudi drugače: v nekaterih slučajih je možno moške hormone neutralizirati z ženskiimi hormoni.

Pri raku na pljučih, ki se pojavlja prav tako pogosto pri možkih kot pri ženskah, pa je mogoče pomagati na nasprotn način. Ta vrsta raka zavisi namreč od ženskih hormonov in jo je mogoče omejiti, če se eliminiრა ženske hormone. To je možno pri ženskah doseči z operacijo jajčnikov, ali dodajanjem možkih hormonov, pri možkih pa samo z hormoni brez vsake operacije.

Toda dr. Huggins je pri tem naletel na precejšnjo težavo. Nadledvične žleze namreč izločajo toliko možkih in ženskih hormonov, da lahko njihova »proizvodnja« zasenči vsi dobrobiti kastracije. Toda tudi tu je že posega vmes znanost. Pred petimi leti bi roben pacient ne vzdržal dolgo brez nadledvičnih žlez, toda danes se lahko z dajanjem kortizona omogoči odstranitev teh žlez brez vsake nevarnosti.

Oceanski termometer

Temperatura oceanov in morij je zelo važen činitelj za dobivanje meteoroloških podatkov. Toda do nedavnega je bilo za praktične razmere skoraj nemogoče dobiti podatke iz oddaljenih morij, kajti kontrolirali temperature večjih področij je za eno samo ladjo skoraj nemogoče. Ze dolgo so mislili, kako bi lahko pri tej stvari pomagala letala. Pred nekaj meseci se jim je posrečilo rešiti tudi ta problem. Dva znanstvenika sta sestavila termometer, ki meri dolgovalovno izžarjevanje iz morja in ugotavlja po količini teh žarkov, ali je voda topla ali hladna. Napravo so preizkusili v območju zalivskega toka in izkazala se je brezhibno. V kratkem jo bodo uporabili še za novo namen: iskati ledene gore pod meglo severnega Atlantika. Ker ima ta led dosti manjšo temperaturo kot morje samo, je razumljivo, da ga bo mogoče zelo točno ugotoviti.

Potemtakem ni potrebno nič drugega kot montirati nov termometer na letalo in preleteti z njim področja, ki jih preiskujemo. Nevidni dolgi valovi nam bodo povedali resnico.

Elektrika podmorske gladine

Spomladi so se Svedi lotili izpeljave orjaškega načrta — do danes najdaljšega podvodnega prenosa električne energije. Položili so kabel dolžine 100 kilometrov, ki prenaša elektriko iz Švedske v Wisby, na otoku Gotland, z napetostjo 100.000 voltov. Povratni vod teče skozi morje in da bi obvarovali ribe, so njegove elektrode zavarovali s posebnimi mrežami.

Zanimivo je, da ta načrt ni vzbudil največ zanimanja na Švedskem, marveč med angleškimi elektrotehniki. Nič čudnega! Anglija že dolgo namerava položiti kabel za prenos električne energije med Francijo in Anglijo na dno Rokavskega preliva. Toda brž ko hočejo pristopiti k poslu, se pojavi med njimi kak skeptik, ki trdi, da ne bo šlo. Angleži pa ne tvegajo ničesar!

Ni nevarnejših odpadkov . . .

kot so odpadki atomskih tovarn. Lahko rečemo, da so ti odpadki danes resen problem za našo zemljo. V njih je namreč precejšnja zaloga radioaktivnih snovi, ki so jih ustvarili jedrski reaktorji, pa jih ni bilo mogoče izkoristiti, ker so vezane na tehnično nepomembne snovi. Danes delajo še z njimi tako, da iz njih izparijo vs tekočino, jih nabašejo v jeklene rezervoarje in pokopljejo v zemljo. Pa so znanstveniki preiščevali o tem in ugotovili, da to ni dobra rešitev. Snov ostane radioaktivna še dolgo, dolgo let in če se bo lotila rezervoarjev rja, potres ali pa radoveden arheolog čez nekaj tisočletij, se zna zadeva za ljudi končati zelo nesrečno.

Zato so se sestali vsi vodilni učenjaki, ki se ukvarjajo z izdelavo atomskih bomb, in predlagali tovarnam nekaj boljših metod. Pravijo, da bi bilo še najbolj pametno izkoristiti stare izvrtine za nafto, ki so dovolj globoke — večkrat tudi po nekaj tisoč metrov, da ne bi mogli imeti odpadki na dnu teh lukenj kakršenkoli vpliv na človeški organizem.

Drugi so bolj temeljiti in predlagajo, da bi vse tiste tone odpadkov pomešali s steklom, stopili, ter sklade pokopali tako kot pokopavajo danes rezervoarje. V čem bi bili na boljšem? Voda, ki se loti jekla, se ne bi lotila stekla. In zato tudi ne bi mogla raznašati radioaktivnih odpadkov po površini zemlje.

Tretja skupina, ki je bila najmanj številna, pa je predlagala namesto stekla cement in sušenje nastalih blokov v puščavah kot n. pr. Dolina smrti v Ameriki, najbolj zakotni predeli Sahare itd. Tam bi voda izhlapela, radioaktivnost pa bi bila, vsaj za ljudi, varno ukovana v cement. Kot najbolj enostaven pa se zdi zadnji

SRCE ATOMA

Mogoče se človeku kdaj zazdi, da nima atom nobene skrivnosti več. Razbili so ga, zmerili in analizirali v orjaških strojih. Znanstveniki so že skoraj pristali na dejstvo, da je jedro atoma (po velikosti je le 1 bilijoninka velikosti celotnega atoma) čvrsta krogla. Toda ne vsi. Letos se je pojavilo spet nekaj ljudi, ki hočejo to čvrsto kroglo razgaliti in dokazati, da je v sru atoma več prostora, kot bi ljudje mislili.

Na stanfordski univerzi je tej domnevi pomagal mogočen »mikroskop«. 2,5-tonski magnet z orjaškim akceleratorjem je dosegel to, kar z navadnim mikroskopom ni mogoče doseči. Z zasledovanjem sledi elektronov in z meritvami so znanstveniki te univerze ugotovili, da je središče jedra 130 bilijonkrat gostejše od vode, ovoj jedra pa ni gostejši od vate. Po vsem tem torej jedro atoma ni homogena snov kot so prvotno mislili in do dajle slutiti, da je tudi jedro atoma sestavljeno.

V Stanfordu nameravajo prodreti še globlje. V ta namen gradijo 25-tonski magnet, v načrtu imajo pa še večjega. Z akceleratorjem, ki bo izstreljeval elektrone, nameravajo doseči neverjetno hitrost 290.000 kilometrov na uro, torej le za drobec manj kot je hitrost svetlobe. Upajo, da bodo s tem novim mikroskopom dokončno odkrili skrivnost materije.

Nevidna odeja

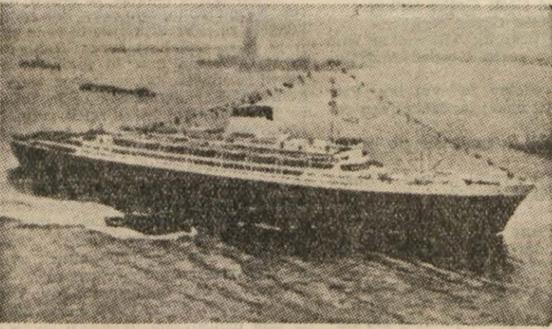
V zadnjem letu so se statističarji raznih laboratorijev vneto ukvarjali z vprašanjem, kaj se bo zgodilo z našo zemljo zaradi človeške tehnične delavnosti. Zelo zanimivo spremembo napovedujejo zaradi nepreštetanega izžarjevanja v industriji. Današnji človek pokuri na leto okrog 2 milijardi ton premoga in nafte, kar obično poveča celo lotno količino ogljikovega dioksida, ki se sprošča na zemlji in vključuje v zemeljsko atmosfero. Po zelo resni statistiki znaša ta količina 6 milijard ton ogljikovega dioksida na leto, kar pomeni, da se bo količina tega plinca v prihodnjih 127 letih povečala za 50 procentov.

In kaj si lahko obetamo od tega plinskega ovoja okrog naše zemlje? Zadrževal bo velik del toplote, ki prihaja od zemlje. Na ta način nam bo ta odeja ogljikovega dioksida služila kot ogrosten rastlinjak in bo povzročila, da se bo povprečna temperatura zemlje zvišala vsaj 100 let za 1 stopinjo. Ta plin bo povzročil, da bodo zgornji predeli oblakov izgubljali toploto bolj počasi kot doslej in bo zaradi tega razlika v temperaturi med zgornjim in spodnjim delom oblakov manjša kot danes. To bo pomenilo mnogo manj zračnih tokov, ki povzročajo sneg ali dež. Zmanjšanje padavin bo ustvarilo na zemlji bolj suho klimo. Nastajalo bo manj oblakov, več sončne svetlobe in toplote bo doseglo zemljo in povprečna temperatura se bo še povišala.

In kaj bo čez 1000 let? Upi bi po prejšnjem ne bili lepi. Toda zemlja si bo sama pomagala. Brž ko bo ogljikovega dioksida preveč, ga bodo začele absorbirati rastline in morja. Toda takrat bo ozračje že doseglo tisto maksimalno temperaturo, ki jo bo lahko ogljikov dioksid povzročil.

Nov preoceanski orjak

»Andrea Doria« je ime novi italijanski oceanski ladji, ki je v letošnjem letu prvič preplula Atlantik. Pravi jo, da je ena najbolj luksuznih ladij na svetu, jo pa kritizirajo, da je premalo stabilna v viharnem vremenu, kar se je pokazalo pri prvi vožnji. Poleg vse običajne opreme in prostorov je na tej ladji tudi otroško igrišče, telovadnica, pralnica, trgovina z najrazličnejšimi predmeti, bolnišnica s 60 posteljami, 4 gledališke in kino dvorane garaža za 30 avtomobilov. Ima 1200 kabin za potnike. Ladja je precej hitra, saj je okrog 7500 kilometrov dolgo pot od Genova do New Yorka prevozila s povprečno hitrostjo 43 kilometrov na uro.

SREČNO IN VESELO NOVO LETO 1954
želi vsem delovnim ljudem
KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA
„KOTEKS“

IZ MOJEGA MESA IN ČREV NAPRAVITE KLOBASE, IZ MOJE GLAVE IN NOG TLAČENKO, SLANINO, STOPITE V MAST.

KO ŽO PA PRODAJTE „KOTEKSU“!
KI PLAČUJE NAJVIŠJE DNEVNE CENE!

DELOVNI KOLEKTIV GOSTINSKEGA PODJETJA
„ŠESTICA“
z obratom v Podutika,
ČESTITA VSEM SVOJIM CENJENIM GOSTOM
SREČNO NOVO LETO 1954
IN SE NADALJE PRIPOROČA

Zadnji krik mode v avtomobilskem svetu

Ta polziskusni model Fordovih tovarn veľa za najbolj luksuzno vozilo na svetu. Izdelali so ga zato, da bi preizkusili nekaj novih patentov iz področja avtomobilске tehnike, da bi vtaknili vanj vs mogoče mehanizacijo in da bi postavili takšno ceno, ki bi ojs očlo vspešad vite Rols-Royce.

PRESAJENA ŽLEZA

Tiha želja nešteti zdravnikov je bila presajevati zdrave žleze iz enega človeka na mesto obolele žleze na drugem. Toda do danes je bilo to skoraj nekaj neverjetnega. Teoretično so ugotovili, da bi bilo to sicer mogoče, če bi imeli na razpolago žlezo človeškega embria ali pa vsaj žlezo novorojenčka. V letošnjem letu so praktično ugotovili, da se v teoriji niso zmotili. Presadili so prvič v zgodovini zdravilstva celotno ščitno žlezo z njenimi štirimi občutnimi z novorojenčka na odraslega in do danes se pacientka sijajno počuti. Operacija je očitno uspešna.

Neka natakarka je preživela 10 let v bolnišnici. Zaradi raka so ji morali odstraniti ščitno in občutne žleze in ji zaradi tega dajati vsak dan injekcije z izločkom teh žlez. Vsak dan je morala vsaj štirikrat v bolnico in končno je postalo to že tako neugodno, da so jo raje kar obdržali tam.

Zdravnik je že delj časa nameraval operirati nesrečno dekle, toda nikakor ni mogel priti do potrebnih žlez. Potem se je pa le zgodilo, da se je rodil otrok, ki je bil že ob rojstvu obsojen na komaj nekaj dni življenja. Njegovi starši so pristali, da mu sme zdravnik v slučaju smrti izrezati ščitni žlezi. Po štirih tednih je otrok res umrl. V nekaj minutah so mu že odstranili žlezo z deli štirih glavnih žil, na katere so prirašene. Bolnico, ki je prav takrat prišla po injekcijo, so brez posebnih ceremonij položili na operacijsko mizo in ji usadili novorojenčkovi žlezi.

Po 10 dneh in potem še enkrat po štirih mesecih so napravili poizkus z majhno dozo radioaktivnega jodina in Geigerjevi števeci so pokazali, da je pričela ščitna žleza delovati. Neozdravljiva pacientka je ozdravela in da je še lepše se je poročila z zdravnikom, ki jo je operiral.

Od modrega k rožnatemu

Skorajda največje zanimanje v kirurgiji je vzbudila operacija, ki so jo sicer izvedli že pred devetimi leti, vendar je šele danes pokazala 100-procentne uspehe. Gre namreč za primer tako imenovanih »modrih« dojenčkov. Pri novorojenčkih z deformiranim srcem je videti koža modrikasta, ker njih kri ne dobiva dovolj kisika. Ne morejo se poditi kot normalni otroci in marsikateri od njih ne more niti hoditi, ne da bi pri tem sopl in le s težavo premikali svoje noge. Tudi ko shodijo, prebijejo večino življenja v stolčkih s kolesi.

Neka specialista za otroške bolezni je po dolgih letih poizkušanja na živalih našla rešitev tega problema: nič drugega ni bilo

po njenem potrebno kot razširiti arterije v bližini srca, tako da prihaja več krvi v pljuča in dobiva na ta način zadostno količino kisika. Obneslo se jej Po operacijah so odhajali otroci domov z zdravo rožnato barvo in nikjer ni bilo več sledi omodrikasti koži. Toda, kar je bilo še več: otroci niso več sopli, igrali so se in skakali kot normalni otroci.

Neumna hobotnica

STAROZAVONJSKA PRIPovedKA

V dvanajstih letih je živel na dnu morja strašen Zmaj. Bil je poglavar vsega, kar živi in se giblje v morju. Dolgo je samotaril, naposled pa sklenil, da se oženi. Razposlal je po morsem prostanstvu svoje urne sle, naj pogledajo za nevesto. Vrnili so se čez dni in noči in mu privedli prekrasno nevesto Zmajevko. Sele šestnajst pomlad je imela, lepa in nežna je bila, da so jo pač morale vzljubiti vse morske živali, še tako požrešne in potepuške.

Zmaj je pripravil veliko svatovanje. Povabil je vse ribe, od najmanjše do največje, najbolj pisane in najbolj odurne — vse je moralo pripraviti na svatovanje in prinesiti poročna darila. Svatovanje je bilo pisano in rajanje veselo, da tako še nikoli. Več dni in noči so rajali okrog Zmajevnega kristalnega dvora, potem pa so se nešteti svarje razgubili vsak po svojih poteh.

Zelo srečna sta bila Zmaj in Zmajevka; ni pa jima bilo sojeno, da bi srečo kaj dolgo uživala. Zbolela je mlada Zmajevka. Velel je Zmaj od vseh strani poklicati najboljše zdravnike, pa niso vedeli kaj prida pomagati. Kimali so z modrimi glavami in naposled rekli, da je pač treba potrpeti. Zmajevka, so rekli, bo zagotovo ozdravela, če po nesreči ne bo umrla.

Ko so se zdravniki razšli, je Zmajevka rekla Zmaju: »Vem, da je zame eno samo zdravilo, pa kaj, ko ga v morju ni dobiti. Z gornjega sveta je to zdravilo.«

»Z gornjega sveta?« se je zavzel Zmaj.
»Da. Preskrbi mi jetra žive opice in ko jih bom užila, bom brž zdrava.«

»Tako, tako, sveža opičja jetra — Pomisli vendar, ljuba Zmajevka, da živiva na dnu morja, opice pa se klajajo po drevju v gostih gozdovih daleč tam na kopnem. Kako bomo pa to naredili?«

Zmajevka se je na te besede razjokala, kakor se pač rade razjokajo bolne mlade ženske. In je jokala dolgo, dolgo, da jo je grlo zabilelo in je komaj še ihtela.

Zmaj je premišljeval, premišljeval. Grizlo ga je, da bi mu lastna žena očitala: niti toliko ne zmoreš, da bi poslal po zdravila za svojo ženo. Pa je Zmaj še dalje premišljeval, koga bi poslal na kopni svet, in je naposled poklical k sebi veliko hobotnico in ji rekel:

»Cuj me, hobotnica. Ti si spretna lovkica; kar koli dosežeš, vse uloviš, pojdi na kopni svet, na prvi otok. Tam boš ulovila mlado opico. Ali veš, zakaj? Naša mlada Zmajevka je bolna in jo bodo ozdravila samo sveža opičja jetra. Lepo te bom nagradil, če mi to opraviš. Če pa ne — glej, kako se boš skrila v zadnji kot morskega prostanstva!«

Hobotnica je bila ganjena in ni rekla ne črne ne bele, brž se je dvignila iz morske globine na beli dan. Tiste čase je bila hobotnica kakor vsakršna druga riba, vitka in ravna, s podolgovato glavico, bistrimi očmi, sverlimi luskinami in plavutmi in s ponosnim repom. Imela pa je še nekaj več: zraslo ji je bilo mnogo drobnih nožic, s katerimi se je lahko naglo premikala, kadar se je pognala na kopno. Pa so ji nožice pomagale tudi urno plavati in tako je veljala za najurnejšo ribo in prav zato jo je bil Zmaj poslal po opičja jetra za svojo mlado, bolno ženo.

Kmalu je bila hobotnica na morski gladini in na jarkem soncu in je rezala morje proti otoku. Ko je priplula do kopnega, se ni brž pognala na otok, marveč je previdno plavala okoli njega in oprezala, kaj bo zagledala mlado opico. Ze je pripravljala do velikega drevesa in je na drevesu zagledala majceno opico.

»Dober dan, ljubezniva, mala opica!« je rekla hobotnica, ko je pokukala iz vode. »Skoči z drevesa, prišla sem k tebi in ti bom pripovedovala o daljnjih tujih krajih, kjer je vse lepše kakor na tem samotnem drevesu ob morju. Pridi, prid z drevesa!«

»Ne smem, ne smem,« je rekla mala opica. »Mamica bi bila huda.«

»Ojme, kako ti bom pa potem povedala, kako lepo je v tistih daljnjih krajih v morskem kraljestvu silnega Zmajal! Kako ti bom povedala, koliko sladkih reči je tam in koliko vesele družbe. Kako pa naj bi te vzela s seboj, če ne maraš do mene. Pridi, prid z drevesa! Štuporamo te bom vzela, pa boš videla čudežne kraje.«

Mala opica, radovedna kakor vse opice, je med pripovedovanjem hobotnice že splezala na tla, in že tudi sedla hobotnici na hrbet. Pa sta veselo in jadrno zaplavali po morju.

Se nista bila na pol pota, ko se je mala opica hudo zbal. Stojilo se ji je po domu in po mamici. Groza jo je obhajala. In je opica vzdihnila, potem pa vprašala hobotnico: »Ali kako vendar, da si prišla tako daleč pome?«

Hobotnica je rezko odgovorila: »Moj poglavar Zmaj te hoče imeti. Jetra ti bo vzel in jih dal svoj mladi ženi Zmajevki, ki je hudo, hudo bolna.«

Le kako se je prestrašila mlada opica! Pa je spet udržala solze in rekla sama pri sebi: »Ta grda pošast me je sleparsko

Norman Dennis

Jacku Robinsu je bilo jasno, da mora postati desna roka gospoda Withersa, Withers je bil novi vodja oddelka, kjer je bil Jack mlajši uradnik.

Slučajno se je priložnost ponudila z nepričakovano naglico. Withers je izgubil svojo torbo.

Nekega jutra je prišel v urad s staro in razpadajočo aktovko v roki.

»Kaj je to?« je zavpil. »Nek nerodnej je v sprednjem uradu vzel mojo torbo in mi pustil tole namesto nje.«

Jack je skočil na noge. Pred nekaj minutami je bil v sprednji sobi in videl potnika s torbo vzorcev.

»V sprednjem uradu, praviš?« je vprašal.

»Da, dečko, da.« je hlastnil Withers. »Ali ste videli koga? Dobiti moram nazaj to torbo! — Zelo važna je!«

»Dobim vam jo, gotovo!« je rekel Jack in planil skozi vrata.

Imel je le nedoločno misel, kaj bo storil. Spraševal je uradnika v sprednji sobi in izvedel, da potnika ni bilo tam še nikoli poprej. Odšel je šele pred nekaj minutami. Jack je preskakoval stopnice, kar po tri naenkrat.

Da je važno, je rekel Withers. Dobro, je premišljeval Jack. Bistveni papirji. Nujna poslovna zadeva. Morda velika pogodba.

Razglabljal je o tem, ko je nenadoma odkril potnika in srce mu je poskočilo. Mož je ravno stopal v avtobus. Jack je stekel naprej, toda prometna zapora se je odprla in avtobus je odpeljal. Skočil je na naslednjega, stopil k vozniku in napeto gledal.

Naslednja stvar ga je presenetila. Pri banki je možič izstopil in se s taksijem odpeljal proti vzhodu. Jack je bil le dvajset metrov za njim.

Stvar se je ponovno zamotala. Jack je izstopil. Vse se mu je zdelo odločno sumljivo. Kaj takega se mu še ni pripetilo. Mož je verjetno le hotel ukrasti torbo.

Jack je sedel v taksij, ko je oni pravkar izginjal proti Močvirski cesti.

Divje je vozniku označil avto in dejal: »Sledite mi! Če ga ujamete, je teh pet novcev vaših.« Zgodilo se je, da je bilo pet šillingov v tem trenutku vse njegovo premoženje.

Voznik je prikimal, taksij je zdrvel in začel se je lov. Jackov avto ga je došel šele, ko so se že oddaljevali od Liverpoolske ceste.

Mladenič je planil ven, naglo odprl vrata nasproti stoječega avtomobila in se zastremel v malega moža.

»Želim torbo, ki ste jo zamenjali,« je rekel in vrgel njegovo avto.

»Oh,« je zmedeno zastokal potnik. »Ah, torbo? Da.«

pregledal je taksij, sedež, pogledal pod sedež in na tla.

»Oh, moj bog! Nimam je več!«

Mož je bil videti popolnoma odsoten. Po naglem spraševanju se je spomnil, da jo je morda pustil na svojih zadnjih postaji v Cheapsideu. »Imam zelo važno opravilo,« je rekel možič, »ne morem...«

Jack je že odšel. Kmalu je dospel v cheapsideski urad.

TORBA

uлови. Se moram pač tudi jaz zvijačno reči.« Na glas je rekla: »Kakšna čast, kakšna čast! Tako mlada sem še pa me želi sam presvetli morskoglavčar, da bom njegovi mladi ženi v pomoč. Ali kaj, ko ne bo dosti iz tega. Cuj me, hobotnica, jaz sem vendar svoja jetra pustila na tistem drevesu, na katerem sem se tako prijeto zibala, ko si ti pripravljala pome. Mar ne veš, hobotnica, da so opičja jetra zelo težka in ne dajo poskakovati ali tekat po drevju. Zato jih vsako jutro lepo odložim in shranim do večera. Če torej hočeš imeti moja jetra, me ponesi brz nazaj na moj domači otok.«

Najsi je bila hobotnica dobra lovkica, neumna je pa le bila in jo je mala opica imenito pretarala. Splavali sta nazaj proti otoku. Tu je mala opica urno skočila na breg in na ves dih splezala na vrh drevesa. Zdej je bila srečna. Zato se je lahko takole norčevala iz hobotnice: »Cuj me vendar, hobotnica, kje bom le našla svoja jetra? Nekdo mi jih je medtem izmaknil. Brž jih pojdem iskat. Pa vem, da jih ne bom kmalu našla. V tem lahko mirno odplavaš domov in poveš svojemu poglavarju, kako in kaj. Saj veš, da te bolna Zmajevka je stežka čaka in da bo Zmaj zaskrbljen, ako se pred mrakom ne vrneš. Jutri pa prid spet pome!«

Neumna hobotnica je nato drugič splavala od otoka. Sama je na vso moč rezala vodo in se spustila v globino. Ko je priplula v kristalni grad, je bil Zmaj seveda hudo nejevoljen, saj je videl, da se je vrnila brez jeter. Hobotnica je Zmaju hitela pripovedovati od začetka do kraja. Zmaj jo je pazno poslušal, pa ga je tako jezila grabila, da je brž sklical služabnike in jim zapovedal:

»Zgrabite tole neumno bitje in ji polomite vse kosti! Ne ena kost naj ne ostane cela na njej, da se bo vse žive dni spominjala svoje neumnosti.«

In tako se je zgodilo. Tako so pretepali in drobili nesrečno, neumno hobotnico, da so ji porili vse kosti in jo naposled vrgli iz globine na morisko površje. Odrinjal živi hobotnica brez kosti in brez nog, brez oči in ust. Tisto pa ji je ostalo, kar ji je bilo prirojeno; pohlepnost je in karkoli se ji približa, vse ujame in pokonča s svojimi dolgimi lovkami.

Pa boste vprašali, kako je bilo z bolno, mlado ženo Zmajevko, ki ni dobila jeter mlade opice. I, kaj je bilo! Mlada Zmajevka je konec koncev sprevidela, da ji ne preostane nič drugega, kakor da tudi brez zdravila ozdravi. In je ozdravela.

Emmanuel Arène:

Zajec iz Camargua

Tudi Marseille ima živalski vrt. Prijazna, srečna pot vas popelje na vrh planote. Tu pa ne morete več zgrešiti vrata, nad vrati napis, zelena mrežasta ograja s pozlačeni konicami, ki se lesketajo v soncu. Ob vhodu se bohoti slak, Anton stoji tam, stari vratar. Če vas pozna, vam voščil dober dan; če vas pa ne pozna, brž sklene poznanstvo.

»Živali ste si prišli ogledat, kajne gospod?«
»Uganili ste, prijatelj.«
»O, saj vas razumem! No, pa pričniva pri zvereh, če vam je prav.«

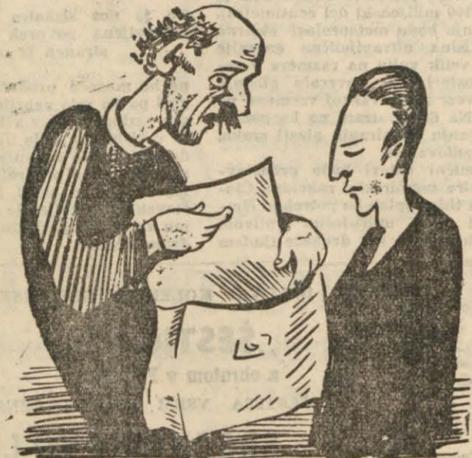
Ze se sprehajate z Antonom po ravnih stezah. Vsaka rastlina ima tablico z latinskimi imeni: Aspidium filix mascula... »Kot da ne bi bilo preprosteje, če bi jim dali domača imena,« ne pozabi Anton nikoli pripomniti. Za hip se ustavi le pred pasjimi kletkami. Psi vseh pasem in iz vseh dežel čudovito neubrano pozdravijo njegovo čepico s srebrnimi trakovi. Anton jim prigrvarja v provansalskem, odgovarjajo mu z lajanjem in mahljanjem repov. Anton trdi, da ga razumejo; zdi se mu, da malo pretirava.

Do kač ste prišli. Pred kletko boe Anton sede, povabi tudi vas, si prižge pipo in malomarno reče: »Saj poznate zgodbo? O zajcu in tej kači, mislim.« In ne da bi dalje čakal, če jo poznate ali ne — Anton vam jo pripoveduje.

»Najprej pa morate vedeti, da pojé tale boa, ko vseh boe pač, vsakih petnajst dni živega zajčka. Stvar poteka prav mirno. Boa leži v zvitek, dvigne glavo, v kletko spuste zajčka, s seвера — kajpaki Uboga, preplašena živalca se stiska v kot, trepta po vsem telesu in bega z očmi, da bi ušla hipnotičnemu pogledu kače. Boa se malomarno priplazi do žrtve, jo pogoltno in se splazi v svoj kot, da jo prebavi. Nekega dne pa so spustili pravega zajčka iz juga. Majhen, bel, na hrbtu je imel črno liso — pravi kamarški zajec. Ni imel sicer dosti kože, toda te se je trdno držal. Boa se je z na pol odprtih gobcem lepo približevala; zajec ni niti trenil. Predno se je spustil v boj, se je z malimi koraki previdno pomikal nazaj in s tem zbeagal kačo, ki ni bila vajena takega obnašanja. Dvakrat sta takole obšla kletko. Kača se je razjezila, začela se je hitreje plaziti, že je njeno strupeno sikanje doseglo zajca. Tedaj — ali ste že videli, kako plešejo farandole v Camargue? — se je v tej mali kletki začel nori ples. Zajcu so se svetile oči, prevračal se je v čudovitih skokih, se postavil na glavo pa spet pokonci, strigel z ušesi, mahal s tačicami, poskakoval in padal kači na glavo ali na rep. Ni mu zmanjkalo sapa. Boa je bila zelo zaskrbljena. Dvigala se je sredi kletke in je le zbegano sikala, kadar ji je zajec padel na hrbet. Kako bi vam razložil, bila je stara mirna boa, ki je imela svoje navade. Prav nič ni razumela, kaj se dogaja, toda slutila je, da ni nič dobrega. Kar nenadoma je izgubila vse apetit, vrnila se je v svoj kot in se hitro zvila. Tedaj šele je zajec lahko mirneje zadihal, še vedno pripravljeno na novo bitko ob najmanjšem gibu sovražnika. Gledalci, ki so s patriotičnim čustvom spremljali čudovito obrambo, so soglasno sklenili rešiti mladega kamaržana smrli. Vzeli so ga iz kletke in ga počistili z zeljnato glavo.

Boa pa je vseeno morala jesti. Spustili so torej v kletko starega pohlevnega zajca. Komaj ga je kača zagledala, se je ta strahopetnica zvila nazaj v klopič in krčevito zadrgelata. Zaman so ji vpili, da zajec ni isti, zaman so ji dokazovali, kako bedno se obnaša. Celotno so ji rekli, da bo vse v časopisih. Nič ni zaleglo. Boa je bila nedostopna. Razjezili so jo do skrajnosti, toda zajca se ni dotaknila, niti mrtvega ne. Za vedno jo je minila ta želja. Morali so jo nahraniti z žabami. In Anton je zaključil takole: »Da, gospod, z žabami. Če je jezna, ji samo zajca pokažem — pa je spet pametna.« Nato doda zaničljivo: »He, divjo zver jo imenujejo. Jaz, gospod, ki sem videl to bitko, vam povem, če bi pustil zajca opraviti do konca — bi že videli, prav gotovo, da bi videli!«

Kolikor morete razumeti, hoče s tem povedati, da bi najbrže ne bila boa tista, ki bi jedla. Tudi Anton je doma z juga in kot vsi južnjaki tudi on rad pretirava in si izmišljuje.

»Torba?« je vprašal uradnik. »Oh, da, Gospod Andrews jo je pozabil. Poslali smo jo v njegov urad na Močvirsko cesto.«

V sedmih minutah je bil Jack na Močvirski cesti.

»Torba?« je dejal uradnik. »Ne, tu je nimamo. Poskusite v naši poslovalnici na Cesti Grške cerkve.«

»Deset minut kasneje — Cesta Grške cerkve.«

»Torba?« je vprašal drug uradnik. »Ravnokar smo jo poslali nazaj na Močvirsko cesto. Gospod Andrews bo tam popoldne.«

Jack ni mogel izbirati sredstev za svoj boj. Premočen in utrujen se je napotil nazaj na Močvirsko cesto.

Po približno eni uri in pol je zmagoslavno izročil torbo gospodu Withersu.

»Kje, vraga, ste pa bili?« je vprašal gospod Withers in mu jo iztrgal iz rok. »Čakal sem vas skoraj dve uri! Nehvaležneži!«

Odprl je torbo. Bila je prazna.

Jacka, ki je pričakoval udarca po rami in mnogo komplimentov, je ošnil predirljiv pogled.

»Izgnilo je,« je zastokal gospod Withers. »Kaj se je zgodilo. Prinesel sem si ga le, ker sem si želel mirne opoldanske urice v uradu. Izgnilo je! Kaj ste napravili z njim, vi mladi nesramneži?«

Tisoč strašnih možnosti je zaplavalo pred Jackovimi očmi. Pogrešani papirji — izgubljena pogodba — ta slepar mali!

Policija. — »Kaj je izgnilo?« je slabotno zajeceljal.

»Moje kosilo!« je rekel gospod Withers. »Vi, neroda!«

poceni zdravo hranilno KRAS ZAGREB

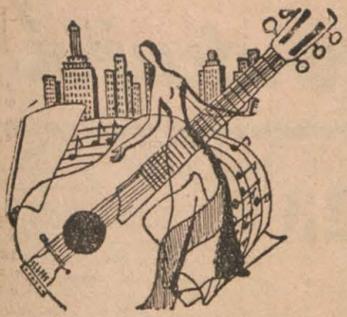
Srečno Novo leto 1954 želi vsem svojim gostom in poslovnim prijateljem

delovni kolektiv slašničarne Ljubljana, Čopova ulica 52 Ljubljana, Wolfova ul. 10

Srečno in uspeha polno novo leto 1954 — želi NEVA - ZAGREB

Slovenija-Vino LJUBLJANA, Frankopanska ulica 11 YUGOCOCKTA - PRODAJNI SERVIS LICENCA ZA JASTA ZAPIRACE

Rumena vijolice

Detektivski roman

RANCES CRANE

1

Dva dogodka sta priklenila pozornost mojega zaročenca detektiva Patricka — umor Charleya Dickensa, pri katerem so našli rumeno vijolico in sporočilo brata Alice Terrillove, da je v veliki nevarnosti. Nihče ne ve, ali je med rumeno vijolico in špansko plesalko »Rumeno vijolice« kakšna zveza in prav tako ne ve nihče, če je brat Alice sploh živ. Bil je fašist in sled za njim se je izgubila v Abesiniji. Potem pa je Patrick nekaj zasumil in da bi se prepričal, je ukradel jazbočarja »Rumene vijolice« in je po telefonu sporočil, da ga je našel. Prišla je ponj.

»Tale žival je peklenska nadloga!« je zagodrnjal Waggoner, ki je najprej pogledal psa. Ko je opazil mene, se je takoj unesel in rožnate ustnice so se mu skrivile v sladki smehljaj. Nežno je dejal: »Kako za nimivo je to, da ste našli psa ravno vi!«

Señorita je prebrisljivo oči plamenček ljubosumnosti. Jaz nisem rekla ničesar in Waggoner je dodal: »Zal mi je, da sem bil pri telefonu tako osoren. Veste, zadržim Pancha sem bil zelo zaskrbljen; señoriti Ravel se je z mudilo v gledališče in je rekla, da sploh ne bo šla z doma, dokler ne najdem psa. Moje ime je Erik Waggoner. Dovolite, da vam predstavim señorito Antonio Ravel.«

Señorita je čemerno pokimala. »Zdaj moram oditi,« je dejala. »Skoda, da se mi tako mudi.«

Prav nič ni bilo videti, da bi ji bilo res kaj žal. Govorila je čisto vgleščino s prijetnim naglasom, samo da je poudarjala napačne zloge.

»Erik, ali boš priskrbel tej dami vstopnice za mojo predstavo? Za kdaj bi vam bile najljubše?«

»Najlepša hvala. Midva bova prišla še noč,« sem odvrnila.

»Erik, zdaj pa le pojdiva!« je rekla señorita.

»Kar pojdi sama naprej, bom že prišel za teboj. Preobleči se moram,« je dejal.

Señorita se je ozrla na visoke naslonjače. »Ne, je odvrnila, počakala bom.«

Tedaj je privihral Patrick, kakor da bi se mu zelo mudilo. Dežni plašč je imel zdaj oblečen. »Glej jo!« mi je zaklical. »Veseli me, da si že pripravljena na mi odhod. Tako sem že lačen, da bi pojedel celega vola.«

Nato je šele opazil, da sem v družbi in je utihnil.

»Oprostite, prosim, nisem...«

Predstavila sem ga.

»Gospod Abbott, señorita Ravel in gospod... Oh, više ime sem pa pozabila,« sem dejala in se zagledala v Waggonerja.

»Waggoner,« se je oglasil. Ne vem, če je mojo zvijačo spregledal ali ne. »Erik Waggoner.« Segla sta si v roko.

»All niste vi detektiv Patrick Abbott?«

Patrick je brezbrizno pokimal. Señoriti so se oči radovedno zabeležale in spet ugasnile.

»Zal mi je, da te moram priganjati Jeanie, ampak če hočeva večerjati in iti v gledališče, morava pohiteti.«

»Señorita Ravel je tista igralka, ki jo bova videla nočjo na odru,« sem rekla.

Patrick je bil videti prijetno presenečen.

»All res?«

Waggoner je pazljivo poslušal. Kaj misli, nisem mogla uganiti.

»Tudi jaz moram brž v gledališče,« je rekla señorita. Zmagoslavno je pogledala Waggonerja in dodala: »Navsezadnje grem pa res lahko sama naprej, Erik. Oblecni frak in pridri k mamini loži.«

Waggoner se je zdrnil. Zdal mu ni bilo nič kaj všeč, da se ga je odkrivala. Señorita se mu je šele za slovo prisrčno zahvalila, da sem našla njeno Pancha, in je stekla k taksiju, ki je še vedno čakal pred hotelom. Patrick je odšel za njo, zaprt vrata avtomobila in se ji spoštljivo priklonil. Ulica je zastrla lahna, prijetna meglica. Patrick je poklical drug taksij in stopila sva vanj.

»Ni dolgo trajalo,« sem pripomnila.

»Dovolj dolgo.«

»Zakaj?«

»Hotel sem videti tako, kakršna je; brez teatrske izumetničnosti. To je za zdaj dovolj.«

»Kam pa se peljeva?« sem vprašala, ko je taksij zavljal na desno in začel voziti navkreber.

»K Jacku.«

»Ali naju to ne bo zamudilo?«

»Nič ne de, rad bi kaj dobrega večerjal, ali ti ne? Tam boš lahkočila pila panjca.«

»All si ga ti želiš?«

»Ne, jaz ostanem pri škotskem koktajlu.«

»Potem bo tudi zame dober,« sem rekla. »Ali se ti ne zdi, da je zelo domišljav?«

»Kdo? Waggoner? Precej podjeten in nasilen je videti.«

»Po mojem je Nemeec. Samo misli na njegovo ime.«

»Izgovarja ga ne po nemško.«

»All si veliko zvedel o njem?«

»Dovolj.«

»Señorita se mi smili,« sem rekla. Čutila sem, da me je Patrick skozi temo ostro pogledal.

»Zlomka, smili da se ti — in zakaj?«

»Noro je zaljubljena vanj, on pa ni tiste vrste človek, ki žensko osreči, če ga ima rada. Sebičen in osoren samec je.«

Zasmejal se je. »Udobno življenje se mi obeta, kadar bom imel tebe v svoji družini, draga prijateljica. Tvoj bistri in pronicavi duh bo prihranil mojim nespособnim možganom marsikatero muko.«

»Obeta se mi, je dobro rečeno; za zdaj se še vse odmika.«

»Moja beseda še vedno velja: samo reci, pa se bova takoj poročila.«

»In v tem primeru bi se Dickensove zadeve takoj oretsel, kajne? Veš, ampak jaz bi tako rada vedela, kaj se bo izluščilo iz nje.«

Patrick me je hvaležno poljubil.

»Ta človek mi je zopr,« sem nato dejala.

»On pa ima tebe rad, Jeanie.«

»All si ljubosumen?«

»Ljubosumen? Ne bi bil rad zatreskan v dekle, katere mi ne bi nihče zavidal!«

Možak nama je čestital in se še enkrat globoko priklonil, ko naju je spustil noter

Pripeljala sva se do restavracije. Megla je bila tam gostejša. Obakur vzhoda so skrivnostno brlele medle luči. Vratar je dejal: »Dober večer, gospod Abbott, meni se je pa priklonil. Patrick me je predstavil in rekel, da bom jutri že gospa Abbott. Možakar nama je čestital in se še enkrat globoko priklonil, ko naju je spustil noter. Sef postrežbe nama je stopil naproti. Patrick me je predstavil tudi njemu kot jutrišnjo gospo Abbott. Tudi ta gospod je sprejel novico s poklonom in čestitkami. Nato naju je odvedel k mizi, previdno pogledal okrog sebe in zašepetal Patricku na uho: »Vaša tajnica je v zadnjih petih minutah dvakrat telefonirala, gospod Abbott. Pravi, da je nujno.«

»Križi božji,« sem pomislila. »Ali tudi z večerjo ne bo nič?«

Nisem pričakovala, da bova tako zložno povečerjala; privoščila sva si morskoga raka, obložen zrezek in sladoled iz jagod. Sampanjca nisva pila. Lulu je telefonirala Patricku samo zaradi nekaj podatkov, ki jih je zahteval gospod Aleksander. Dobra jedca in pijača, zaužiti v miru, me je tako razvedrila, da sem pozabila na težave Molly Terrill in Patrick menda tudi. Vse okrog naje je bilo tako svetlo in prijetno, da sva bila precej razočarana, ko sva spet stopila ven in opazila, da postaja megla čedalje gostejša in da šoferji čedalje bolj zloveste trobijo. V moji spomladanski obleki sem se kar tresla od mraza. Patrick me je ognril s svojim dežnim plaščem in mi dejal, da se bom morala počasi privaditi vremenskimi nepravilnim San Francisca. Hiše so žele v megli kakor mrke pošasti.

Začasnega udobja v taksiju sem bila zelo vesela. Med vožnjo so se nenadoma zabeležale ulične luči, podobne zastrtim žvačrim oblam.

V gledališče sva dospela tako pozno, da so na odru izvajali že drugo polovico sporeda. Poslopje je bilo videti kakor pogreznjeno v dremavico, čeprav je bila dvorana nabit polna. Nekdo drugi je imel tudi zamudo; ko sva privozila pred gledališče, je v dolgimi korakih izginil skozi vrata visok, lahno sklonjen mož, podoben Angležu iz boljše družbe.

V veži naju je prestregel biljeter.

»Ko bi prišla pol minute prej, bi lahko šla noter z gospodom, ki je ravnokar prišel,« je dejal. »Tako pa bosta morala počakati, da bo ta točka pri kraju. Ali smem odnesti vajine stvari v garderobo?«

»Ne, hvala,« je rekel Patrick. Zvil je površnik in ga stisnil s klobukom vred pod pazduho. Pripravljen hoče biti, da bo šel lahko svak hip gor, sem si mislila.

»Ali je velik naval?« sem vprašala biljeterja.

»Precej velik.«

»Kako ugaja ljudem predstava?«

»Igralka je sijajna. Za druga dva pa ne vem.«

»Druga dva« sta bila pianist in čelist.

Stopila sva k steni in si ogledala fotografije umetnikov. Čelist je bil debel in plešast gospod. Pianist je bil suhljat, visok in bled kakor mrljič. Patrick se je zagledal v sliko, ki je predstavljala señorito v vlogi »Rumene vijolice«. Opravičena je bila v razcapano črno obleko, na golih nogah je imela sandale, na glavi pa črn šal. V velikimi črnimi očmi se je zamaknila v nebo. V eni roki je stiskala sopek rumenih vijolic.

Patrick je dejal: »Takrač, ko sem jo jaz videl, je imela drugo ime.«

»Kaj, ti si jo kdaj videl?« sem se začudila.

»Da, v Parizu.«

»Kdaj?«

»Leta 1937. Nabirala je prostovoljne prispevke za španske republikance. Tudi v Madridu je bila takrat kakor jaz, samo da je na odru nisem videl.«

»Gospodična Terrill je bila tiste čase v Spaniji. Igralka Ravelove se nič ne spominja, tudi pod drugim imenom ne. Kako se je pisala takrat?«

»Iris Evans,« je odgovoril Patrick.

»Zanje zveni to ime precej čudno,« sem pripomnila. Vrata so se odprla in na uho nama je udarilo burno ploskanje.

Zdaj lahko vstopite,« je dejal biljeter.

Stopila sva v zatemnjen parter. Za razsvetljeno pregrado so je sklanjal droben, sivolasi pianist.

Obris glave pred menoj so se ostro odražali od blede svetlobe na odru in prevzel me je vonj po elegantnem, odišavljenem občinstvu. Ko sva prišla do najnižih sedežev, je bila dvorana še vedno zatemnjena za dodatno točko. Prostora sva imela v četrti vrsti proti sredini. Na desni strani poleg mene je sedel mož v temni obleki.

Pianist in čelist sta zaigrala poskočen španski ples. Ljudje so napeto prisluhnili.

Tedaj so prinesli na sredo odra klop. Zanimanje v dvorani je naraščalo in se sprevrglo v silovito ploskanje, ko je reflektor osvetlil desno stran odra in je prišla señorita Ravel odigrat naslednjo točko.

Na sebi je imela temno obleko iz črne tančice, ki je bel blek njenih rok in vratu se bolj poudaril. Ognjena je bila s črnimi čipkastimi plaščem in v rokah je držala kitaro.

ŠALE

NOVO LETO — ZJUTRAJ

»Si srečno prišel domov po naši Silvestrovi krokariji?« se je pozanimal gostitelj.

»Kaj ne bi,« je rekel prijatelj, »vsje je šlo v redu, dokler nisem prišel v domačo ulico. Tedaj mi je nek smrkaec z vso silo stopil na desno roko!«

MASČEVALNOST

Staro devico so hudo užalostili, ki je domači niso povabili na izlet. Naslednjega jutra, ko so se odpravili na pot, jim je bilo nenadoma žal, da bi jo pustili nesrečno in samo doma, pa so jo prosili, naj gre z njimi.

»Oh, žal, zdaj je pa že prepozno, pravkar sem molila za dež...«

JUNAK

Hollywood. Hiša gori. Nenadoma se požene iz nje mlad mož z dekletom v naročju. »Kako sem vam hvaležna,« je jecila prestrašena igralka v njegovih rokah. »Res ste pogumni...«

»Bi rekel,« se odreže mladenič, »saj sem moral prej tri druge, ki so se me oklenile, preteptati...«

LEPA NAVADA

»Mici,« je rekla gospodinja novi postrežnici, »pri nas je navada, da si zvečer voščimo lahko noč. Torej preden odidete...« Zvečer je Mici odprla vrata in zavpila v sobo: »Lahko noč... Zdalj grem spat!«

»Tiše, Mici! Ne smete kričati,« so jo poučili. Naslednjega dne je šla gospodinja v opero, mož pa si je pripeljal kolega na tarok. Ob desetih je stopila Mici k mizi in zašepetala: »Gospod, jaz grem zdaj v posteljo...«

IZKUŠNJE

»Knezova, povejte mi, koliko reber ima možki?« vpraša profesor mlado medicinko. Knezova ne ve in profesor vpraša zato drugo. Ta zdržda kot stroj.

»Jasno, da bo vedela,« se oglasi tedaj nevoščljiva Knezova, »saj je poročena.«

Želite brati dobre, zanimive knjige?

Želite obogatiti svojo knjižnico?

Nabavite si knjige naše založbe

Erich Maria Remarque: SLAVOLOK ZMAGE.

— Roman. S spremno besedo o pisatelju. Z izredno topolino napisana knjiga, ki nam približuje podobo resnične Amerike. Ta roman je bil leta 1935 nagrajen kot najboljši roman izpod peresa kalifornijskega pisatelja. 246 stran. Kartonirano 200 din.

John Steinbeck: NEGOTAVA BITKA. — Roman.

S spremno besedo o pisatelju. Z izredno topolino napisana knjiga, ki nam približuje podobo resnične Amerike. Ta roman je bil leta 1935 nagrajen kot najboljši roman izpod peresa kalifornijskega pisatelja. 246 stran. Kartonirano 200 din.

John Steinbeck: BISER. — Čudovita zgodba iz življenja mehiškega ljudstva, pripoved o revščini, bogatstvu in ljubezni. Po tej mojstrovinji slovečega pisatelja so posneli tudi film. 63 strani. Broširano 50 din.

Pearl S. Buck: ZMAJEVO SEME. — Roman.

Eno najlepših del v svetovni književnosti o življenju in bojih kitajskega človeka. Pisateljica je bila za svoje književno delo odlikovana z znano Nobelovo nagrado. 309 strani. Kartonirano 230 din.

Upton Sinclair: MENJALCI. — Roman. Ena najmocnejših pripovedi iz sodobnega ameriškega življenja izpod peresa slovečega ameriškega socialnega književnika. 143 strani. Broširano 80 din.

William Saroyan: ČLOVEŠKA KOMEDIJA. — Roman.

Knjiga, ki ima v sebi nenavadno mnogo topline, izvrstnega humorja in prave človečnosti. 148 strani. Kartonirano 120 din.

Jaroslav Hašek — Karel Vanek: DOBRI VOJAK SVEJK. — Roman v šestih knjigah. Svetovno znano delo, ki mu ni treba hvale. Vsaka knjiga zase se bere popolnoma samostojno. Broširano po 100 din (1. knjiga razprodana).

Branko Žužek — Ivan Romih: O FANTU, KI JE PO SUHEM JADRAL. Priserčna pesniška slikanica po narodnih motivih, ki je otrokom v veliko veselje. Broširano 65 din.

Ivo Pirković: PO SLEDOVIH RIMSKE VOLKULJE. — Knjiga, ki živahno in napeto pripoveduje o nenasitnem pohlepu rimske volkule. Napisal jo je priznani publicist, ki temeljito pozna Italijo in metode rimskih imperialistov. 162 strani. Kartonirano 260 din.

Josip Edgar Leopold-Lavov: KARTUZIJA PLETERJE IN PARTIZANI. — Spomini. S slikami opremljena knjiga, ki vsebuje zelo sočno in prepričevalno pripovedovanje uglednega priorja kartuzijskega samostana v Pletterjah. Krepko pričevanje o našem narodnoosvobodilnem boju in o vlogi, ki jo je v njem imela kartuzija Pleterje. 159 strani. Kartonirano 290 din, vezano v celo platno 395 din.

Branka Jurca: ... POTEM JE ZMAGALO ŽIVLJENJE. — Napisano po pripovedovanju redovnice T. S. Knjiga, ki nudi zanimiv vpogled v resnično življenje nekdanjih nun. 60 strani. Broširano 85 din.

Enrique Castro Delgado: — TAJNO ŽIVLJENJE KOMINTERNE. — »Kako sem izgubil vero v Moskvo.« Spomini enega izmed vodilnih udeležencev španske državljanske vojne in funkcijarja Kominterne. Izredno zanimiva knjiga. 271 strani. Kartonirano 250 din.

Vse te in še druge knjige, ki jih je izdala naša založba, dobiti v vseh knjigarnah, lahko pa jih naročite tudi na naslov: »NAS TISK«, založniški oddelek, Ljubljana, Tomšičeva ul. 5. Oglejte si naše knjige v knjigarnah!

MED PRIJATELJI

Trgovec je povabil prijatelja na proslavo 25-letnice poroke. Razložil mu je, kako bo našel njegovo stanovanje: »Do petega nadstropja se peljete z dvigalom, nato gresle na desno po hodniku, na zadnjih vratih je moja vizitka, s kolecem pritisnite na kljuko in sunite s kolonom v vrata...«

Presenečen ga prijatelj gleda: »Zakaj pa s kolecem in kolonom?«

»Vi ste pa dobri!« se izprsi trgovec, »saj menda ne boste prišli praznih rok!«

Japonski vohuni

2

Šifra v izložbenem oknu

Grof von Kietel je stanoval v Park Avenue blok 300, v enem najlepših stanovanj tistega okraja. Stanovanje je bilo zelo prostorno in grof si je izbral sobo, ki je imela okna na dvorišče, za svoj delovni kabinet. Vanj ni imel vstopa nihče. Pospravljati je smel to sobo samo grofov nemški služabnik, dočim je ameriško služabništvo opravlja drugo dela. V posebnih prostorih Park Avenue so sobarice klepetale o tem, da grof vstaja šele popoldne. Sobarica, ki mu je nosila zajtrk v sobo, je znala povedati, da grof po kavi vedno zelo natančno prebira časopise. Poleg tega pa je naročnik likega številna tehničnih revij. Na nočni omarici je imel vedno škarje z zlatim ročajem in je izrezoval nekatere članke. Jasno, da je ameriške sobarice zelo zanimalo, kaj si grof izrezuje, toda tega niso mogle doznati, ker je Manfred — nemški sobar — izrezke odnašal v tisti zaprti ka-

binet, prav tako pa tudi časopise, iz katerih je grof kaj izrezal. Sobarici nista stanovali v hiši, ob 20. uri sta šli. Pač pa so pozneje prihajali Japonci, celo zelo pozno ponoči. Nekateri služabniki, ki so stanovali v hiši, so ugotovili, da sprejema grof svoje japonske goste v tistem nedotakljivem kabinetu, katerega okna so bila zatemnjena, toda tu in tam se je le prikradel skozi zatemnitev kakšen žarek.

Grof je prihajal v tiskarno vse do sredine marca 1933, ko je sporočil tiskarnarju, da se seli iz New Yorka v Washington in zato potrebuje nove posetnice in pisemski papir:

**Grof Hermann von Kietel
Olben-Tauers
Washington, distrikt Columbia**

Ko mu je tiskarnar izročil novo naročeno papirje, je zahteval, naj jih da v izložbo, stare pa naj uniči.

Po šestih mesecih (pozneje so ga dognali, da grof in grofica sploh nista odpotovala iz New Yorka, pač pa se je grof pogosto vozil v Washington), je von

Kietel zopet prišel v tiskarno in naročil nov papir in posetnice:

**G. Von Kietel
Veler-street, 117 1/2
Los Angeles**

Grof je razložil lastniku tiskarne, da ne želi napisati svojega naslova »grof,« češ da je to za demokratično državo, kot so ZDA, nekam neprimerno.

Njegovo delovanje v New Yorku pa je ostalo skrito javnim organom, vendar je prišel pod nadzorstvo FBI, kakor hitro se je javil na naslov, ki ga je dal tiskar na nove posetnice: Velerstreet 117 1/2, Los Angeles. To je bila privatna klinika, na katere masivnih vratih je bila pritrdjena tablica:

KLINIKA DR. FURUSAV

FBI je opazoval privatno kliniko dr. Furusave že od leta 1932, ko je pri prometni nesreči umrl neki Takuja Torij, študent filologije na južnokalifornijski univerzi. Ko se je zgodila nesreča, so Japonca odnesli v pogrebni zavod, toda takoj so začeli brniti telefon. Japonci

iz bližnjih in daljnjih krajev so se zanimali, kaj in kako je s Takujama Torijem, prav za prav z njegovo aktivno in drugimi papirji. Neki uslužbenec pogrebnega zadova je to javil losangelskemu oddelku FBI, kjer so naročili, da ne smejo nikomur ničesar izročiti, dokler ne pridejo tja organi protivoščevalne službe. Ti so ugotovili, da je bil mrtvi Japonec aktivni kapetan-lajtnar japonske imperatorske mornarice.

Tik po prihodu agentov FBI je spet zabrel telefon. Ugotovili so, da telefonirajo iz Velerstreeta 117 1/2. Po tej sledi so šli dalje. Vsa obiskovalca klinike pa je postal izredno zanimivi objekt za FBI. Tako je postal sumljiv tudi grof von Kietel.

Med pacienti, ki so obiskovali dr. Furusava zadnje leto ni bilo niti enega belca. Navadno so pacienti ostali v kliniki nekaj dni, nato pa so odšli. Agenti, ki so opazovali kliniko, so dognali, da so pacienti pri prihodu videli izredno zdravi. Opazovali so vedno bolj natančno in ugotovili, da pacienti odhajajo iz klinike tako, da pridejo v najbližje pristanišče ravno tik pred odhodom kakšnega parnika, ki pelje na Daljni Vzhod. Navadno so potovali v San Francisco. Agenti so vsakega večkrat fotografirali. Zato so imeli posebne fotoaparate, ki so jih lahko skrijali v dlani. V primeru, da so lahko fotogra-

firali pred odhodom ladje in film tudi razvili, je posebni kurir nosil razvit film z isto ladjo na Amerisko, kjer ga je izročil ameriški agentu, ki ga je že čakal na suhem. V kolikor filma ni bilo moči razviti na suhem, ga je moral kurir kar na ladji. Zato so lahko pacienti našli tudi na Vzhodu in v ugotovitvah njih ime in poklic. V vseh primerih so bili pacienti dr. Furusave oficirji japonske mornarice, za katere so že agenti FBI na Japonskem sumili, da so v japonski obveščevalni službi. Nič manj pa se FBI ni zanimala za gospo Sačko Furusava, ki je bila aktivistka Federacije ženskih organizacij Južne Kalifornije, katere sedež je bil v hiši št. 177 v Nors San-Pedro street, poleg tega pa je bila svetnik ženske budistične cerkvene občine »Kojasane«, bila med voditeljicami sekcije Patriotskih japonskih žena, ki so imele sedež na Avenue-Franchlin št. 7425, kjer je bil tudi uradni sedež japonskega konzula.

FBI je imela poseben predal za gospo Sačko Furusavo. Po podatkih, ki so nenehno prihajali iz Japonske in Kalifornije, je bila gospa Sačko na tem, da bo igrala vlogo japonske Mame Harri. Leta 1933 je imela najmanj 40 let, vendar je bila videti mnogo mlajša, poleg tega pa je bila zelo lepa. Kože je bila rumena, vendar je bila

podobna Španki. Oblačila pa se je vedno zelo okusno in po zadnji modi.

Ko je Sačko imela petnajset let, se je vanjo zaljublil japonski mornariški oficir. Čeprav po podatkih FBI, ki jih lahko imamo za zanesljive, Sačko pred poroko nikoli ni potovala iz Japonske, je vendar imela zapadnjaške poglede i. svet — ni se zadovoljila s skromno vlogo japonske žene. Po petih letih zakona je zapustila moža in odpotovala v ZDA, kjer je delala kot sobarica v hotelih Los Angelesa, pozneje pa kot natakarica v restavracijah Little-Tokio, japonske četrti Los Angelesa. V eni teh restavracij je spoznala Takasji Furusavo, pridnega mladega japonskega študenta medicine, ki je bil precej reven in se je preživljal in študiral s priložnostnimi zaslužki. Lepa natakarica je imela kar dobre prihranke in Furusava je bil navdušen nad njeno lepoto, dočim je ona spoštovala njegovo pamet. Poročila sta se. Po diplomiji je Furusava kmalu dobil sloves zelo dobrega zdravnika in izrednega kirurga. Ljubila je šport, posebno ribolov in golf, tako da so ga člani ribolovnega društva izbrali za predsednika.

Po vsem je bilo videti, da je bil von Kietel v neposrednih in nenehnih stikih z zakoncem na Velerstreetu. Dva dni je von Kietel prišel na dan z zakonca njegovemu prihodu sta zkonca

priredila sprejem na njegovo čast, ki se ga je udeležil sam ataše japonskega konzulata

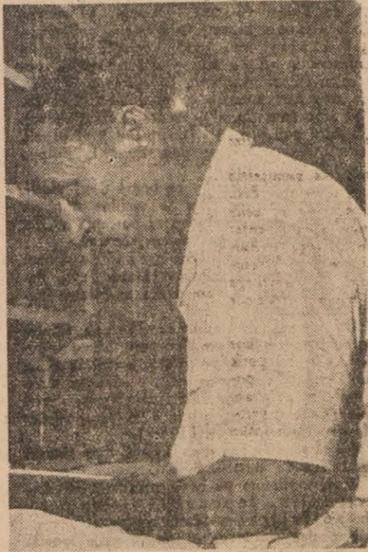
W. Somerset Maugham:

Dosrečilo se mi je vse, za kar sem si v življenju prizadeval

V razkošni mavrski vili na Azarni obali francoske Riviere preživlja preostala leta svojega življenja eden najslavnejših angleških pisateljev, W. Somerset Maugham. Tudi zdaj, ko mu manjka le še nekaj mesecev do osemdesetletnice, je Maugham še svež starec, ki je ohranil svoje posebnosti. Ena najznačilnejših je pač skrb, da bi živel kar najbolj udobno in da bi užil kar največ redkih lepote. Maugham zna tudi še kot 80-letnik življenje uživati!

SE VEDNO PRI DELU

Vsak dan ob isti uri obhodi Maugham pravilne vrtove, ki obdajajo njegovo vilo in segajo vse do morske obale. Nato se vselej ob isti uri vrne v delovno sobo, kjer se loti pisanja. Maugham ni nikoli brez literarnih načrtov. Kamorkoli se

Angleški pisatelj W. Somerset Maugham je dober poznavalec svetovne literature. V svoji vili na francoski Rivieri ima veliko knjižnico, kjer presedi precejšnje del svojega delovnega dne.

prej igrali v New Yorku. To je bila duhovita satira na »boljšee« družbo, ki je zasedla v živo. Medtem ko je v gledališču še bila predstava, so zunaj na cesti postopali že prodajali listke z imeni tistih, ki jih je komedija razgaljala. Nastalo je veliko vznemirjenje, komedijo pa so proglasili za pamflet. Kakor koli že, kritiki so priznali Maughama, da je svoje »lutke« mojstrsko vodil in da je njegova komedija vredna, da jo literarna zgodovina postavi poleg nesmrtnih Sheridanove »Sole obrekovanj«.

... IN NEUSPEHI

Maugham pa je večkrat doživel tudi neuspehe, ki so njegovo občutljivost hudo prizadeli. L. 1933 ga je publika izžvižgala in tedaj je užaljen sklenil, da za gledališče ne bo več pisal. Odločil se je, da bo odslej pisal le romane in novele, ker je čitač občinstvo manj predrzo in manj nestalno, kot gledališče. In še nekaj. Izdajanje knjig je tudi mnogo donosnejše...

SAM O SEBI: NISEM PRVOVRSTEN PISATELJ

Bralci se še vedno sprašujejo: »Kakšen pisatelj je pravzaprav Maugham? Ali spada med dobre pisatelje?« Odgovor je res zapleten. Ljudje ga sicer radi in veliko bero, toda kritika je včasih z njim zelo ostra. Očita mu cinizem in grobost, včasih celo banalnost. Priznava mu sicer izredno pisateljsko spretnost in domiselnost, nekateri pravijo — pravo obrtno spretnost Maugham pa odkritosrčno pravi o samem sebi: »Nisem ravno prvovrsten pisatelj, gotovo pa sem prvi v drugi vrsti.«

BEG PRED VOJNO

Leta 1940, ko so Nemci vkorakali v Francijo, je Maugham na Rivieri nenadoma okrog sebe zaslišal samo nemško govorjenje. Maugham, ki je zelo rahel človek, je zbral ves pogum, ki mu je še ostal, in se vkrca na majhno angleško ladjo, ki je vozila premog. Toda preden je zagledal Anglijo, je poteklo 40 dni, polnih strahu in pomanjkanja. Nekaj trenutkov pozabe mu je prineslo le igranje pasijane, kar ga je naučila neka stara ženska, ki se je vozila na isti ladji. Poslej je ta igra postala njegova nepogrešljiva vsakodnevná zabava.

STAREC PRVIČ PRED FILMSKO KAMERO

Filmski producenti so se pred leti odločili, da bodo posneli nekaj Maughamovih novel na filmsko platno. (Naši bralci se gotovo še spominjajo obeh filmov »Trife« in »Encore«, ki smo jih gledali v Ljubljani). Povabili so Maughama, naj bi na začetku filma sam povedal nekaj uvodnih besed.

Mož pa se je v luči reflektorjev popolnoma zmedel. Sam pravi: »Nisem si mogel misliti, da si je tako težko zapomniti nekaj besed. Toda ko so prižgali luči, sem pozabil vsako besedo. Potem so mi rekli, naj se nasmehnem. Poskusil sem pač, kakor sem najbolje vedel in znal.« Filmski debut skoraj 80-letnega pisatelja torej ni bil brez začetniških težav!

POGLED NAZAJ

Mož v platneni obleki, ki se dan za dnem spreha po vrtovih mavrske vile na Rivieri in ki kljub svoji starosti še vsak dan plava v žudovitem bazenu sredi vrta, ima za seboj bogato preteklost. Danes je kar težko verjeti dejstvu, da je svojo prvo novelo objavil nekaj let pred burško vojno, l. 1897. Teje sledila dolga vrsta romanov, novel in iger zelo različne literarne vrednosti. Zdaj, ko ga že včasih obidejo malce sentimentalne misli o »vsem minljivem«, je uredil že zbirko svojih izbranih novel, ki bodo izšle za njegovo 80-letnico. Bo ta knjiga pomenila zaključek njegovega literarnega dela? Kakorkoli že, Maugham je sam s seboj zadovoljen. saj pravi: »V življenju se mi je posrečilo vse, za kar sem se kdajkoli prizadeval in storil sem vse, kar sem kdaj hotel.«

Tekstilna tovarna Ajdovščina

ZELI
VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM
SREČNO IN USPEHOV POLNO
novo leto 1954

VSEM NAŠIM DOBAVITELJEM
MLEKA, NAŠIM ODJEMALCEM IN
VSEMU DELOVNEMU LJUDSTVU
ZELI
srečno Novo leto 1954

»Mleko«
podjetje pri OZZ
SEŽANA

TRGOVSKO PODJETJE
NANOS
POSTOJNA
SEDEŽ PRESTRANEK

ZELI VSEM SVOJIM
ODJEMALCEM
srečno Novo leto 1954

Trgovsko podjetje
KMETIJSKIH PRIDELKOV
IN IZDELKOV

Zadružnik
ILIRSKA BISTRICA

ZELI
VSEM SVOJIM ODJEMALCEM IN
DOBAVITELJEM SREČNO IN
USPEHOV POLNO
Novo leto 1954

GORILNI ŠPIRIT IN ODPRTO
PARKETNO LOŠČILO
DOBITE V VSEH NAŠIH DROGERIJAH

PRAZNIK
V SENTJAKOB-
SKEM
GLEDALIŠČU
V LJUBLJANI

Janko Moser praznuje 25 let svojega amaterskega dela pri sentjakobskem gledališču. - Ima skoraj 1200 nastopov v 130 vlogah. Gledalci ga poznajo kot priljubljenega komika.

TOVARNAR
lesovinskih plošč

ILIRSKA BISTRICA

BRZOJAVNI NASLOV: »LESONIT« - ILIRSKA BISTRICA
TELEFON: ILIRSKA BISTRICA 30

UPORABNOST LESONITA JE VSESTRANSKA:

MIZARSTVO:

UPORABLJA LESONIT ZA IZDELAVO POHIŠTVA, RAZNE OPREME i. t. d.

STAVBENIŠTVO:

UPORABLJA LESONIT ZA OPREMO STANOVANJ, LOKALOV, ZA OBLAGANJE STEN, STROPOV IN PODOV, ZA STREHE, ZA AKUSTIČNO IN TOPLOTNO IZOLACIJO...

INDUSTRIJA:

UPORABLJA LESONIT ZA NAJRAZLIČNEJŠE INDUSTRIJSKE NAPRAVE IN OPREMO, ZA IZDELAVO IN OPREMO ŽELEZNIŠKIH VAGONOV, LADJSKIH PROSTOROV, ZA IZDELAVO AVTOMOBILNIH IN AVTOMOBILSKIH KAROSERIJ, PRIKOLIC, ZA OPREMO RAZSTAVNIH PROSTOROV NA DOMAČIH IN TUJIH MEDNARODNIH VELESEJMIH, RAZSTAVAH i. t. d.

PROIZVAJA KAKOVOSTNE LESOVINSKE PLOŠČE V TRDI, POLTRDI IN POROZNI (IZOLIRNI) IZDELAVI. OBČAJNA STANDARDNA DIMENZIJA 5200 x 1700 mm, DEBELINA: 3-5 mm, IZOLIRKA OD 8-12 mm

KVALITETA LESONITA ILIRSKA BISTRICA OSVAJA INOZEMSKA, ZAHODNOEVROPSKA TRZIŠČA, TRZIŠČA BLIŽNJEGA IN DALJNEGA VZHODA IN DRUGA!

VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM NAŠE SOCIALISTIČNE DOMOVINE ŽELIMO
SREČNO IN USPEHA POLNO LETO 1954

Nekega zimskega jutra leta 1905 se je najavil pri londonskem menažerju Josuahu Brownu Italijan Ricordi.
»Potrebujem prtilkavca, ki bi lahko nastopal kot otrok madame Butterfly. Lutke ne moremo uporabiti, ker se mora otrok gibati po odru, a po vaših zakonih je otrokom prepovedano nastopati na odru. Toda potrebujemo zelo majhnega prtilkavca, ker dete v operi ni staro niti dve leti. Ali mi lahko preskrbite nekaj takega?«
»Imam ga,« je odgovoril Brown, »in prepričan sem, da manjšega prtilkavca ne bi našli na celim svetu, a star je že osemnajst let.«
Pogled na bedno, iznakaženo bitje je bil dovolj, da je Ricordi občutil gnus. Prtilkavcu je bilo ime Jim.
»Nemogoče,« je bila njegova prva misel. A potem: »Zakaj ne? Lasulja, šminka, mali kimono in vse bo, kakor je treba. Samo to bom moral paziti, da ga Emma Destinova ne bo videla brez šminke.«
»Našel sem vam dete,« je rekel malo pozneje Destinovi. »To je neki prtilkavec,« toda ko je videl, da ji to ni prijetno, je dodal: »Vi ga boste videli vedno našminkanega in oblečenega kot otroka.«
Jim je bil že nekoliko starejši, ko so ga njegovi starši, delavci iz Kenta, prodali menažerju, zato je bil bolj očarljiv kot ostali. Cesto je v sanjah videl vilo, ki se je približala njegovim postelji in rekla: »Zrastil in on je zrastel in postal tak kot ostali ljudje.«
Jim se ni dal zvesti. Poznal je garderobo, lasulje, šminke in kostume. A ko se je zagledal v ogledalu, oblečen v majhen kimono, je bil presenečen nad spremembo. Iz ogledala ga je gledalo ljubko japonsko dete. Mongolski videz, ki ga je drugače kazil, je pomagal, da je bila maska videti resnična.
Pred začetkom drugega dejanja so ga peljali na oder.
»Sedaj te bom predstavil tvoji partnerki,« se je počul Ricordi.
»Saj to je očarljiv otrok,« je vzklisknila Emma in ga prisrčno objela.
»Star je osemnajst let,« je pristavil Ricordi v italijanski. Ona se je nasmehnila in rekla: »Paček!«
Jim je razumel ta razgovor, nekoč je bil z grupo na gostovanju v Benetkah.
Predstava je dosegla ogromen uspeh in gostovanje se je nadaljevalo več tednov. Vsak večer je držala

IZ SPOMINOV Emme Destinove

slavna pevka prtilkavca v svojem naročju. Z roko je božaje drsela preko japonske lasulje, pod katero pa je njegova iznakažena glava vendar čutila njeno ljubečanje. Vsak večer je čutil dah njenih poljubov na svojem čelu. To so bili seveda samo gledališki poljubi, a on jih je vseeno čutil. Vsak večer ga je privajala k sebi, kot privija mati svojega otroka — ali žena svojega ljubimca.

Madame Butterfly in njeno dete

»Kaj ti je, Jim?« je vprašala nekega dne pevka. »Prve večere je šlo vse odlično, sedaj si pa nenadoma postal trd, kot da si lesen.«
»Oprostite,« je rekel Jim, »tega ne bom več storil!«
Ah, bilo je veliko laže biti lesen, kot se povsem prižeti, tako blizu, kot se še nikomur v življenju ni prišel. Vseeno se je nekega dne zgodilo to, na kar ni nihče pomislil. Jim se je zaljubil v primadono Emmo Destinovo.
Ricordi in Arnoldo Fraccarini, ki sta spremljala Pucintja v London in ki sta povedala to zgodbo, sta to opazila že po nekaj dnevih. Proti koncu gostovanja so zvedeli za to že vsi gledališki delavci. Vsi so postali z njim ljubeznivi, celo pomočnik šefa, ki ga je spočetka samo zasmehoval. Za Jima pa je bila ta ljubeznivost hujše mučenje kot najbolj surovo zasmehovanje. Jim se je zavedel, da je nakaza in strašilo. To je bilo usmiljenje, ki se ne da prenesti, usmiljenje, ki se po ljudem obupancu in ki pomeni: opusti vsako upanje, pa tudi sanje o upanju.
»Mali, ne drži se tako grdo!« mu je rekla pevka, ki je pela služabnico Suzuki, preden ga je nesla na oder, da ga preda madame Butterfly.
Ko je odigral svojo vlogo, ni odšel v garderobo, marveč se je skrival za kulise, od koder je lahko opazoval slavno oboževano pevko, kako polnih rok cvetja odhaja po koncu dejanja z odra.

Potem, ko se je zavesa zadnjikrat spustila in je utihnilo ploskanje navdušenega občinstva, je odšel v garderobo.
Vsi so vedeli, da je Jim zaljubljen v Emmo, razen nje same. Nihče ji ni tega povedal. Zakaj tudi? To bi jo lahko samo zmedlo in igrlo. Tako se je privadila na to malo bitje, da ga je res imela za majhnega otroka. Stvarnost, da je to osemnajstletni prtilkavec, ji je popolnoma izginila iz vida.
Približevalo so se poslednje predstave.
Na poslovljni predstavi so se Jimu udrle solze, ki jih ni mogel več zadrževati.
»Kakšna škoda,« mu je rekla umetnica, »da si tako majhno bitje. Lahko bi postal velik igralec, tako sijajno se vživljas v svoje vloge.«
»Ko je umetnica, vsa opojena od ogromnega uspeha, sedela v svoji garderobi, prenapoljnjeni s cvetjem, je vstopil Ricordi, da bi ji čestital.
»Toda o vašem največjem uspehu ne veste ničesar!«
Vprašujoče ga je pogledala.
»Jim, prtilkavec se je v vas nesmrtno zaljubil!« Povedal ji je vse, kar so opazili on in vsi ostali.
»Moj bog!« je vzklisknila Emma, »zakaj mi ni tega nihče prej povedal? Če bi jaz to prej slutila. Ubogi malček! Nikakor ne sme oditi brez slovesa!«
»Vzela je eno svojih slik in napisala na hrbtno stran: »Svojemu malemu dragemu partnerju v spomin!«
»Pograbil je velik šopek rdečih vrtnic in rekla: »Najprej, Ricordi, pokažite mi, kje je njegova garderoba!«
Jim je že odločil masko, ko je vstopila Emma s šopkom rdečih vrtnic. Krik groze se je iztrgal iz njegovih ust.
»Umetnici se je posrečilo skriti gnus, ki ga je moral vsakdo občutiti ob pogledu na to malo nakazo.

Ona ni oklevala. Pristopila je k njemu z besedami: »Moram se posloviti od tebe. Mnogo si pripomogel k mojemu uspehu. Tukaj je moja slika, da me ne boš pozabil!«
Jim ni mogel izdavi niti besede, drhtel je po vsem telesu, ko jo je gledal z obupanimi očmi prestrašene živali.
»Na svidenje, Jim!« je rekla umetnica in mu dala roko. Bila je to smešna in grozna, a mogoče zato zelo presenetljiva kretnja.
Po dveh letih je Emma Destinova spet prišla gostovat. Takoj, ko je dospela, je naročila impresariju, naj povpraša po Jimu.
»Izginil je,« je obvestil, »in nihče več ga ni videl od zadnje predstave Madame Butterfly. Polcija meni, da je utonil v Temzi. Na obali so našli nekaj rdečih vrtnic. Pravijo, da so ga videli tisti večer ob Temzi s temi vrtnicami v roki. Njegovega trupla niso nikoli našli. Temza ga ni vrnila.«
Temza je ogromna reka, je končal pripovedovanje, »izliva se v morje, a on, siromak, je bil tako majhen.«

NI MI KI JIH BOMO GLEDALI

Letošnja zimska in spomladanska sezona bo vsekakor ena od najzanimivejših, tako po številu filmov, kakor po vsebini in sistemu izposojanja. Na osnovi nedavno sprejetih sklepov so podjetja za uvoz in izposojanje filmov začela samostojno nakupovati. Tako naj bi se razvila konkurenca za čimboljše filme. Odslej bo na vsakem tujem filmu označeno, katero podjetje ga je kupilo. Kino podjetja pa bodo lahko izposojala filme pri vseh republiških podjetjih. V nastopajoči sezoni bomo videli največ ameriških filmov, predvsem zaradi ugodnih pogojev pri nakupu (dolar po deviznem kurzu), vendar sta močno zastopani tudi francoska in italijanska proizvodnja.

Od ameriških filmov bomo gledali barvni glasbeni film »Zdravica novemu Orleansu« (Mario Lanza, Cathryn Grayson), barvni film po istoimenskem romanu Margaret Mitchell »V vrtincu« (Clark Gable, Vivien Leigh, Leslie Howard), barvni film, ki je prejel leta 1946 Oscarja in ga je režiral Wyler, »Najlepša leta našega življenja« (Frederich March, Myrna Soy, Virginia Mayo), »Cyrano de Bergerac« po komediji Edmonda de Rostanda, z

Ava Gardner in Gregory Peck v »Snegu Kilimandžara«

glavnim igralcem Joséjem Ferrerom, ki je bil prav tako nagrajen z Oscarjem za moško vlogo, barvni film »Snežna Kraljica« po Hemingwayevi noveli (Gregory Peck, Ava Gardner, Suzan Hayward), zgodovinski film »Ivanhoe« po Scottovem romanu (Robert Taylor, Elizabeth Taylor, Joan Fontaine), »Steklena menažerija« (Jane Wyman) po drami Tennesseeja Williamsa, »Komu zvoni« (Gary Cooper, Ingrid Bergman) po Hemingwayevem romanu, »Dobro in zlo« (Lana Turner, Kirk Douglas), ki je bil letos nagrajen na festivalu v Benetkah.

Za spremembo bodo poskrbeli tudi cowboyski filmi: »Točno opoldne«, ki je bil l. 1952 nagrajen z Oscarjem za najboljšo vlogo (Gary Cooper), »Borec« (Richard Conte), »Kjer reka zavije« (James Stewart), »Poštna postaja« (Tyron Power, Suzan Hayward), »Dvoboj pri Srebrnem potoku«, »Močnejši od verig« (James Stewart), »Zapadna obzorja« (Robert Ryan, Julia Adams).

Samo za močne živce bodo tele kriminalke: »Skrivnostna cesta« (Ricardo Montalban), »Sled v pristanišču« (Brodric Crawford), »Osamljena zvezda« (Ava Gardner, Brodric Crawford) in »Prekretnica« (William Holden).

Gina Lollobrigida

Pač pa bo dosti smeha v komedijah »Scaramouche« (Stewart Granger), »Oženil sem čarovnico« (Frederich March, Jennifer Jones).

Poleg tega pa tudi filme: »Zmaga ali smrt« (Van Johnson), »Niagara« (Marilyn Monroe, Joseph Cotten), »Človek na žici« (Frederich March), »Nečakinja Rachel« (Bette Davis), »Zongler« (Kirk Douglas), »Titanic« (Barbara Stanwyck), »Spiralno stopnišče« (Georg Brent), »Na slabem glasu« (Ingrid Bergman), pustolovski barvni film »Proti vsem zastavam« (Maureen O'Hara, Errol Flynn), »Slavolik zmage« (Ingrid Bergman, Charles Boyer), »Vihar in zaliv« (James Stewart), »Zig preteklosti« (Loretta Young, Jeff Chandler), »Divji sever« (Stewart Granger), »Afrška kraljica« (Kathryn Hepburn, Humphrey Bogart).

Tudi francoska proizvodnja bo dostojno zastopana. Kvaliteta njenih filmov se

Cyrano de Bergerac Joséja Ferrera

Bernard Blier, francoski igralec št. 1

V Franciji so letos — kot vsako leto — vprašali obiskovalce in lastnike kinov, kateri igralec jim je najbolj všeč. Izbrala je bila velika: lepote in ljubimec kot Jean Marais? Samorasel, elementaren tip kot Jean Gabin? Ali početi Bel ami? Svojnjak kot Maurice Chevalier?

Rezultat je vsekakor zanimiv: največ glasov je dobil Bernard Blier! Torej niti lep niti zanimiv niti eleganten — ampak najbrž najpreprostejši in človeški iz vrste veličin francoskega filma. Je 36 let star, čeprav je videti starejši, srednjevelik, debelušast — res nikak osvajalec. Človek z mehkim, zasanjanim in zamišljenim obrazom. Za pametnim, grbastim delom naraščajoča pleša. »Noben filmski junak, marveč človek nam najbolj ugaja« — pravijo Francozi.

Občutno dviga. Pričeli bomo s filmom »Plačilo za srah«, ki je prejel letos prvo nagrado na festivalu v Cannesu. Sledile pa bodo René Clairove »Lepotice noči« (Martine Carol, Gérard Philippe, Gina Lollobrigida), zakonska drama »Trenutek resnice« (Jean Gabin, Michele Morgan, Daniel Gelin), »Sužnji mamile« (Daniel Gelin, Eleonora Rossi Drago), »Narcis«, »Fanfan de Tulip« (Gérard Philippe), »Ljubavne zgodbe« (Louis Jouvet) in »Veselje v Parizu«.

V Italiji smo kupili komediji »Moj sin profesor« in »Kako sem odkril Ameriko«, poleg tega filme: »Umberto De Vittoria de Sice«, »Za dve pari upanja«, ki je dobil v Cannesu 1952 prvo nagrado, »Pot nade« (Raff Vallone), »Ni miru pod oljkami« (Lucia Bose), »Neapelj, mesto milijonarjev« po delu Edvarda Filippa in »Plašč«.

Angleških filmov ne bomo dosti videli, to pa zavoljo tega, ker je vsebina njihovih filmov namenjena predvsem za notranje tržišče, večletne »dobre zaloge« pa so izrpane.

Videli bomo tudi tri mehiške filme: »Ječa za ženo«, »Maclovias« (Maria Felix, Pedro Armendariz) in »Soledadna pajčolan« (Pedro Armendariz).

Od nemških in avstrijskih filmov bomo gledali: »Fanfare ljubezni«, »Srce lažno bije«, »Zasajana usra« (Maria Schell in Fritz van Dongen), zakonsko dramo »Jaz in moja žena« (Paula Wessely, Atila Hörbiger), »Stari grešnik« (Paul Hörbiger) in »Ne veruj vame« (Martha Harrel, Rudolf Prack).

Na švedskem smo kupili dve filmski drami: »Voda žubori« in »Margita«.

Z enim filmom pa bodo zastopane Grčija, Indija, Japonska, pa tudi o nekih bolivijskem filmu govore.

Naposled pa še nekaj za ljubitelje športa: ameriški film »Ring« in veliko presenečenje — celovečerni film »XV. olimpijske igre v Helsinkih«.

Saša Jarc

Vse njegove vloge so skoraj same od sebe nepozabni značaji, če je to že sofer taksija, učitelj ali gostilničar. Vsi njegovi izrazi so pristni, preprosti, in brez nečimernosti.

Blier se je rodil v Južni Ameriki kot sin francoskega zdravnika. To je bilo v času, ko je v vroči izbruhnila prva svetovna vojna. Z enaindvajsetimi leti se je poročil in je od tedaj dober soprog. Navadno je zelo jezen, če prijatelji njegovo zunanost zamenjujejo z njegovo osebnostjo, sam se ima za skrajno kompliran značaj, ki v bistvu nima mnogo opraviti z ljubeznivim, dobrodušnim kadilcem pipe, ki je nanj navajena njegova sosesčina.

V Franciji je študiral literar, zgodovino, opravil doktorat — in vedel že takrat, da

ga literatura privlači tedaj, če jo prestavi v življenje, gibanje in osebe, v igralske vloge. Bil je odličen učenec Louisa Jouveta na Državni igralski šoli v Parizu. Že njegove prve filmske vloge so izzvale začudenje in priznanje. Recimo »Nabrežje sirot« in »Sola na prostem« — ki je bil zanjo poplačan s prvo nagrado na filmskem festivalu v Knokku je Zout. Niž manj simpatičen in dovršen je Blier v filmu »Odsel brez naslova«, kjer kot sofer taksija od ceste do ceste spremlja zapuščenega trgovskega pomočnika pri njenem iskanju otrokovega očeta.

Od tega dne so soferji navdušeni nad svojim sovranom — Bernardom Blierom.

ŠPORTNI KOTIČEK

Avstrijski smučarski prvaki, zbrani k treningu na Solngraškem, so morali do nedavnih dni trenirati na smrečju in iglicju. Odkar je zapadel nov sneg, so pa »divje« na delu. Bivši svetovni prvak Sepp Bradl jih drži v železni disciplini in jim daje z lastno vajo najboljši zgled. Ni dneva, da ne bi dirkal po gozdu, in je v zadnjih mesecih — po zgledu boksarskih svetovnih prvakov —

nasekal 90 kubikov drv za kurivo v planinskem domu.

Disciplina v angleških nogometnih klubih se je zadnji čas poostrihla. Značilen je primer kluba Mansfield Town v Londonu, ki ga je zveza kaznovala zaradi »nedopustnih nagrad« igralcem z globo 500 funtov šterlingov; razen tega je za nedolžen čas suspendirala nekatere funkcionarje in igralce kluba. »Nedopustne nagrade« so znašale 50 do 400 funtov. Klub je s tem zavozil v deficit, ki je znašal 13.000 funtov. Prijatelji in novi predstavniki kluba so ga doslej znižali na 6.000 funtov.

Velika ameriška časopisna agencija »United Press« je vprašala vrsto vodilnih športnikov v Evropi, kateri športni dogodek je bil v letu 1953 najpomembnejši. Madžarska zmaga nad Anglijo je z 211 točkami zasedla prvo mesto. Drugi po pomenu je Mount Everest, tretji je svetovni rekord v metu kopja, ki ga je dosegel Buth Held z 80,41 m, četrti je Zatopek, peti Marciano, šesti Juan Manuel z avtomobilske tekme Carrera Panamericana, na sedmem mestu je zmaga Anglije proti timu FIFA. Osmo in deveto mesto sta zasedla Fortune Gordien z metom diska 39,38 in Fausto Coppi pri svetovnem avtomobilskem prvenstvu v Laganu, deseta in enajsta pa sta Gordon Pirie z najboljšimi uspehi na dve in tri milje in sir Gordan Richard, ki je zmagal s kobiljo Pinzo pri angleškem derbyju.

Nov svetovni rekord v 24-urnem teku je dosegel Wally Hayward iz Južne Afrike. Na športnem igrišču v Hotsparu je pretekel 257,402 km. Ko si je po 24 urah tekkanja odahnil, je rekel: »Bilo je strašno. Nikoli več!«

FRANZ SCHUBERT — ŽIVLJENJE V DVEH STAVKIH

Malo je komponistov, ki bi njihovo življenje zgodbo tolikokrat in tako neokusno sentimentalno osladili kakor ravno Schubertovo. Najbrž ne bi bilo tako težko usodo genialnega osnovnošolskega učitelja iz Lichtentala prikazati pravično v tragiki in sreči. Na žalost pa se tudi temu najnovjšemu barvnemu filmu to ni posrečilo. Avstrijci še vedno ne morejo iz svoje nepristne dunajske manire in svojega kiča. Vlogo Franza Schuberta, ki je tudi za dobrega igralca trd oreh, igra Heinrich Schweiger. Poleg njega sodelujejo Aglaja Schmid, Maria Ais, Richard Eybner in Hans Thimig.

SUZENZJE

To je spet ena tistih nesrečnih ljubezenskih zgodbi, ki v vseh močih variacijah skrbje za velik obisk v kino dvoranah. Mračna fotografija, povešene trepalnice in glicerinovne solze, kašljanje, šepet in — brezkončno uskakvanje v parterju. »Ona je komponist in se vdaja moritju in njegovi prijatelji ga ne morejo prepričati, da izgublja dekle in kariero.« Ona je seveda Eleonora Rossi Drago, ki je imela s podobnimi strupji opravki že v italijanskem filmu »Tri prepovedane zgodbe«, pa jo je Daniel Gelin nalašč zato poklical v Pariz.

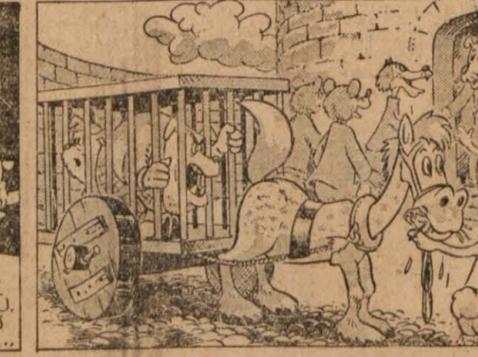

Vsem delovnim kolektivom
čestitamo k
NOVEMU LETU 1954
ter jim želimo obilo uspehov
v graditvi našega socialističnega gospodarstva

TRIGLAV FILM

LJUBLJANA

Prihodnjič nova slikanica: Zvitorepec na lovu v Afriki